

Työelämätaitojen oppiminen ja niiden oppimista edistävät oppimisympäristöt yliopisto-opintojen aikana

Helsingin yliopisto
Kasvatustieteellinen tiedekunta
Pro gradu -tutkielma
Kasvatustiede
Huhtikuu 2019
Kati Kauppila

Ohjaajat: Auli Toom ja
Tarja Tuononen

Tiedekunta Kasvatustieteellinen tiedekunta		
Tekijä Kati Kauppila		
Työn nimi Työelämätaitojen oppiminen ja niiden oppimista edistävät oppimisympäristöt yliopisto-opintojen aikana		
Oppiaine Yleinen ja aikuiskasvatustiede		
Työn laji/ Ohjaaja Pro gradu -tutkielma/Auli Toom ja Tarja Tuononen	Aika Huhtikuu 2019	Sivumäärä 80 s + 2 liitettä
<p>Tiivistelmä</p> <p><i>Tavoitteet.</i> Aiemmat tutkimukset ovat osoittaneet työelämätaitojen oppimisen yliopisto-opintojen aikana sekä formaaleissa että informaaleissa oppimisympäristöissä. Niiden mukaan yliopistojen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden työelämätaitoja. Tutkimusta työelämätaitojen oppimisen yhteydestä niitä edistäviin oppimisympäristöihin tarvitaan lisää. Tämän tutkimuksen tavoitteina oli selvittää yliopisto-opiskelijoiden kokemuksia työelämätaitojen oppimisesta yliopisto-opiskelijoiden aikana, millaisten oppimisympäristöjen opiskelijat kokevat edistävän heidän työelämätaitojensa oppimista yliopisto-opintojen aikana sekä miten opiskelijat kokevat oppineensa työelämätaitoja erilaisissa oppimisympäristöissä. Tutkimuksen avulla voidaan lisätä ymmärrystä yliopisto-opiskelijoiden työelämätaitojen oppimista edistävistä oppimisympäristöistä sekä saada käsityksiä siitä, millaiset oppimisympäristöt edistävät tiettyjen työelämätaitojen oppimista.</p> <p><i>Menetelmät.</i> Tutkimuksessa käytettiin Helsingin yliopiston Yliopistopedagogiikan keskuksessa kerättyä puolistrukturoitua teemahaastatteluaineistoa (n=58), josta tähän tutkimukseen valittiin humanistisen tiedekunnan opiskelijoiden haastattelut (n=20). Tulokset analysoitiin teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä.</p> <p><i>Tulokset ja johtopäätökset.</i> Tuloksissa korostuivat selkeästi akateemiseen tiedonmuodostukseen ja tieteelliseen ajatteluun liittyvien taitojen oppiminen. Lisäksi sosiaalisten taitojen ja viestintätaitojen oppiminen painottui tuloksissa. Tulosten perusteella sekä formaalit että informaaliset oppimisympäristöt ovat työelämätaitojen oppimista edistäviä oppimisympäristöjä. Akateemiseen tiedonmuodostukseen ja tieteelliseen ajatteluun liittyvien taitojen oppiminen korostui tuloksissa yliopisto-opinnoissa yleisesti. Sosiaaliset taidot ja viestintätaidot painottuivat tulosten mukaan selkeästi verrattuna muiden työelämätaitojen oppimiseen työelämässä. Tiettyjen työelämätaitojen oppiminen on keskeistä yliopisto-opintojen aikana, vaikka niiden oppimisen tai niitä edistävien oppimisympäristöjen tunnistaminen ei ole aina helppoa.</p> <p>Tulevaisuudessa opiskelijoiden työelämätaitojen oppimista voitaisiin tutkia esimerkiksi jonkin tietyn pedagogisen lähestymistavan näkökulmasta, sillä tässä tutkimuksessa opiskelijat painottivat työelämätaitojen oppimista yliopisto-opinnoissa yleisesti. Lisäksi voitaisiin toteuttaa laadullinen pitkittäistutkimus, jossa selvitettäisiin yliopisto-opiskelijoiden työelämätaitojen osaaminen opintojen alussa ja valmistumisvaiheessa tai ensin kandidaatin tutkinnon ja toisella kerralla maisterin tutkinnon jälkeen.</p>		
Avainsanat työelämätaidot, oppimisympäristöt, yliopisto-opinnot, yliopisto-opiskelijat		
Säilytyspaikka Helsingin yliopiston kirjasto – Helda / E-thesis (opinnäytteet)		

Faculty Faculty of Educational Sciences		
Author Kati Kauppila		
Titel Learning of generic skills and learning environments that support their learning during university studies		
Subject General and Adult Education		
Level/Instructor Master's Thesis/Auli Toom and Tarja Tuononen	Month and year April 2019	Number of pages 80 pp + 2 appendices
<p>Abstract</p> <p><i>Objective of the study.</i> Previous research has shown that students learn generic skills during university studies both in formal and informal learning environments. According to them universities' task is to develop students' generic skills. The connection between generic skills and learning environments which support their learning needs more research. Objectives of this study were to find out students' experiences on learning generic skills during university studies, which learning environments supported their learning of the generic skills, and how students experienced to learn generic skills in different learning environments. This study's aim is to increase understanding of students' learning of generic skills and to get perceptions of the learning environments which support the learning of specific generic skills.</p> <p><i>Methods.</i> The semi-structured theme interview material (n=58) collected at the Centre for University Teaching and Learning at the University of Helsinki was used in this study. The interviews collected from the students at the Faculty of Arts (n=20) were selected for this study. The results were analyzed by using abductive content analysis.</p> <p><i>Results and conclusions.</i> Learning of skills related to forming academic knowledge and thinking skills was highlighted clearly in the results. Furthermore, learning of social and communication skills was emphasized in the results. According to the results, both formal and informal learning environments supported learning of generic skills. Learning of skills related to forming academic knowledge and thinking skills in university studies generally was highlighted in the results. Learning of social and communication skills was emphasized in working life generally in the results. Learning of specific generic skills is essential during university studies, even though it is not always easy to recognize learning them. In the future, students' learning of generic skills could be studied for example by investigating the relation of some pedagogical approach to students learning of generic skills. In this study, students mainly described learning of generic skills in university studies generally. Moreover, students' experiences on learning generic skills in the beginning of their studies could be compared to their experiences after completing Bachelor's and Master's degrees.</p>		
Keywords Generic Skills, Learning Environments, University Students, University Studies		
Where deposited City Centre Campus Library – Helda / E-thesis (opinnäytteet)		

Sisällys

1	JOHDANTO.....	1
2	TYÖELÄMÄTAITOJEN OPPIMINEN YLIOPISTO-OPINNOISSA	6
2.1	Työelämätaitojen käsitteen määrittelyä.....	6
2.2	Millaisilla menetelmillä työelämätaitoja on aiemmin tutkittu?	7
2.3	Millaisia taitoja työelämätaidot ovat?	7
2.3.1	Akateemiseen tiedonmuodostukseen ja tieteelliseen ajatteluun liittyvät taidot	9
2.3.2	Tiedon integraation taidot.....	10
2.3.3	Sosiaaliset taidot ja viestintätaidot	10
2.3.4	Itsesäätelytaidot	11
2.3.5	Johtamis- ja verkostoitumistaidot	12
2.4	Millaisia työelämätaitoja opiskelijat kokevat oppineensa yliopisto-opintojensa aikana?	13
3	TYÖELÄMÄTAITOJEN OPPIMISYMPÄRISTÖT YLIOPISTO-.....	16
	OPINTOJEN AIKANA	16
3.1	Työelämätaitojen oppiminen formaaleissa oppimisympäristöissä.....	16
3.1.1	Työelämätaitojen oppiminen yliopisto-opinnoissa	16
3.1.2	Työelämätaitojen oppiminen työharjoittelussa	21
3.2	Työelämätaitojen oppiminen informaaleissa	22
	oppimisympäristöissä yliopisto-opintojen aikana.....	22
3.2.1	Työelämätaitojen oppiminen työelämässä	22
3.2.2	Työelämätaitojen oppiminen muissa informaaleissa oppimisympäristöissä	23
4	TUTKIMUKSEN TAVOITE	24
5	MENETELMÄ	25
5.1	Tutkimuskontekstin kuvaus.....	25
5.2	Tutkimusjoukko	25
5.3	Tutkimusaineiston keruu ja kuvaus	26
5.4	Aineiston analyysi	27

6	TULOKSET.....	32
6.1	Millaisia työelämätaitoja opiskelijat kokevat oppineensa ..... yliopisto-opintojensa aikana?	32
6.1.1	Akateemiseen tiedonmuodostukseen ja tieteelliseen ajatteluun liittyvät taidot	34
6.1.2	Sosiaaliset taidot ja viestintätaidot	39
6.1.3	Tiedon integraation taidot.....	44
6.1.4	Itsesäätelytaidot	46
6.1.5	Johtamis- ja verkostoitumistaidot	49
6.1.6	Vastuullisuuteen liittyvät taidot	50
6.1.7	Tietotekniset taidot	50
6.2	Millaisten oppimisympäristöjen opiskelijat kokevat edistävän heidän työelämätaitojensa oppimista yliopisto-opintojen aikana?	51
6.2.1	Formaalit oppimisympäristöt	51
6.2.2	Informaalit oppimisympäristöt	56
6.2.3	Formaaleiden ja informaaleiden oppimisympäristöjen tulosten vertailua	60
6.3	Miten opiskelijat kokevat oppineensa työelämätaitoja erilaisissa oppimisympäristöissä?	60
6.3.1	Millaisia työelämätaitoja opiskelijat kokivat oppineensa formaaleissa oppimisympäristöissä?.....	61
6.3.2	Millaisia työelämätaitoja opiskelijat kokivat oppineensa informaaleissa oppimisympäristöissä?.....	63
6.3.3	Vertailua työelämätaitojen oppimisesta formaaleiden ja informaaleiden oppimisympäristöjen välillä	65
7	POHDINTA	66
7.1	Tulokset verrattuna aiempiin tutkimuksiin	66
7.1.1	Työelämätaitojen oppiminen yliopisto-opintojen aikana	66
7.1.2	Työelämätaitojen oppimista edistävät oppimisympäristöt	70
7.1.3	Työelämätaitojen oppimisen ja niitä edistävien oppimisympäristöjen suhde.....	73
7.2	Tutkimuksen luotettavuus	75
7.2.1	Tutkimuksen eettisyys.....	75
7.2.2	Tutkimuksen vahvuudet ja rajoitukset	76
7.3	Mahdollisuudet hyödyntää tutkimuksen tuloksia ja ..... ehdotuksia jatkotutkimusaiheiksi.....	79

LÄHTEET.....	81
LIITTEET.....	93
Liite 1. Haastattelulomake/Maisteriksi valmistuneille/K2013	93
Liite 2. Analyysin teossa käytetty taulukko	98

TAULUKOT

Taulukko 1. Työelämätaitojen yläkategoriat Nykäsen ja Tynjälän (2012) jaottelun mukaisesti ja muilta osin aineistolähtöisesti sekä aineistolähtöisesti muodostetut alakategoriat.....	30
Taulukko 2. Työelämätaitojen mainintojen lukumäärät ja prosenttiosuudet kaikista työelämätaitojen maininnoista	33
Taulukko 3. Formaaleiden oppimisympäristöjen mainintojen lukumäärät ja prosenttiosuudet formaaleiden oppimisympäristöjen mainintojen kokonaislukumäärästä	52
Taulukko 4. Informaaleiden oppimisympäristöjen mainintojen lukumäärät ja niiden prosenttiosuudet informaaleiden oppimisympäristöjen mainintojen kokonaislukumäärästä	57
Taulukko 5. Työelämätaitojen oppimisen kontekstit formaaleissa oppimisympäristöissä.....	62
Taulukko 6. Työelämätaitojen oppimisen kontekstit informaaleissa oppimisympäristöissä.....	64

KUVIOT

Kuvio 1. Tutkimusaineiston analyysin vaiheet	28
Kuvio 2. Työelämätaitojen analyysikehikko Nykästä ja Tynjälää (2012) mukaillen.....	29
Kuvio 3. Työelämätaitojen oppimista edistävät formaalit ja informaalit oppimisympäristöt ja niiden alakategoriat	31
Kuvio 4. Haastateltavan, tutkijan ja lukijan tulkinnat tuloksista Hirsjärveä ja muita (2007, s. 224) soveltaen.....	78

1 Johdanto

Nykypäivän maailma ja työelämä ovat jatkuvassa muutoksessa (esim. Jääskelä, Nykänen, & Tynjälä, 2018; Klegeris ja muut, 2017). Työelämän murroksen myötä työpaikkoja vähenee, mutta toisaalta samanaikaisesti syntyy myös uudenlaista osaamista vaativia työpaikkoja (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2017). Tutkimusten mukaan työelämätaitoja tarvitaan kaikkialla työelämässä alakohtaisen osaamisen lisäksi (esim. Campbell, 2010; katsaus: Young & Chapman, 2010). Työelämätaitojen kehittyminen korkeakouluopintojen aikana on ollut ajankohtainen teema koulutuspoliittisessa keskustelussa viime vuosikymmenten aikana (esim. OECD, 2013; Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2018; Työelämäpedagogiikka korkeakoulutuksessa –hanke, 2019). EU:n Bolognan prosessin myötä Suomen korkeakouluissa on tehty muutoksia kohti työelämän jatkuvien muutosten vaatimukseen entistä paremmin vastaavaa koulutusta (Jääskelä ja muut, 2018; Puhakka, Rautopuro, & Tuominen, 2010).

Tutkimuksissa työelämätaitojen oppiminen nähdään yliopistossa opittavana asiana ennen työelämään siirtymistä (Hadiyanto & Ibrahim, 2013; Iksan ja muut, 2012; Klegeris ja muut, 2017). 56% suomalaisista yliopisto-opiskelijoista työskenteli kuitenkin jo opintojensa ohella vuonna 2017 (Tilastokeskus, 2019). Korkeakouluille opiskelijoiden hyvä työllistyminen on tärkeää, joten niiden kannattaa panostaa heidän työllistymiseen vaikuttavien taitojen kehittämiseen opintojen aikana (Tymon, 2013). Yliopiston tulee varmistaa työelämätaitojen oppiminen yliopistokontekstissa (Crebert, Bates, Bell, Patrick, & Cragolini, 2004) ja saada opiskelijat ymmärtämään niiden oppimisen tärkeys tulevan työuran kannalta, jotta he ovat kiinnostuneita kehittämään näitä taitoja (Tuononen, Parpala, & Lindblom-Ylänne, 2017).

Opintojen aikana opittuja taitoja on tärkeää osata soveltaa työelämän erilaisiin tilanteisiin (Bridgstock, 2009; katsaus: Greiff ja muut, 2014). Työelämätaitoja käyttämällä yliopiston kursseilla sekä niiden ulkopuolella opiskelijat valmistautuvat vastaamaan työelämän vaatimuksiin niiden osaamisesta (Hadiyanto & Ibrahim, 2013). Korkeakoulujen ja työelämän välistä yhteistyötä tulisi vahvistaa työelämätaitojen opettamisessa (Frison, Tino, Tyner, & Fedeli, 2016).

Työelämätaitoja on tutkittu laajalti työelämän vaatimusten näkökulmasta työelämätaitojen osaamisesta (esim. Andrews & Higson, 2008; Kember, 2009; Kember & Leung, 2005; Klegeris ja muut, 2017; Tynjälä, Slotte, Nieminen, Lonka, & Olkinuora, 2006). Tietoyhteiskunnassa tarvitaan alakohtaisten taitojen lisäksi työelämätaitojen osaamista, sillä nopeiden muutosten myötä opintojen aikana opittu osaaminen ei enää välttämättä kaikilta osin ole tarkoituksenmukaista, ja jatkuvan oppimisen merkitys korostuu (Kember, 2009). Tietoyhteiskunnassa työskennellään erilaisissa verkostoissa, joissa ihmissuhde- ja viestintätaitoja pidetään tärkeinä (esim. Andrews & Higson, 2008; Kember & Leung, 2005; Tynjälä ja muut, 2006). Työnantajat arvostavat myös hyviä kommunikaatio- ja esiintymistaitoja (Andrews & Higson, 2008). Lisäksi työelämässä pitää osata arvioida tietoa kriittisesti ja muodostaa johtopäätöksiä tulkinnanvaraisen tiedon pohjalta (Tynjälä ja muut, 2006). Työelämässä vaaditaan joustavuutta ja sopeutuvuutta sekä halua oppia uutta, mutta alakohtaista tietoa arvostetaan kuitenkin myös edelleen (Gedye, Fender, & Chalkley, 2004; Kember & Leung, 2005). Toisaalta jatkuvien muutosten keskellä ei voida olla varmoja, mitä taitoja tarvitaan eikä geneeristen taitojen osaamisenkaan voida ajatella riittävän epävarmassa tulevaisuudessa (Barnett, 2012).

Työelämätaitojen oppimista on lähestytty aiemmissa tutkimuksissa myös esimerkiksi pedagogisten lähestymistapojen vaikutusten näkökulmasta työelämätaitojen oppimiselle (esim. Ballantine & McCourt Larres, 2007; Jääskelä ja muut, 2018; Simatele, 2015; Sousa & González-Loureiro, 2017; Tynjälä, Virtanen, Kle-mola, Kostiainen, & Rasku-Puttonen, 2016), elinikäisen oppimisen näkökulmasta (esim. Justice, Rice, & Warry, 2009; Pitman & Broomhall, 2009), työelämätaitojen oppimiseen vaikuttavista tekijöistä yliopisto-opintojen aikana (esim. Virtanen & Tynjälä, 2018) sekä alakohtaisuuden vaikutuksesta työelämätaitojen oppimiselle (esim. Jones, 2009). Lisäksi aiemmissa tutkimuksissa näkökulmina ovat olleet esimerkiksi yliopisto-opintojen ja uramenestyksen hyödyllisyys (esim. de Janasz & Forret, 2008; Tuononen, Parpala, & Lindblom-Ylänne, 2019a) ja työelämätaitojen oppiminen epävarman tulevaisuuden näkökulmasta (esim. Barnett, 2012; Johansson, Kopciwicz, & Dahlgren, 2008). Työelämätaitojen oppimista edistäviä oppimisympäristöjä on tutkittu yliopisto-opintojen kontekstin lisäksi esimerkiksi opintojen oheisen työkokemuksen sekä työharjoittelun konteksteissa (esim. Neill,

Mulholland, Ross, & Leckey, 2004; Shaw & Ogilvie, 2010; Smith, Clegg, Lawrence, & Todd, 2007).

Opettajien näkökulma tulee myös esille aiemmissa työelämätaitojen tutkimuksissa. Yliopistojen opettajilla ei aina ole yhtenäistä näkemystä opiskelijoiden työelämässään tarvitsemista taidoista ja sen vuoksi tarvittaisiin laajaa yhteiskunnallista keskustelua ja tutkimusta niiden suhteesta alakohtaiseen tietoon (Barrie, 2006, 2012). Kaikki opettajat eivät ajattele työelämätaitojen opettamisen olevan keskeistä heidän opetuksessaan, heillä ei ole resursseja panostaa niiden opettamiseen esimerkiksi suurten ryhmäkokojen takia tai heillä ei ole itsellään tarpeeksi ymmärrystä työelämätaidoista, jotta he voisivat opettaa niitä (Bath, Smith, Stein, & Swann, 2004; Jones, 2009). Työelämätaitojen oppimista edistävien pedagogisten menetelmien käytöllä voidaan myös aiheuttaa tilanteita, joissa alakohtaisen tiedon opettamiselle ei jää tarpeeksi aikaa, kun esimerkiksi esiintymistaitojen harjoittelu vie liikaa aikaa kursseilla (Sleap & Reed, 2006). Usein työelämätaitojen opetusta sisällytetään muihin kursseihin tai ajatellaan, että opiskelijat osaavat niitä jo valmiiksi (Jones, 2009). Tiedeyliopistojen tehtävänä on tieteellinen opetus ammatillisen opetuksen sijaan, joka nähdään yhtenä haasteena työelämätaitojen opettamiselle tiedeyliopistoissa (Tynjälä ja muut, 2006). Työelämätaitojen opettamiseen pitäisi panostaa nykyistä enemmän yliopistokoulutuksessa ja miettiä keinoja, kuinka niitä sisällytettäisiin yliopistopedagogiikkaan (Sleap & Reed, 2006; Tynjälä ja muut, 2006).

Työelämätaitojen oppimista on myös aiemmin tutkittu yliopisto-opiskelijoiden näkökulmasta. Yli 80 prosenttia korkeakouluopiskelijoista on pohtinut opintojensa aikana saamiaan työelämätaitoja (Penttinen, Skaniakos, Karhu, Liimatainen, & Keskinarkaus, 2014). Opiskelijat odottavat työelämätaitojen osaamisen auttavan heitä työllistymisessä (Bratianu & Vatamanescu, 2017). Jotkut opiskelijoista kokevat, etteivät he ole oppineet työelämätaitoja teoreettisen yliopistokoulutuksen aikana (Tuononen ja muut, 2017). Osalla opiskelijoista voi olla jo valmiiksi työkokemusta, jolloin he eivät ajattele yliopistokoulutuksen kehittävän niitä enää lisää (Tuononen ja muut, 2017). Yliopistosta valmistuneiden kokemusten mukaan he eivät ole oppineet esimerkiksi työelämässä tarvitsemiaan sosiaalisia taitoja riittävästi yliopisto-opintojensa aikana (Tynjälä ja muut, 2006). Toisaalta kaikki

opiskelijat eivät ole kokeneet, että heillä olisi ollut erityisiä puutteita työelämätaitojen osaamisessa (Sleap & Reed, 2006).

Työelämätaitojen oppimisen tunnistaminen ei ole aina helppoa, sillä opiskelijoiden kokemusten mukaan on haastavaa tunnistaa heidän oppimiaan työelämätaitoja sekä konteksteja, joissa he ovat oppineet niitä (Robley, Whittle, & Murdoch-Eaton, 2005). Kaikki opiskelijat eivät osaa itse nimetä työelämätaitoja ilman, että niistä mainitaan heille esimerkkejä (Tuononen, Parpala, & Lindblom-Ylänne, 2019b). Tähän tulisi kiinnittää huomiota opintojen aikana, sillä työelämätaidot nähdään keskeisenä korkeakoulutuksen tuottamana valmiutena työelämään (Johansson ja muut, 2008; Tuononen ja muut, 2019b).

Työelämätaitojen arviointia on tutkittu aiemmissa tutkimuksissa, joiden mukaan työelämätaitoja sisältyy moniin kursseihin ja ne kehittyvät opintojen aikana, mutta niiden osaamista ei yleensä arvioida virallisesti (Bath ja muut, 2004; Mistry, White, & Berardi, 2009). Opiskelijat eivät välttämättä koe työelämätaitoja niin tärkeiksi, kun virallinen arviointi puuttuu (Mistry ja muut, 2009). Kun työelämätaitoja ei arvioida virallisesti, niiden kehittymisestä ei myöskään voida tehdä kansainvälisiä vertailuja (Bath ja muut, 2004).

Työelämätaitojen oppimisesta tarvitaan lisää tutkimusta (Virtanen & Tynjälä, 2018). Työelämätaitoja pitäisi tutkia esimerkiksi työelämätaitojen pedagogiikan ja niiden kehittymisen näkökulmasta, sillä niiden tutkimus on vielä vähäistä (Tynjälä ja muut, 2016). Lisäksi opiskelijoiden näkökulmasta tehdylle tutkimukselle on tarvetta (Tymon, 2013).

Tälle tutkimukselle on paikkansa tutkimuskentässä, sillä generalistialojen opiskelijat kokevat enemmän vaikeuksia työllistymisessä kuin ammattiin valmistavien alojen opiskelijat, vaikka työelämätaitojen osaaminen nähdään alakohtaisen tiedon lisäksi olennaisena osana yliopistokoulutusta (Puhakka ja muut, 2010). Urasuunnittelua ja -ohjausta pidetään tutkimuksen mukaan tärkeinä yliopistokoulutuksessa, sillä niiden avulla opiskelijoita voidaan auttaa selkiyttämään urasuunnitelmiaan (Tuononen, 2019).

Aiemmissa tutkimuksissa työelämätaitojen oppimista edistäviä sekä formaaleja että informaaleja oppimisympäristöjä ei ole suoranaisesti tutkittu samassa tutkimuksessa tai samassa kontekstissa, joten tälle tutkimukselle on tarvetta. Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastellaan opiskelijoiden kokemuksia yliopisto-opintojen aikana opittavista työelämätaidoista ja niiden oppimista edistävästä oppimisympäristöistä haastatteluaineiston pohjalta ja sisällönanalyysin keinoin.

2 Työelämätaitojen oppiminen yliopisto-opinnoissa

Tässä luvussa esitellään ensin työelämätaitojen käsitteen erilaisia määrittelyitä ja tuodaan esille, miten työelämätaitoja on aiemmin tutkittu. Sen jälkeen tarkastellaan, millaisia taitoja työelämätaidot ovat sekä millaisia työelämätaitoja opiskelijat kokevat oppineensa yliopisto-opintojen aikana.

2.1 Työelämätaitojen käsitteen määrittelyä

Työelämätaidoista käytetään tutkimuskirjallisuudessa useita erilaisia käsitteitä, mm. geneeriset taidot, kompetenssit, geneeriset kompetenssit, akateemiset kompetenssit, työelämävalmiudet ja työelämään siirrettävät taidot (esim. Chan, 2010; Humburg, de Grip & van der Velden, 2017; Johansson ja muut, 2008; Mateo, Escofet, Martinez-Olmo, Ventura, & Vlachopoulos, 2012; Mistry ja muut, 2009; Penttinen, Skaniakos, & Lairio, 2013; Penttinen ja muut, 2014; katsaus: Strijbos, Engels, & Struyeven, 2015; Tuononen ja muut, 2017, 2019a, 2019b; Tymon, 2013; katsaus: Young & Chapman, 2010).

Työelämätaidoilla voidaan viitata koulutuksen kautta opittuun osaamiseen ja asiantuntijuuteen (Penttinen ja muut, 2014). Työelämätaidot käsittävät muita kuin ammatilliseen osaamiseen suoranaisesti linkittyviä taitoja, joita tarvitaan työelämässä niiden lisäksi (katsaus: Strijbos ja muut, 2015). Työelämätaidot nähdään taitoina, joiden avulla voi selviytyä uusista tilanteista (Barnett, 2012). Työelämätaitojen osaamisen nähdään auttavan korkeakouluopiskelijoita kasvamaan kunnon kansalaisiksi (Chan, 2010).

Kansainvälisesti ei ole olemassa selkeää mallia työelämätaidoista ja niitä arvioidaan eri tavoin eri maissa (katsaus: Young & Chapman, 2010). Keskeiset työelämätaidot vaihtelevat eri aloilla (Jones, 2009) ja niiden painotus voi vaihdella sen mukaan, tarkastellaanko niitä työnantajan, opiskelijan tai opettajien näkökulmasta (Leggett, Kinnear, Boyce, & Bennett, 2004). Generalistialojen opiskelijoilla, jotka eivät työllisty suoraan johonkin ammattiin, työelämätaitojen oppiminen korostuu (Dahlgren, Hult, Dahlgren, af Segerstad, & Johansson 2006). Humanistiopiskelijat voivat työllistyä monenlaisiin tehtäviin (esim. Helsingin yliopisto, 2018b), joten he tarvitsevat monipuolisesti erilaisia työelämätaitoja.

Työelämätaidoista käytettäville käsitteille tarvittaisiin nykyistä selkeämpi teoreettinen määritelmä tai konsepti (esim. Barrie, 2012; Kallio & Liitos, 2011). Käytännössä näillä kaikilla käsitteillä viitataan samantyyppisiin työelämässä tarvittaviin taitoihin, joita opitaan korkeakouluopintojen aikana ja niiden jälkeen työelämässä. Tässä tutkimuksessa käytetään käsitettä työelämätaidot.

2.2 Millaisilla menetelmillä työelämätaitoja on aiemmin tutkittu?

Suurimmassa osassa työelämätaitojen tutkimuksista on käytetty kyselymenetelmää (esim. Ballantine & McCourt Larres, 2007; Bratianu & Vatamanescu, 2017; Hadiyanto & Ibrahim, 2013; Penttinen ja muut, 2014; Simatele, 2015; Sleaf & Reed, 2006; Tuononen ja muut, 2019a, 2019b; Tynjälä ja muut, 2016; Virtanen & Tynjälä, 2013). Kyselytutkimusten jälkeen on tehty yksilöhaastatteluita kyseilyitä laajemman ymmärryksen saamiseksi (Sleaf & Reed, 2006).

Laadullinen tutkimus esitetään tarpeellisenä kyselytutkimusten rinnalle syvemmän ymmärryksen lisäämiseksi (Tuononen ja muut, 2019a). Joitakin työelämätaitojen tutkimuksia on toteutettu yksilöllisellä haastattelumenetelmällä (Andrews & Higson, 2008; Dahlgren ja muut, 2006; Martin, Maytham, Case, & Fraser, 2005; Smith ja muut, 2007). Fokusryhmähaastatteluita on myös käytetty laadullisissa opiskelijoiden työelämätaitoihin liittyvissä tutkimuksissa (Broadbridge & Swanson, 2006; Nykänen & Tynjälä, 2012; Simatele, 2015; Smith ja muut, 2007; Tynmon, 2013). Lisäksi yksilö- ja fokusryhmähaastatteluita on tehty saman tutkimuksen sisällä (Jääskelä ja muut, 2018). Sisällönanalyysin avulla on tutkittu esimerkiksi opiskelijoiden parityönä tuottamia raportteja (Frison ja muut, 2016).

2.3 Millaisia taitoja työelämätaidot ovat?

Työelämätaidoista löytyy monenlaisia ryhmittelyitä ja kategorioita eri tutkimuksissa. Käytännössä eri nimillä kutsuttavat kategoriat voivat käsittää samantyyppisiä taitoja. Tieteellisen ja kriittisen ajattelun taidot, sosiaaliset taidot, viestintätaidot, ongelmanratkaisutaidot tai projektitaidot mainitaan yleensä esimerkkeinä työelämätaidoista (esim. Hadiyanto & Ibrahim, 2013; Jääskelä ja muut, 2018;

McLean, Murdoch-Eaton, & Shaban, 2013; katsaus: Pitman & Broomhall, 2009). Työelämätaitoja on jaoteltu tiedon prosessointitaitojen kategoriaan sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen kategoriaan (Tuononen ja muut, 2019a) tai suulliseen ja kirjalliseen viestintätaitoon, kriittiseen ajatteluun, ongelmanratkaisutaitoihin sekä tietoteknisiin taitoihin (Leggett ja muut, 2004). Tietotekniset taidot mainitaan esimerkkinä työelämätaidoista useassa muussakin tutkimuksessa (Hadiyanto & Ibrahim, 2013; McLean ja muut, 2013; katsaus: Pitman & Broomhall, 2009).

Nykänen ja Tynjälä (2012) jakavat työelämätaidot viiteen kategoriaan. Ensimmäinen kategoria sisältää akateemiseen tiedonmuodostukseen ja tieteelliseen ajatteluun liittyviä taitoja, toiseen kategoriaan luokitellaan tiedon integraation taitoja, kolmas kategoria pitää sisällään sosiaalisia taitoja ja viestintätaitoja, neljäs kategoria käsittää itsesäätelytaidot, ja viidenteen kategoriaan sisällytetään johtamis- ja verkostoitumistaidot (Nykänen & Tynjälä, 2012). Youngin ja Chapmanin (2010) katsauksessa työelämätaitojen kategorioita ovat samantyyppiset kategoriat kuin Nykäsen ja Tynjälän (2012) tai Leggettin ja kumppaneiden (2004) jaottelussa. Youngin ja Chapmanin (2010) katsauksen kategorisoinnissa tulee niiden lisäksi esille myös perustaidot, käsitteelliset taidot ja persoonaan viittaavat taidot. Perustaidoista esimerkkeinä mainitaan lukemiseen, kirjoittamiseen, puhumiseen ja kuuntelemiseen liittyvät taidot sekä laskutaito. Perustaitoja tarvitaan työelämässä selviämisen lisäksi myös yleisesti omassa elämässä pärjäämiseen (katsaus: Young & Chapman, 2010). Käsitteellisten taitojen alle kategorisoitava elinikäisen oppimisen taito, liiketoiminnalliset taidot, kuten yrittäjäyystaidot ja muut taidot, kuten motoriikkataidot, mainitaan myös kirjallisuudessa esiintyneinä työelämätaitoina (katsaus: Young & Chapman, 2010). Persoonaan viittaavina taitoina esitetään esimerkiksi itsensä johtaminen, itsetuntemus, vastuullisuus ja luotettavuus, paineensietokyky, tehokkuus ja ammattietiikka (katsaus: Young & Chapman, 2010).

Seuraavaksi työelämätaitoja tarkastellaan Nykäsen ja Tynjälän (2012) viiden työelämätaitojen kategorian pohjalta. Heidän määrittelemät kategoriat käsittävät kattavasti erilaisia työelämätaitoja, joita myös muut tutkijat ovat määrittäneet tärkeiksi työelämätaidoiksi (esim. Hadiyanto & Ibrahim, 2013; Jääskelä ja muut,

2018; McLean ja muut, 2013; katsaus: Pitman & Broomhall, 2009; Tuononen ja muut, 2019a; katsaus: Young & Chapman, 2010).

2.3.1 Akateemiseen tiedonmuodostukseen ja tieteelliseen ajatteluun liittyvät taidot

Nykänen ja Tynjälä (2012) esittelevät akateemiseen tiedonmuodostukseen ja tieteelliseen ajatteluun liittyvinä taitoina opiskelijoiden omaan tieteenalaan liittyvän perusymmärryksen ja tiedon muodostamisen ymmärryksensä perusteella. Tieteelliseen ajatteluun liittyväksi taidoksi voidaan määritellä opiskelijoiden oman tieteenalan pohtiminen eettisyyden ja vallan näkökulmista (Nykänen & Tynjälä, 2012). Tieteellisen ajattelun taitojen oppimisen myötä kehittyy taito nähdä esimerkiksi ilmiöitä eri näkökulmista ja käyttää erilaisia viitekehityksiä tulkintoja tehdessä (Kallio & Liitos, 2011). Tieteellinen ajattelu nähdään älyllisenä, reflektiivana ja vastuullisen ajatteluna, jossa henkilö haastaa omaa ajatteluaan (Niu, Behar-Horenstein, & Garvan, 2013). Tieteellisen ajattelun oppimista voidaan pitää yhtenä yliopisto-opintojen myötä saavutettavana taitona (Kallio & Liitos, 2011).

Kriittinen ajattelu ja oman mielipiteen perusteleminen nähdään tieteellisen ajatteluun liittyvinä taitoina (Kallio & Liitos, 2011). Kriittistä ajattelua pidetään tutkimusten perusteella olennaisena työelämätaitona (Jackson & Chapman, 2012; Kember, Leung, & Ma, 2007) ja sen osaamista arvostetaan eri aloilla (Litchfield, Frawley, & Nettleton, 2010). Yliopiston tehtävänä on kehittää opiskelijoiden kriittisen ajattelun taitoja (Barnett, 2012; Niu ja muut, 2013). Opiskelijat tarvitsevat kriittisen ajattelun taitojen osaamista pärjätäkseen nykypäivän monimutkaisessa maailmassa, jossa esimerkiksi päätöksiä pitää tehdä vaillinaisilla tiedoilla ja nopeasti (Barnett, 2012). Kriittiseen ajatteluun liittyvät tulkintojen tekeminen, arviointi, analysointi sekä ennakointi (Abrami ja muut, 2015). Yliopisto-opintojen aikana opiskelijoiden tulee oppia arvioimaan tietoa ja muodostamaan sitä itsenäisesti (Kallio & Liitos, 2011). Tiedon prosessointitaitoihin Tuononen ja muut (2019a) luokittelevat tiedon etsimisen, kriittisen ajattelun, erilaisten näkökulmien huomioimisen ja tiedon analysoimisen. Analyttistä ajattelua tarvitaan tietoyhteiskunnassa työskentelyyn (Schaeper, 2009).

2.3.2 Tiedon integraation taidot

Tiedon integroimisen avulla voidaan yhdistää teoretietoa, käytännön tietoa, it-sesäätelyä ja ratkaista ongelmia (Tynjälä ja muut, 2016). Opiskelijoiden kykyä soveltaa oppimaansa tietoa pidetään työelämässä tarvittavana tärkeänä taitona usealla eri alalla, sillä yliopistossa opittu alakohtainen tieto voi muuttua nopeasti (Litchfield ja muut, 2010). Tiedon integraation taidoilla Nykänen ja Tynjälä (2012) viittaavat korkeakoulutuksessa opitun teoriataidon yhdistämiseen työelämässä vaadittavien käytännön taitojen kanssa, kuten ongelmanratkaisutaitoihin. He esittelevät ongelmanratkaisutaidot tiedon käytäntöön soveltamisen taitoina, kuten myös esimerkiksi Kallio ja Liitos (2011). Ongelmanratkaisutaitoja ei kuitenkaan kaikissa tutkimuksissa kuvata suoranaisesti tiedon integraation taitoina (esim. Klegeris ja muut, 2017; katsaus: Greiff ja muut, 2014). Ongelmanratkaisutaidot käsittävät useita taitoja, kuten päättelytaitoja, päätöksentekotaitoja ja ennakoimisen taitoja (katsaus: Greiff ja muut, 2014).

Ongelmanratkaisutaidot esitellään keskeisenä työelämätautona useassa tutkimuksessa (esim. Davies & Reynolds, 2009; Freudenberg, Brimble, & Cameron, 2011; Jackson & Chapman, 2012; Kember, 2009; Penttinen ja muut, 2013; katsaus: Young & Chapman 2010). Ongelmanratkaisutaitoja on tärkeää oppia, sillä niitä tarvitaan nykypäivän monimutkaisia ongelmia sisältävissä yhteiskunnissa (katsaus: Greiff ja muut, 2014) ja tietoyhteiskunnissa (Schaeper, 2009). Lisäksi luovaa ongelmaratkaisutaitoa arvostetaan työelämässä useilla eri aloilla, sillä ongelmat voivat olla harvinaislaatuja ja tarvitaan innovatiivisia ratkaisuja (Litchfield ja muut, 2010). Ongelmanratkaisutaidoilla ratkotaan uusia ongelmia, joita ei esiinny toistuvasti (katsaus: Greiff ja muut, 2014).

2.3.3 Sosiaaliset taidot ja viestintätaidot

Tutkimusten mukaan sosiaalisia taitoja ja viestintätaitoja tarvitaan nykypäivän työelämän erilaisissa tehtävissä eri aloilla (Litchfield ja muut, 2010; Martin ja muut, 2005; Schaeper, 2009). Opiskelijoiden on olennaista osata valmistuessaan kuunnella, kyseenalaistaa ja neuvotella sekä kirjoittaa selkeitä viestejä ja kommunikoida ymmärrettävällä tavalla (Litchfield ja muut, 2010). Jo ennen

työllistymistä viestintätaidot nähdään tarpeellisina opiskelijoiden työhaussa esimerkiksi työhaastatteluissa (Iksan ja muut, 2012).

Sosiaaliset taidot ja viestintätaidot näyttäytyvät Nykäsen ja Tynjälän (2012) mukaan yhdessä tekemisen kautta yhteisinä työskentelytapoina. Yhdessä tekemällä opiskelijat voivat jakaa omaa tieto- ja osaamispohjaansa muille ja kehittää yhdessä uusia innovaatioita (Nykänen & Tynjälä, 2012). Viestintä- ja yhteistyötaitoja pidetään tärkeinä taitoina, sillä työelämässä työskennellään yhdessä muiden kanssa (Kember ja muut, 2007). Työelämässä tiimit voivat vaihtua usein, joten joustavuutta ja sopeutuvuutta pidetään tärkeinä ryhmätyöskentelytaitojen osalta (Litchfield ja muut, 2010).

Sosiaaliin taitoihin viitataan tutkimuksissa myös ryhmätyötaitoina (Vaatstra & De Vries, 2007). Ryhmätyöskentelytaitoja pidetään tutkimusten mukaan yhtenä tärkeimmistä työelämätaidoista (Jackson ja Chapman, 2012; Litchfield ja muut, 2010). Joissakin tutkimuksissa sosiaaliset taidot esitetään ihmissuhdetaitoina (esim. Chan, 2010, katsaus: Young & Chapman, 2010). Tutkimuksen perusteella viestintä- ja ryhmätyötaitot voidaan myös käsittää ihmissuhdetaitoina (katsaus: Young & Chapman, 2010).

Viestintä- ja esiintymistaidoilla tarkoitetaan esimerkiksi organisointi-, koordinointi- ja neuvottelu- sekä kokoustaitoja, kuten kuunteluun, ideointiin ja keskusteluun liittyviä taitoja (Nykänen & Tynjälä, 2012). Keskustelutaidot mainitaan myös muissa tutkimuksissa yhtenä työelämätaitona (Vaatstra & De Vries, 2007). Viestintätaidot jaetaan tutkimuksissa yleensä suullisen ja kirjallisen viestinnän taitoihin (Bridgstock, 2009; Iksan ja muut, 2012). Lisäksi viestintätaitoina esitellään sosiaaliset viestintätaidot, joihin voidaan luokitella neuvottelutaidot, vieraalla kielellä kommunikointi ja viestintä eri kulttuureista tulevien ihmisten kanssa (Iksan ja muut, 2012).

2.3.4 Itsesäätelytaidot

Itsesäätelytaitona Nykänen ja Tynjälä (2012) esittelevät opiskelijan selviytymisen monimutkaisista tilanteista ja ympäristöistä epävarmuutta ja keskeneräisyyttä

sietämällä. Tutkimuksen mukaan opiskelijat ymmärtävät epävarmuuden sietämisen yhtenä työelämätaitona (Chan, 2010). Korkeakouluopintojen pitäisi valmistaa opiskelijoita sietämään epävarmuutta (Johansson ja muut, 2008).

Itsesäätelytaitoja kutsutaan tutkimuksissa myös itsensä johtamisen taidoiksi (Freudenberg ja muut, 2011). Itsensä johtamisen taidot käsittävät esimerkiksi ajanhallinnan, tavoitteen asettamisen ja henkilökohtaisen suunnittelun taitoja (Bridgstock, 2009; Freudenberg ja muut, 2011; Frison ja muut, 2016) sekä omien arvojen ja kyvykkyyksien tunnistamista (Bridgstock, 2009). Opiskelijoiden oman opiskelun hallintaa pidetään olennaisena itsensä johtamisen taitona (Kember ja muut, 2007). Ajanhallintataidoilla viitataan esimerkiksi opiskelijan vastuunottamiseen kurssitehtäviensä tekemisestä annetussa ajassa (van der Meer, Jansen, & Torenbeek, 2010).

Itsesäätelytaitojen tiedetään tutkimuksen perusteella kehittyvän jatkuvasti reflektoidulla omaa toimintaa sekä kirjoittamalla (Tynjälä ja muut, 2016). Itsesäätelytaidot nähdään tärkeinä opiskelijoiden urasuunnittelussa (Tuononen ja muut, 2019a).

2.3.5 Johtamis- ja verkostoitumistaidot

Nykänen ja Tynjälä (2012) esittävät johtamis- ja verkostoitumistaitojen linkittyvän työyhteisön jäsenenä toimimiseen, työssä jaksamiseen liittyviin asioihin sekä oman persoonan ja työn yhteensovittamiseen. Johtamistaidoilla tarkoitetaan taitoa johtaa muita ihmisiä sekä tukea heidän kehittymistään työyhteisössä ja taitoon ajatella strategisesti (Sousa, 2014). Työmarkkinoilla tarvitaan johtamistaitojen osaamista, joten niiden olisi tärkeää kehittyä yliopisto-opintojen aikana (Sousa & González-Loureiro, 2017). Nykäsen ja Tynjälän (2012) tutkimuksessa johtamistaitoihin liitettyinä taitoina mainitaan erityisesti suunnittelutaidot, taito ohjata ryhmän toimintaa, taito vakuuttaa ja vaikuttaa, ja itsensä johtamiseen liittyvät taidot. Toisaalta monissa tutkimuksissa itsensä johtamiseen liittyvät taidot käsitetään yleensä itsesäätelytaitoina, joita kutsutaan myös itsensä johtamisen taidoiksi (esim. Bridgstock, 2009; Freudenberg ja muut, 2011; Frison ja muut, 2016).

Siksi tässä tutkimuksessa itsensä johtamisen taidot on tuotu esille itsesäätelytaitojen kategorian alla.

Verkostoituminen nähdään myös yhtenä tärkeänä työelämätaitona nykypäivän työelämässä, jossa ihmiset eivät työskentele enää pitkään samoissa tehtävissä ja haluavat edetä urallaan (de Janasz & Forret, 2008). Verkostoitumistaidoilla tarkoitetaan kykyä luoda suhteita ja saada kontakteja (Lee & Chen, 2017). Kaikilla opiskelijoilla ei ole samanlaisia lähtökohtia verkostoitumistaitojen kehittymiseen yliopisto-opintojen aikana, sillä osa on voinut jo pienestä pitäen oppia verkostoitumaan erilaisissa ympäristöissä (Lee & Chen, 2017). Tutkimusten perusteella koulutuksen avulla verkostoitumistaitoja voidaan kehittää (de Janasz & Forret, 2008; Friar & Eddleston, 2007). Nykäsen ja Tynjälän (2012) mukaan opiskelijoiden oma vastuu verkostojen luomisessa on tärkeää heidän työllistymisensä edistämiseksi. Kaikki opiskelijat eivät ymmärrä, mitä verkostoituminen oikeastaan tarkoittaa käytännössä, ja he voivat kokea sen esimerkiksi negatiivisena palvelusten pyytämisenä (de Janasz & Forret, 2008).

2.4 Millaisia työelämätaitoja opiskelijat kokevat oppineensa yliopisto-opintojensa aikana?

Opiskelijoiden kokemusten perusteella he oppivat yliopisto-opintojensa aikana monenlaisia työelämätaitoja. Tutkimusten mukaan he kokevat oppineensa yliopisto-opinnoissaan taidon ajatella analyyttisesti sekä kriittisesti, ajattelemaan yli oman tieteenalansa, huomioimaan erilaisia näkökulmia, kehittämään omaa ajatteluaan sekä tiedonhallintataitoja (Chan, 2010; Humburg ja muut, 2017; Kember, 2009; Leggett ja muut, 2004; Mistry ja muut, 2009; Tuononen ja muut, 2017, 2019a; Vaatstra & De Vries, 2007).

Tutkimusten perusteella opiskelijat kokevat oppineensa yliopisto-opintojensa aikana ongelmanratkaisutaitoja (Hadiyanto & Ibrahim, 2013; Sleaf & Reed, 2006; Vaatstra & De Vries, 2007). Lisäksi he ovat maininneet oppineensa luku- ja laskutaitoa sekä ajanhallintataitoja (Neill ja muut, 2004; Sleaf & Reed, 2006). He kokevat oppineensa taidon opiskella itseohjautuvasti (Chan, 2010; Kember, 2009; Vaatstra & De Vries, 2007) ja taidon tunnistaa omat vahvuudet ja

heikkoudet (Chan, 2010). Lisäksi opiskelijat kokevat oppineensa verkostoitumistaitoja (de Janasz & Forret, 2008; Friar & Eddleston, 2007), suunnittelu- ja organisointitaitoja, tietotyössä vaadittavia taitoja ja johtopäätösten tekemistä yliopisto-opintojen aikana (Sleap & Reed, 2006; Vaatstra & De Vries, 2007). Reflektointitaidot ja tietotekniset taidot mainitaan tutkimuksissa myös yliopisto-opintojen aikana opituiksi työelämätaidoksi (Neill ja muut, 2004; Tuononen ja muut, 2017; Vaatstra & De Vries, 2007).

Viestintätaidot esiintyvät useassa tutkimuksessa yliopisto-opintojen aikana opittuna työelämätaidona (esim. Chan, 2010; Davies & Reynolds, 2009; Hadiyanto & Ibrahim, 2013; Kember, 2009; Mistry ja muut, 2009; Penttinen ja muut, 2013; Sleap & Reed, 2006; Tuononen ja muut, 2017; 2019a; Tymon, 2013; katsaus: Young ja Chapman, 2010). Opiskelijat kokevat esimerkiksi kielitaitonsa kehittyneen yliopisto-opintojen aikana (Tuononen ja muut, 2017). Kirjalliset viestintätaidot nähdään useiden tutkimusten perusteella opiskelijoiden mielestä hyödyllisenä työelämätaidona, joita he kokevat oppineensa yliopisto-opintojen aikana (Andrews & Higson, 2008; Leggett ja muut, 2004; Neill ja muut, 2004; Tuononen ja muut, 2017; 2019a). Esimerkkinä yliopistojen aikana opituista kirjallisista viestintätaidoista mainitaan tieteellinen kirjoittaminen (Tuononen ja muut, 2019a).

Ryhmätyötaidot esitetään useassa tutkimuksessa yliopisto-opintojen aikana opittuna työelämätaidona (esim. Andrews & Higson, 2008; Davies & Reynolds, 2009; Hadiyanto & Ibrahim, 2013; Mistry ja muut, 2009; Tuononen ja muut, 2019a; Vaatstra & De Vries, 2007). Esiintymistaidot myös tuodaan tutkimuksissa esille yliopisto-opintojen aikana opittuna työelämätaidona (esim. Tuononen ja muut, 2017, 2019a). Vuorovaikutustaidoista opiskelijat kokevat oppineensa erityisesti ihmissuhdetaitoja sekä jonkin verran loogista argumentointia (Sleap & Reed, 2006). Lisäksi opiskelijat kokevat oppineensa yhteistyötaitoja yliopisto-opintojen aikana (Tuononen ja muut, 2019a; Tynjälä, 2016). Opiskelijat kokevat oppineensa sosiaalisten taitojen oppimisen kautta tulemaan toimeen erilaisista taustoista lähtöisin olevien ihmisten kanssa, mikä hyödyttää heitä myös työelämässä (Andrews & Higson, 2008).

Tiivistettynä opiskelijoiden kokemuksista työelämätaitojen oppimisen suhteen voidaan todeta, että he kokevat oppineensa monenlaisia työelämätaitoja yliopisto-opintojen aikana. Pääasiassa opiskelijat kokevat oppineensa ratkaista ongelmia, erilaisia tieteelliseen ajatteluun linkittyviä taitoja, toimimaan ryhmässä, kehittymään henkilökohtaisella tasolla sekä viestimään suullisesti ja kirjallisesti, jollaisia taitoja myös Nykäsen ja Tynjälän (2012) työelämätaitojen kategoriat käsittävät. Opiskelijoiden kokemusten osalta on kuitenkin hyvä huomioda, että he voivat ali- tai yliarvioida omia kokemuksiaan oppimistaan työelämätaitoista (Sleap & Reed, 2006).

3 Työelämätaitojen oppimisympäristöt yliopisto-opintojen aikana

Tässä luvussa keskitytään tarkastelemaan työelämätaitojen oppimisympäristöjä yliopisto-opintojen aikana, joista ensimmäisenä esitellään formaalit oppimisympäristöt ja sen jälkeen informaalit oppimisympäristöt.

3.1 Työelämätaitojen oppiminen formaaleissa oppimisympäristöissä

Formaaleilla oppimisympäristöillä viitataan muodollisessa koulutuksessa tapahtuvaan oppimiseen (Resnick, 1987). Muodolliselle koulutukselle on määritelty opettaja tai kouluttaja ja sille on asetettu oppimistavoitteet (Eraut, 2000). Muodollisessa koulutuksessa pyritään yleensä tiedon hankkimiseen ja täsmällisen tiedon tuottamiseen (katsaus: Tynjälä, 2008).

3.1.1 Työelämätaitojen oppiminen yliopisto-opinnoissa

Suomalaisilla korkeakouluilla on erilaisia tapoja toteuttaa opiskelijoiden työelämätaitojen opettamista korkeakouluopintojen aikana (Jääskelä ja muut, 2018; Nykänen & Tynjälä, 2012). Joissakin korkeakouluissa akateemiset verkostot näyttäytyvät keskeisinä paikkoina opiskelijoiden työelämätaitojen kehittymisen kannalta, sillä opiskelijat pääsevät itse toimimaan ja osallistumaan niihin (Jääskelä ja muut, 2018). Työelämätaitojen opettaminen voi nivoutua korkeakoulun verkostomaiseen rakenteeseen opetussuunnitelman ja koko toiminnan organisoimisen osalta, mutta verkostomainen toiminta ei ole kuitenkaan suomalaisissa yliopistoissa vielä kovin yleistä (Jääskelä ja muut, 2018). Verkostoituneen kulttuurin mallissa työelämätaitojen pedagogiikka näyttäytyy ennemmin opiskelijoiden ohjaamisena kuin suoranaisena opettamisena (Nykänen & Tynjälä, 2012). Opiskelijat, opettajat ja työelämän edustajat jakavat verkostoissa osaamistaan (Jääskelä ja muut, 2018). Verkostoituneen kulttuurin mallissa opettajat eivät ole irtaantuneita työelämästä, vaan heillä on aktiiviset verkostot myös korkeakoulun ulkopuolella (Nykänen & Tynjälä, 2012).

Tutkimusten mukaan työelämätaitojen oppimisen suhteen tarvitaan sellaisia pedagogisia ratkaisuja ja opetusmenetelmien käyttöä, jotka tukevat taitojen käyttämistä ja tunnistamista (Justice ja muut, 2009; Kember, 2009; Tuononen ja muut, 2019b; Virtanen & Tynjälä, 2018). Opiskelijoiden ja opettajien motivaatio vaikuttaa opiskelijoiden työelämätaitojen kehittymiseen yliopisto-opintojen aikana (Crebert ja muut, 2004). Ohjaajien ja opettajien tulisi auttaa opiskelijoita pohtimaan työelämää ja omaa työuraa (Penttinen ja muut, 2014). Työelämätaitojen pedagogikassa opettajien ja ohjaajien tulisi tukea opiskelijoita niin, että opiskelijoilla on aktiivinen rooli tarvittavien vastausten löytämisessä (Penttinen ja muut, 2014).

Työelämätaitoja opetetaan yliopistoissa yleensä omina kursseinaan, kuten puheviestinnän, tieteellisen kirjoittamisen tai esiintymisen kursseilla tai niitä voidaan opettaa esimerkiksi opettamalla tiedonhankintataitoja osana seminaaria (Virtanen & Tynjälä, 2018). Tutkimusten perusteella työelämätaitoja voidaan myös opettaa teorian tietoa ja käytännön osaamista yhdistävillä kursseilla (Jones, 2009; Jääskelä ja muut, 2018; Nykänen ja Tynjälä, 2012; Tynjälä ja muut, 2016). Kun teorian tiedon ja työelämätaitojen opettamista yhdistetään kursseilla, työelämätaitojen oppiminen ei jää irralliseksi (Litchfield ja muut, 2010). Työelämätaitojen oppimisen pohjalla tulee olla alakohtaisen tiedon osaaminen (Martin ja muut, 2005).

Työelämätaitojen opettaminen alakohtaisen tiedon yhteydessä todetaan olevan toimivampi menetelmä kuin niiden opettaminen erikseen (Simatele, 2015). Tutkimusten mukaan opiskelijat ovat kokeneet oppineensa työelämätaitoja yliopisto-opinnoissaan, kun niitä on yhdistetty alakohtaisen tiedon opettamisen kanssa (Schaeper, 2009; Sleaf & Reed, 2006; Tynjälä ja muut, 2016). Teorian tietoa ja käytäntöä yhdistävässä pedagogiikassa käytetään yleisesti reflektiivisuutta esimerkiksi oppimispäiväkirjojen, keskusteluiden tai mentoroinnin muodossa (Mistry ja muut, 2009; Nykänen & Tynjälä, 2012; Virtanen ja Tynjälä, 2013). Opiskelijat eivät välttämättä ymmärrä työelämätaitojen osaamisen tärkeyttä työelämässä, joten opetuksessa tulisi kiinnittää huomiota tähän esimerkiksi opiskelijoiden reflektointitaitojen osaamiseen kehittämisen kautta (Tuononen ja muut, 2019a). Työelämätaitoja voitaisiin myös sisällyttää kurssikuvauksiin (Mistry ja muut, 2009) tai käyttää esimerkiksi työhön integroitua opetusmenetelmää, jossa opiskelijat

pääsevät osana kurssia työskentelemään oikean organisaation kanssa (Frison ja muut, 2016) tai työelämään liittyvissä hankkeissa (Nykänen & Tynjälä, 2012).

Opiskelijoiden kokemusten mukaan yhteisöllinen oppimisympäristö edistää työelämätaitojen oppimista (Ballantine & Mccourt Larres, 2007). Yhteisöllisen oppimisen kautta opiskelijat kokevat oppineensa viestintä- ja vuorovaikutustaitoja (Kember ja muut, 2007). Vuorovaikutus ja yhteistyö nähdään tärkeinä työelämätaitojen kehittymisen kannalta (Virtanen & Tynjälä, 2018). Opiskelijoiden työelämätaitojen oppimista tukee parhaiten aktiivinen vuorovaikutus muiden opiskelijoiden ja opettajien kanssa (Kember & Leung, 2005). Esimerkiksi opiskelijoiden kriittisen ajattelun taidot ovat kehittyneet yhteisöllisen oppimisympäristön opintojaksoilla, joilla keskusteltiin, jaettiin kokemuksia, kuunneltiin sekä tehtiin asioita yhdessä (Virtanen & Tynjälä, 2013). Lisäksi opiskelijoiden kriittistä ajattelua on kehitetty esimerkiksi teorioita arvioivien tehtävien avulla (Virtanen ja Tynjälä, 2013). Myös dialogin avulla, jossa opettaja esittää koko luokalle tai ryhmälle kysymyksiä tai esimerkiksi roolileikkien avulla, opiskelijoiden kriittisen ajattelun taitojen voidaan ajatella kehittyvän (Abrami ja muut, 2015). Lisäksi ohjattujen keskusteluiden avulla opiskelijoiden kriittisen ajattelun taitoa voidaan kehittää, kun heidät laiteetaan muodostamaan omia näkökulmiaan ja perustelemaan niitä (Kember ja muut, 2007).

Tutkimusten perusteella opiskelijoiden aktiivinen osallistuminen opetukseen edistää työelämätaitojen oppimista (Schaeper, 2009; Vaatstra & De Vries, 2007). Ryhmätöiden, ohjattujen keskusteluiden ja esitelmien avulla voidaan kehittää opiskelijoiden työelämätaitojen oppimista (Choi & Rhee, 2014; Iksan ja muut, 2012; Kember, 2009). Erityisesti ryhmätöiden ja niihin liittyvien ryhmäkeskusteluiden avulla voidaan kehittää opiskelijoiden sosiaalisen viestinnän taitoja (Iksan ja muut, 2012). Esitelmien ja avoimen keskustelun kautta opiskelijoiden suullisen viestinnän taidot ovat kehittyneet (Iksan ja muut, 2012).

Opiskelijoiden viestintä- ja esiintymistaitoja voidaan kehittää toiminnallisen pedagogiikan avulla (Nykänen & Tynjälä, 2012). Opiskelijan työskentely oman opetus suunnitelman tekemisessä voidaan nähdä itsesäätelytaitojen oppimisen pedagogisena menetelmänä (Nykänen & Tynjälä, 2012). Lisäksi opiskelijoiden tekemien

palautetehtävien todetaan auttavan opiskelijoita kehittämään heidän itsesääätelytaitoja ja itsetuntemusta (Virtanen & Tynjälä, 2013). Tutkimusten mukaan opettajien tulisi käyttää pedagogiikassaan esimerkiksi pelejä, simulaatiota, oikeita projekteja, ongelmalähtöistä oppimista ja hyödyntää palautteen antamista, jotta opiskelijat oppisivat paremmin työelämätaitoja kuin perinteisen tiedon siirtämisen kautta opettajalta opiskelijalle (Bratianu & Vatamanescu, 2017; Friar & Eddleston, 2008; Vaatstra & De Vries, 2007). Useissa tutkimuksissa on todettu, ettei perinteisellä tiedon siirtämisellä opettajalta opiskelijoille ja yksinäisellä työskentelyllä kuten lukemisella, ei yleensä saavuteta työelämätaitojen oppimista (esim. Bratianu & Vatamanescu, 2017; Kember, 2009; Kember & Leung, 2005; Klegeris ja muut, 2017; Tynjälä & Virtanen, 2018). Toisaalta tutkimuksen perusteella opiskelijat kokevat myös oppineensa tiettyjä työelämätaitoja itsenäisen opiskelun kautta, kuten suunnittelu- ja organisointitaitoja tai tutkimustaitoja (Sleap & Reed, 2006).

Ongelma- ja projektilähtöisen oppimisen todetaan tutkimusten mukaan kehittävän opiskelijoiden työelämätaitoja (Dahlgren ja muut, 2006; katsaus: Tynjälä, 2008; Vaatstra & De Vries, 2007). Ongelma- ja projektilähtöisessä oppimisessa opiskelijat oppivat ryhmätyöskentelytaitoja, toimimaan itsenäisesti ja työskentelemään analyttisesti (Vaatstra & De Vries, 2007). Ongelmalähtöisessä oppimisessä opiskelijat pääsevät yhdistämään alakohtaista tietoa työelämätaitojen oppimisen kanssa (Dahlgren ja muut, 2006). Ongelmalähtöisessä oppimisessä pyritään ratkaisemaan oikeasti olemassa olevia ongelmia ilman yhteistyötä yritysten kanssa, kun taas projektilähtöisessä oppimisessä opiskelijat ratkaisevat yritysten todellisia ongelmia (katsaus: Tynjälä, 2008).

Opiskelijoiden käsitysten mukaan kokemuksellinen oppiminen on hyödyllistä työelämätaitojen oppimisessa (Chan, 2010). Kokemuksellisen oppimisen menetelmiä on käytetty esimerkiksi opiskelijoiden verkostoitumistaitojen opettamisessa (de Janasz & Forret, 2008). Esimerkkinä kokemuksellisen oppimisen menetelmistä voidaan mainita kättelyharjoitus, jossa opiskelijoita ohjeistetaan kättelemään kaikkia huoneessa olevia, jonka jälkeen keskustellaan opiskelijoiden havainnoista kättelytilanteisiin liittyen ja kättelyn merkityksestä työelämän kontekstissa (de Janasz & Forret, 2008). Simulaatiota on myös käytetty opiskelijoiden

verkostoitumistaitojen kehittämisessä, jotta opiskelijat pääsevät oppimaan konkreettisesti, saavat palautetta, ja oppivat refleктоimaan omaa oppimistaan (Friar & Eddleston, 2008). Lisäksi sähköistä verkkoalustaa on hyödynnetty opiskelijoiden työelämätaitojen oppimisessa, jotta opiskelijat voivat harjoitella työelämätaitojen oppimista verkkoalustalla refleктоimalla erilaisia työelämätaitoja ja pohtimalla, mitä taitoja heidän tulisi vielä kehittää (Simatele, 2015).

Eri tieteenalojen opiskelijoiden työelämätaitojen oppimisessa painottuvat alakohdaisesti tietyt työelämätaidot, joka voi johtua esimerkiksi eri alojen käyttämisestä erilaisista opetusmenetelmistä tai jonkin tietyn työelämätaidon priorisoimisesta opetuksessa, kuten kriittisen ajattelun, ihmissuhdetaitojen tai kirjoittamistaitojen (Badcock, Pattison, Philippa & Harris, 2010). Kaikilla aloilla opiskelijat eivät esimerkiksi ymmärrä reflektionin yhteyttä heidän työssään tarvitsemiinsa alakohdaisiin taitoihin (Davies & Reynolds, 2009).

Tutkimuksissa on tuotu esille työelämätaitojen oppimisen huomioiminen akateemisessa arvioinnissa, mikäli niiden oppimista pidetään tärkeänä yliopistokoulutuksessa (Badcock ja muut, 2010; Robley ja muut, 2005). Opiskelijoita arvioidaan yliopistossa yleensä formatiivisesti ja summatiivisesti (Biggs, 1999; Lindblom-Ylänne & Nevgi, 2002). Kun opiskelijoita arvioidaan formatiivisesti, arviointi on jatkuvaa esimerkiksi koko kurssin ajan ja silloin arvioidaan, kuinka he osaavat jonkin asian ja mitä heidän tulisi oppia siitä vielä lisää, kun taas summatiivisessa arvioinnissa keskitytään arvioimaan vain oppimisen lopputulosta esimerkiksi kurssin päätteeksi (Biggs, 1999; Lindblom-Ylänne & Nevgi, 2002). Opiskelijoita arvioidaan kouluympäristössä pääosin yksilösuoritusten perusteella, vaikka heidän opintonsa sisältävät yleensä myös ryhmätyöskentelyä (Resnick, 1987). Opiskelijoiden saavutukset työelämätaitojen oppimisessa eivät tule arvioinnissa näkyville, kun niitä arvioidaan osana opintojaksoa (Bath ja muut, 2004). Jotkut opettajat eivät arvioi opiskelijoiden työelämätaitojen oppimista lainkaan (Nghia, 2018). Työelämätaitojen arviointi näyttäytyy subjektiivisena, kun opettajat arvioivat niitä eri tavoin (Nghia, 2018).

Kuinka työelämätaitojen oppimista voitaisiin arvioida muuten kuin osana opintojaksoa? Työelämää varten opiskelijoiden tulisi kehittää itsearviointia omasta

osaamisestaan sekä vertaispalautteen antamista muiden suorituksista, joita yliopistossa käytetään jonkin verran työelämätaitojen arviointimenetelminä opettajan tekemän arvioinnin lisäksi (Biggs, 1999; Hadiyanto & Ibrahim, 2013; Lindblom-Ylänne & Nevgi, 2002; Nghia, 2018). Työelämään integroitujen kurssien osalta on pohdittu sitä, kenen tulisi arvioida työelämätaitojen oppimista näillä kursseilla (Frison ja muut, 2016). Olisiko opettajien, työelämän organisaatioiden vai näiden molempien tehtävä arvioida työelämätaitojen oppimista (Frison ja muut, 2016)?

3.1.2 Työelämätaitojen oppiminen työharjoittelussa

Tutkimusten perusteella työharjoittelut nähdään tärkeinä oppimisympäristöinä yliopisto-opiskelijoiden työelämätaitojen oppimisen näkökulmasta (Mistry ja muut, 2009; Nykänen & Tynjälä, 2012; Penttinen ja muut, 2014). Opiskelijoiden oppimisen kannalta on olennaista, että työharjoittelussa oppiminen on suunniteltua ja he saavat tukea oppimiseensa sekä työpaikalta että yliopistolta (katsaus: Tynjälä, 2008). Opiskelijoiden oppimista voidaan työharjoittelussa arvioida esimerkiksi työnantajan antaman palautteen perusteella (katsaus: Tynjälä, 2008).

Tutkimusten mukaan opiskelijat kokevat työelämätaitojensa kehittyneen, kun he ovat päässeet työharjoittelussa yhdistämään käytännön työelämätaitojen osaamista opinnoissa hankitun tiedon ja taitojen kanssa (Andrews & Higson, 2008; Jackson, 2013; Shaw & Ogilvie, 2010; Trede & McEwen, 2015). Reflektointia vaativien tehtävien avulla opiskelijat ovat onnistuneet tunnistamaan työharjoittelunsa aikana oppimiaan työelämätaitoja (Smith ja muut, 2007). Opiskelijoiden tiettyjen työelämätaitojen on havaittu kehittyneen työharjoittelun aikana, kuten viestintä- ja vuorovaikutustaitojen (Shaw & Ogilvie, 2010; Sleep & Reed, 2006) ja suullisen viestinnän taitojen (Neill ja muut, 2004). Tutkimusten perusteella opiskelijat kokevat oppineensa työharjoittelunsa aikana myös ryhmätyötaitoja ja itsensä johtamisen taitoja (Neill ja muut, 2004; Shaw & Ogilvie, 2010; Trede & McEwen, 2015).

3.2 Työelämätaitojen oppiminen informaaleissa oppimisympäristöissä yliopisto-opintojen aikana

Informaalilla oppimisella tarkoitetaan muualla kuin muodollisessa koulutuksessa tapahtuvaa oppimista (Eraut, 2000). Informaaleina oppimisympäristöinä käsitellään tässä tutkimuksessa työelämä ja opiskeluaikainen vapaaehtoinen toiminta yliopiston kurssien tai työharjoittelun ulkopuolella.

3.2.1 Työelämätaitojen oppiminen työelämässä

Informaali oppiminen on työpaikoilla luonteeltaan epäsuoraa, ennustamatonta, suunnittelematonta ja sitä tapahtuu usein ryhmätyöskentelyn kautta (katsaus: Hager, 1998). Työpaikoilla toimitaan useammin ryhmässä kuin tehdään yksilötyötä yliopisto-opiskeluun verrattuna (Resnick, 1987). Työpaikoilla voidaan informaalin oppimisen lisäksi järjestää koulutusta, jossa on etukäteen määritellyt oppimistulokset ja opetussuunnitelma (katsaus: Hager, 1998). Työpaikalla tapahtuvan koulutuksen avulla opitaan soveltamaan tietoa käytäntöön (katsaus: Hager, 1998).

Tutkimusten mukaan työelämätaitoja on mahdollista oppia muodollisen koulutuksen lisäksi työelämässä (esim. Penttinen ja muut, 2013). Opiskelijat kokevat opintojen aikaisen työkokemuksen tukevan työelämätaitojen oppimista (Penttinen ja muut, 2014). Opiskelijat voivat työskennellä opintojen aikana oman opintoalan työtehtävissä, toisen akateemisen opintoalan työtehtävissä tai tehtävissä, joihin ei vaadita akateemisia opintoja (Broadbridge & Swanson, 2006; Tuononen, Parpala, Mattsson, & Lindblom-Ylänne, 2016). Tutkimusten perusteella opintojen aikaisen työkokemuksen koetaan opettavan opiskelijoille erilaisia työelämätaitoja, kuten organisointi- ja ajanhallintataitoja, vuorovaikutustaitoja, sosiaalisia taitoja, viestintätaitoja ja ongelmanratkaisutaitoja (Broadbridge & Swanson, 2006; James, 2000; Sleaf & Reed, 2006; Watts & Pickering, 2000). Opiskelijoiden todetaan pääsevän yhdistämään teoretietoa ja käytännön taitoja vasta työelämässä (Kallio & Liitos, 2011). Toisaalta kaikissa tutkimuksissa työelämää ei pidetä parhaana oppimisympäristönä työelämätaidoille, vaan niiden oppimisen

kannalta on hyödyllistä yhdistää työelämätaidot alakohtaisen tiedon oppimisen kanssa (Virtanen & Tynjälä, 2013).

Koulumaailman oppimisympäristöjen ja työelämän oppimisympäristöjen välille tarvitaan yhteistyötä (katsaus: Tynjälä, 2008). Kun työelämätaitoja ei linkitetä osaksi opintoja, opiskelijoiden voi olla haastavaa ymmärtää opintojen ja työelämätaitojen yhteyttä (Nykänen & Tynjälä, 2012). Korkeakoulut tekevät työelämän kanssa yhteistyötä esimerkiksi opetussuunnitelmatyössä (Nykänen & Tynjälä, 2012). Lisäksi yhteistyö alumnien kanssa nähdään tärkeänä yliopisto-opiskelijoiden työelämätaitojen oppimisen kannalta (Mistry ja muut, 2009; Nykänen & Tynjälä, 2012).

3.2.2 Työelämätaitojen oppiminen muissa informaaleissa oppimisympäristöissä

Tutkimusten perusteella opiskelijat kokevat oppineensa työelämätaitoja muissakin informaaleissa ympäristöissä kuin työelämässä (Chan, 2010; Slep & Reed, 2006; Vaatstra & De Vries, 2007). Muina informaaleina oppimisympäristöinä tuodaan esille opiskelijatoiminta, opiskelijavaihto ja urheilujoukkueessa toimiminen (Chan, 2010; Slep & Reed, 2006; Vaatstra & De Vries, 2007).

Opiskelijat oppivat enemmän itsenäisen työskentelyn taitoja ja ryhmätyöskentelytaitoja, kun he osallistuvat yliopiston opetuksen ulkopuoliseen toimintaan esimerkiksi toimimalla hallinnollisissa tehtävissä yliopistolla, yliopiston urheilutoiminnan tai opiskelijavaihdon myötä (Vaatstra & De Vries, 2007). Opiskelijavaihdon arjen kautta opiskelijat kokevat oppineensa esimerkiksi selviämään itse arjen rutiineista, kunnioittamaan muita kulttuureja ja olemaan joustavia (Chan, 2010). Ulkomailta opiskelun myötä opiskelijat kokevat oppineensa myös haastamaan omia näkemyksiään ja arvostamaan erilaisia ajattelutapoja (Campbell, 2010).

Opiskelijoiden mukaan he oppivat työelämätaitoja toimiessaan opiskelijayhdistyksessä tai urheilujoukkueissa (Slep & Reed, 2006). Opiskelijat kokevat oppineensa kieltäytymisen taitoa esimerkiksi opitellessaan pohtimaan, mihin kaikkiin opiskelijajärjestöjen vapaaehtoisin tapahtumiin he osallistuvat (Chan, 2010).

4 Tutkimuksen tavoite

Tutkimusten perusteella opiskelijat kokevat oppineensa monenlaisia työelämätaitoja yliopisto-opintojen aikana, jotka painottuvat eri tavoin eri tutkimuksissa (esim. Chan, 2010; Kember, 2009; Leggett ja muut, 2004; Mistry ja muut, 2009; Tuononen ja muut, 2017; Vaatstra & De Vries, 2007). Sekä formaaleiden että informaaleiden oppimisympäristöjen on todettu edistävän työelämätaitojen oppimista (esim. Chan, 2010; Kember, 2009; Slep & Reed, 2006; katsaus: Tynjälä, 2008; Vaatstra & De Vries, 2007; Virtanen & Tynjälä, 2013, 2018).

Tutkimuksen ensimmäisenä tavoitteena on selvittää opiskelijoiden kokemuksia työelämätaitojen oppimisesta yliopisto-opiskelijoiden aikana. Toisena tavoitteena on saada selville oppimisympäristöt, jotka edistävät opiskelijoiden työelämätaitojen oppimista yliopisto-opintojen aikana. Kolmannen tavoitteen osalta keskitytään löytämään yhteyksiä työelämätaitojen ja niiden oppimista edistävien oppimisympäristöjen välille. Tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaisia työelämätaitoja opiskelijat kokevat oppineensa yliopisto-opintojensa aikana?
2. Millaisten oppimisympäristöjen opiskelijat kokevat edistävän heidän työelämätaitojensa oppimista yliopisto-opintojen aikana?
3. Miten opiskelijat kokevat oppineensa työelämätaitoja erilaisissa oppimisympäristöissä?

Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää jatkotutkimuksissa yliopisto-opiskelijoiden työelämätaitoihin liittyen. Lisäksi tutkimuksen avulla voidaan myös lisätä ymmärrystä yliopisto-opiskelijoiden työelämätaitojen oppimista edistävästä oppimisympäristöistä sekä saada käsityksiä siitä, millaiset oppimisympäristöt edistävät tiettyjen työelämätaitojen oppimista.

5 Menetelmä

Tässä luvussa esitellään tutkimuskontekstin kuvaus, tutkimusjoukko, tutkimusaineiston keruu ja kuvaus sekä aineiston analyysi.

5.1 Tutkimuskontekstin kuvaus

Tutkimus toteutettiin Helsingin yliopistossa. Helsingin yliopistossa on 11 tiedekuntaa, joista tämän tutkimuksen kohdalla keskityttiin humanistiseen tiedekuntaan (Helsingin yliopisto, 2018a).

Humanistisessa tiedekunnassa voi opiskella historiaa, kielten ja kulttuurien tutkimusta, kääntämistä ja tulkkausta, taiteiden tutkimusta, kirjallisuutta, sukupuolen tutkimusta, filosofiaa ja kaupunkitutkimusta (Helsingin yliopisto, 2018a). Humanistisen tiedekunnan opetus sisältää lähiopetusta, kirjatenttejä ja esseiden kirjoittamista (Helsingin yliopisto, 2018b). Alakohtaisten opintojen lisäksi opiskelijat suorittavat kieli- ja viestintäopintoja sekä tietoteknisiin taitoihin liittyviä opintoja (Helsingin yliopisto, 2018b). Opiskelijoilla on mahdollisuus yksilölliseen opintopolkuun, sillä he voivat suorittaa toisen tieteenalan valinnaisia opintoja (Helsingin yliopisto, 2018b). Humanistisesta tiedekunnasta valmistuneet työskentelevät valmistuttuaan esimerkiksi toimittajina, kirjailijoina, kääntäjinä, museo- tai kustannusallalla (Helsingin yliopisto, 2018a).

5.2 Tutkimusjoukko

Tutkimuksen osallistujat olivat vuonna 2013 maisteriksi valmistuneita opiskelijoita, jotka ovat osa laajempaa tutkimusjoukkoa. Koko tutkimusjoukko koostui 58:sta osallistujasta (Tuononen ja muut, 2017). Samojen tutkijoiden aiemmin tehtyyn kyselytutkimukseen (Tuononen ja muut, 2016) osallistuneet opiskelijat antoivat yhteystietonsa ja heitä pyydettiin sähköpostitse osallistumaan haastatteluihin vapaaehtoisesti (Tuononen ja muut, 2017). Kaikilla osallistujilla oli opiskelujen aikaista työkokemusta (Tuononen ja muut, 2017). Osallistujat olivat iältään 25-47-vuotiaita ja 76% heistä oli naisia (Tuononen ja muut, 2017). Ikä- tai sukupuolijakauma ei ollut tiedossa.

Aiempaan tutkimukseen osallistuneista (n=58) tähän tutkimukseen valittiin 20 humanistisesta tiedekunnasta valmistunutta opiskelijaa. Haasteltavilla oli eri pääaineita, joillakin heistä oli sama pääaine. Tähän tutkimukseen valittiin osallistujajoukon kaikki humanistisen tiedekunnan opiskelijat, sillä työelämätaitojen oppimista ja opetusta haluttiin tutkia nimenomaan tässä kontekstissa ja generalistien joukossa. Tutkimuksen osallistujilta kysyttiin haastattelulomakkeessa nimi, tiedekunta ja pääaine, opintojen aloitusvuosi, harjoitteluiden suorittaminen, ja ovatko opiskelijat käyneet töissä opintojensa aikana (Tuononen ja muut, 2017). Haastattavat olivat aloittaneet opintonsa vuosina 1993-2009. Osa heistä oli suorittanut kandidaatin sekä maisterin tutkinnot Helsingin yliopiston humanistisessa tiedekunnassa, osa oli suorittanut vain maisterin tutkinnon. Suurin osa haastateltavista oli suorittanut harjoittelun. Kaikki haastateltavat olivat työskennelleet opintojensa aikana.

5.3 Tutkimusaineiston keruu ja kuvaus

Tutkimusaineisto kerättiin teemahaastatteluina keväällä ja kesällä vuonna 2013. Teemahaastattelut olivat puolistrukturoituja haastatteluja, joissa kysymykset oli muotoiltu valmiiksi, mutta niihin sai vastata avovastauksella. Joidenkin kysymysten kohdalla opiskelijoilta kysyttiin tarkentavia kysymyksiä, jos vastauksista ei saanut selvää tai vastauksia haluttiin tarkentaa (Tuononen ja muut, 2017). Avoimia kysymyksiä pidetään haastattelussa hyvinä tapoina selvittää ihmisten kokemuksia eikä haastateltavia saisi ohjata liikaa vastaamisessa (Laine, 2010). Haastattelut nauhoitettiin ja ne olivat kestoltaan 24-99 minuuttia. Sen jälkeen ne litte roitiin ja osallistujille annettiin ID-numero, jotta he pysyisivät jatkossa aineiston analyysissä anonyymeinä (Tuononen ja muut, 2017).

Haastatteluiden teemojen pohjalla käytettiin Knightin ja Yorken (2002) tutkimukseen pohjautuvaa USEM-mallia (Tuononen ja muut, 2017). USEM-malli koostuu ymmärtämisen (eng. understanding), alakohtaisten ja geneeristen taitojen (eng. skills), pystyvyysuskomusten (eng. efficacy beliefs) ja metakognition sisältäen myös reflektoinnin (eng. metacognition) osa-alueista, joilla on tutkimusten mukaan vaikutusta opiskelijoiden työllistyvyyteen (Knight & Yorke, 2002). Mallin osa-

alueita voidaan sisällyttää yliopistojen opetussuunnitelmiin, jotta opiskelijoiden työllistyvyys huomioitaisiin niissä entistä paremmin (Knight & Yorke, 2002).

Haastattelu koostui viidestä osasta. Kolmannessa osassa keskityttiin opiskelijoiden yleisten työelämävalmiuksien kehittymiseen yliopistokoulutuksen aikana, joka on tämän tutkimuksen kannalta haastattelun olennaisin osa. Tässä tutkimuksessa keskityttiin haastattelun kolmannen osan kahteen kysymykseen, jotka olivat: ”14) Koetko, että olet saanut tällaisia yleisiä taitoja/valmiuksia? Millaisia?” ja ”15) Millaisilla kursseilla tai tilanteissa tällaisia taitoja/valmiuksia opetettiin tai ne kehittyivät?”. Kysymyksiä ennen esimerkkeinä työelämävalmiuksista annettiin ongelmanratkaisutaidot, kriittinen ajattelu ja yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot. Tarkentavina esimerkkeinä kysymyksen 15 kohdalla mainittiin tutkimusmenetelmäopinnot ja harjoittelu. Haastattelulomake löytyy kokonaisuudessaan liitteestä 1.

5.4 Aineiston analyysi

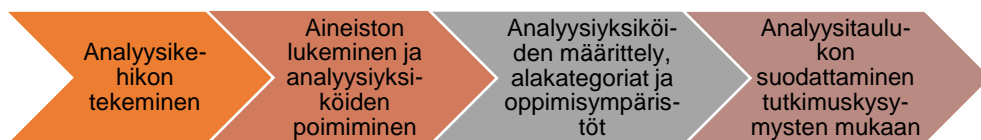
Laadullisen haastatteluaineiston analyysi tehtiin teoriaohjaavalla eli abduktiivisella sisällönanalyysillä. Sisällönanalyysi valittiin analyysimenetelmäksi, sillä se soveltuu monimuotoisten ilmiöiden analysoimiseen (Elo & Kyngäs, 2008). Abduktiivisessa sisällönanalyysissä pyritään sovittamaan empiirisestä aineistosta nostettuja yllättäviä tuloksia aiempien tutkimustulosten kanssa ja muodostamaan uusia hypoteeseja sekä teorioita aiempien teorioiden testaamisen sijaan (Timmermans & Tavory, 2012; Tuomi & Sarajärvi, 2009). Abduktiivinen sisällönanalyysi valikoitui sopivaksi sisällönanalyysin menetelmäksi, sillä sitä käytetään yleensä tutkimuksissa, jossa tutkitaan jo aiemmin tutkittua ilmiötä uudella kontekstissa (Tuomi & Sarajärvi, 2009). Työelämätaitoja on tutkittu aiemmin, mutta ei samassa kontekstissa kuin tässä tutkimuksessa.

Analyysi aloitettiin tekemällä Nykäsen ja Tynjälän (2012) työelämätaitojen jaotteen pohjautuva analyysikehikko sekä määrittelemällä sen suunnassa analyysin pääkategorioiden kriteerit analyysiä varten. Analyysikehikko esitellään kuviossa 2. Sen jälkeen kaikki haastattelut luettiin kokonaisuudessaan, jotta niistä pystyttiin muodostamaan kokonaiskuva tarkempaa analyysiä varten. Tällainen

ymmärtämiseen pyrkivä lähestymistapa on yleinen laadullisen aineiston analyysissä (Hirsjärvi, Remes, & Sajavaara, 2007). Lukemisen yhteydessä analyysiyksiköt poimittiin taulukkoon yksi haastattelu kerrallaan ja ne numeroitiin juoksevilla numeroinnilla. Taulukon runko löytyy liitteestä 2. Juoksevan numeroinnin avulla nähtiin, kuinka monta lainausta keneltäkin haastateltavalta poimittiin haastatteluaineistosta.

Analyysiin valittiin kaikki ne osuudet haastatteluista, joissa opiskelija puhui työelämätaitojen oppimisesta yliopisto- tai työympäristössä tai vastasi kysymyksiin niiden oppimisesta. Aineisto jaettiin analyysiyksiköihin. Analyysiyksiköt muodostuivat sanoista, lauseista tai useita lauseista. Analyysiyksiköitä oli kaiken kaikkiaan 199 kappaletta. Analyysiyksiköt pelkistettiin taulukossa lyhyeen kuvaukseen työelämätaidosta. Pelkistämistä käytetään yleisesti laadullisen aineiston analyysissä (Tuomi & Sarajärvi, 2009). Pelkistämisen jälkeen analyysiyksiköt luokiteltiin Nykäsen ja Tynjälän (2012) työelämätaitojen jaottelun mukaisesti ja muille kuin heidän jaotteluun sopiville työelämätaidoille tehtiin omat kategoriat.

Alla olevassa kuviossa 1 on havainnollistettu analyysin eri vaiheet.

Kuvio 1. Tutkimusaineiston analyysin vaiheet

Analyysikehikko on esitetty alla olevassa kuviossa 2. Työelämätaitojen kategoriat sisältävät useita eri työelämätaitoja ja niiden luokittelussa on hyödynnetty myös muiden kuin Nykäsen ja Tynjälän (2012) esittelemiä työelämätaitoja, jotka on esitelty tämän tutkimuksen alaluvussa 2.3.

Kuvio 2. Työelämätaitojen analyysikehikko Nykästä ja Tynjälää (2012) mukaillen

Alakategoriat muodostettiin aineistolähtöisesti analyysiyksiköistä pelkistettyjen työelämätaitojen kuvausten perusteella. Vaikka alakategoriat muodostettiin aineistolähtöisesti, samalla kuitenkin pidettiin mielessä kuvion 2 mukainen taitojen jaottelu. Näin varmistuttiin, että ylä- ja alakategoriat ovat linjassa keskenään. Alakategorioita voidaan osittain pitää tämän tutkimuksen tuloksena, koska ne ovat muodostettu aineistolähtöisesti. Alakategoriat on listattu taulukkoon 1 kuvion 2 taitojen jaottelun mukaisesti. Kuvion 2 taitojen lisäksi taulukkoon on lisätty aineistosta nostetut työelämätaitojen yläkategoriat Tietotekniset taidot ja Vastuullisuuteen liittyvät taidot, joita ei esiintynyt Nykäsen ja Tynjälän (2012) jaottelussa. Tietoteknisille taidoille, vastuullisuuteen liittyville taidoille sekä johtamis- ja verkostoitumistaidoille ei muodostettu alakategorioita, sillä analyysiyksikköjen määrä oli vähäinen ja kuvaukset työelämätaidoista sopivat suoraan yläkategorioiden alle.

Taulukko 1. Työelämätaitojen yläkategoriat Nykäsen ja Tynjälän (2012) jaottelun mukaisesti ja muilta osin aineistolähtöisesti sekä aineistolähtöisesti muodostetut alakategoriat

Työelämätaitojen yläkategoriat Nykäsen ja Tynjälän (2012) jaottelun mukaisesti ja muilta osin aineistolähtöisesti	Aineistolähtöisesti muodostetut alakategoriat
Akateemisen tiedonmuodostukseen ja tieteelliseen ajatteluun liittyvät taidot	akateemiseen ajatteluun liittyvät taidot, argumentointitaidot, tiedon prosessointitaidot, analyyttiset taidot, akateemisen tiedon omaksumiseen liittyvät taidot
Tiedon integraation taidot	teorian soveltaminen käytäntöön, ongelmanratkaisutaidot
Sosiaaliset taidot ja viestintätaidot	yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot, kirjallisen viestinnän taidot, esiintymistaidot, kielitaito, organisointi- ja neuvottelutaidot, ryhmätyöskentelytaidot
Itsesäätelytaidot	itsensä johtaminen, epävarmuuden sietäminen
Johtamis- ja verkostoitumistaidot	Ei alakategorioita
Tietotekniset taidot	Ei alakategorioita
Vastuullisuuteen liittyvät taidot	Ei alakategorioita

Ensimmäistä tutkimuskysymystä analysoitaessa taulukosta (Liite 2) käytiin läpi kaikki työelämätaitojen kategoriat ja niiden alakategoriat. Samalla taulukosta laskettiin, kuinka monessa analyysiyksikössä kukin työelämätaito mainittiin. Lisäksi taulukosta laskettiin, kuinka moni opiskelija mainitsi oppineensa mitään työelämätaitoja. Näin saatiin selville, millaisia työelämätaitoja opiskelijat kokivat oppineensa sekä mitä taitoja opiskelijat painottivat aineistossa.

Toisen tutkimuskysymyksen tuloksia analysoidessa käytiin läpi taulukon jokaisen analyysiyksikön kohdalta, missä ympäristöissä opiskelijat kokivat oppineensa työelämätaitoja ja oppimisympäristö kirjattiin taulukkoon. Osa opiskelijoista mainitsi oppimisympäristön analyysiyksikössä, osa taas vastasi kysymykseen, jossa esiintyi oppimisympäristö. Oppimisympäristöt luokiteltiin formatiivisiin ja

informatiivisiin oppimisympäristöihin aineistolähtöisesti, mutta luvun kolme teoriapohjaan nojautuen. Tämän jälkeen oppimisympäristöistä muodostettiin alakatgoriat aineistolähtöisesti. Jos opiskelija kertoi oppineensa samaa työelämätaitoa sekä formaalissa että informaalissa oppimisympäristössä, ne molemmat merkittiin saman taidon kohdalle. Alla olevassa kuviossa (Kuvio 3) on esitetty haastatteluissa mainitut formaalit ja informaalit oppimisympäristöt sekä niiden alakatgoriat.

Kuvio 3. Työelämätaitojen oppimista edistävät formaalit ja informaalit oppimisympäristöt ja niiden alakatgoriat

Kolmannen tutkimuskysymyksen kohdalla yhdistettiin ensimmäisen ja toisen analyysivaiheen analyysit, sillä sen osalta oltiin kiinnostuneita sekä opiskelijoiden oppimista työelämätaidoista että niiden oppimista edistävistä oppimisympäristöistä. Jokaisen työelämätaitokategorian kohdalla analysoitiin, olivatko opiskelijat oppineet kyseisen työelämätaitokategorian taitoja formaalissa, informaalissa vai molemmissa oppimisympäristöissä sekä millaisissa tilanteissa näissä oppimisympäristöissä he olivat niitä oppineet. Analysoinnissa käytettiin apuna taulukon jaottelua informaaleihin ja formaaleihin oppimisympäristöihin, jolloin pystyttiin tarkastelemaan vain tietyssä oppimisympäristössä opittuja taitoja.

6 Tulokset

Tässä luvussa vastataan kaikkiin kolmeen tutkimuskysymykseen niiden mukaisessa järjestyksessä. Ensimmäiseksi vastataan tutkimuskysymykseen, millaisia työelämätaitoja opiskelijat kokevat oppineensa yliopisto-opintojensa aikana. Toiseksi vastataan tutkimuskysymykseen, millaisten oppimisympäristöjen opiskelijat kokevat edistävän heidän työelämätaitojensa oppimista yliopisto-opintojen aikana. Kolmanneksi yhdistetään ensimmäinen ja toinen tutkimuskysymys ja vastataan kolmanteen tutkimuskysymykseen, miten opiskelijat kokevat oppineensa työelämätaitoja erilaisissa oppimisympäristöissä.

6.1 Millaisia työelämätaitoja opiskelijat kokevat oppineensa yliopisto-opintojensa aikana?

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen osalta oltiin kiinnostuneita siitä, millaisia työelämätaitoja opiskelijat kokevat oppineensa yliopisto-opintojensa aikana. Opiskelijat kuvasivat työelämätaitojen oppimista vastaamalla suoraan haastattelukysymykseen niiden oppimisesta. Lisäksi he kertoivat niiden oppimisesta läpi haastattelun muiden haastattelukysymysten ohessa.

Alla olevassa taulukossa 2 on esitetty työelämätaitojen analyysiyksiköiden lukumäärät, joiden perusteella nähdään, millaiset työelämätaidot korostuivat aineistossa.

Taulukko 2. Työelämätaitojen mainintojen lukumäärät ja prosenttiosuudet kaikista työelämätaitojen maininnoista

Työelämätaitojen kategoriat	Työelämätaitojen mainintojen lukumäärät (f)	Työelämätaitojen mainintojen lukumäärien prosenttiosuudet mainintojen kokonaislukumäärästä
Akateemiseen tiedonmuodostukseen ja tieteelliseen ajatteluun liittyvät taidot	85	42,7%
Sosiaaliset taidot ja viestintätaidot	52	26,1%
Tiedon integraation taidot	35	17,6%
Itsesääätelytaidot	17	8,5%
Johtamis- ja verkostoitumistaidot	5	2,5%
Vastuullisuuteen liittyvät taidot	3	1,5%
Tietotekniset taidot	2	1,0%
Yhteensä	199	100%

Opiskelijat korostivat akateemiseen tiedonmuodostukseen ja tieteelliseen ajatteluun liittyvien taitojen oppimista, sillä niiden mainintojen lukumäärä oli 42,7% kaikista työelämätaitojen mainintojen lukumäärästä. Lisäksi he painottivat sosiaalisten taitojen ja viestintätaitojen oppimista, joita he mainitsivat 26,1% kaikista työelämätaitojen mainintojen lukumäärästä. Tiedon integraation taitoja opiskelijat mainitsivat jonkin verran, 17,6% kaikista työelämätaitojen mainintojen lukumäärästä. Itsesääätelytaitojen, johtamis- ja verkostoitumistaitojen, vastuullisuuteen liittyvien taitojen sekä tietoteknisten taitojen oppiminen saivat kaikki alle 10% mainintoja niiden kokonaislukumäärästä.

Osa opiskelijoista toi esille selvästi tiettyjen työelämätaitojen oppimisen, kun taas osan mielestä he olivat ehkä oppineet tiettyjä työelämätaitoja. Osa opiskelijoista kuvaili tiettyjen työelämätaitojen oppimista yleisellä tasolla ilman tarkempaa määrittelyä, kuinka he käsittivät kyseiset taidot. Toiset opiskelijat taas kertoivat

esimerkkejä tiettyjen työelämätaitojen oppimisesta ja kuinka he käsittivät kyseiset työelämätaidot.

Tulokset esitellään alaluvuissa Nykäsen ja Tynjälän (2012) työelämätaitojen jaottelun mukaisesti, jotka esiteltiin analyysikehikossa. Niiden jälkeen tarkastellaan vastuullisuuteen ja tietoteknisiin taitoihin liittyviä työelämätaitoja, joita ei ollut analyysikehikossa. Haastateltavien aineistolainauksien yhteydessä haastateltaviin viitataan haastattelijan heille antamalla alkuperäisellä numerolla, esimerkiksi (opiskelija 111) ja opiskelijan numeron perässä on tieto, monennesta hänen aineistolainauksesta on kyse, esimerkiksi (opiskelija 111.1). Sitaattien yhteydessä käytetty --- merkki tarkoittaa, että sitaatista on poistettu jokin kohta, jolla ei ole merkitystä tulosten esittelyn yhteydessä tai se voisi paljastaa liikaa haastateltavasta, esimerkiksi hänen työpaikkansa.

6.1.1 Akateemiseen tiedonmuodostukseen ja tieteelliseen ajatteluun liittyvät taidot

Akateemiseen tiedonmuodostukseen ja tieteelliseen ajatteluun liittyvistä taidoista ($f=85$) opiskelijat korostivat erityisesti akateemiseen ajatteluun liittyvien taitojen oppimista ($f=39$). Lisäksi heidän kuvailuissaan painottuivat tiedon prosessointitaitojen ($f=26$) ja argumentointitaitojen ($f=15$) oppiminen. Analyttiset taidot ($f=3$) ja akateemisen tiedon omaksumiseen liittyvät taidot ($f=2$) mainittiin myös opiskelijoiden vastauksissa.

Akateemiseen ajatteluun liittyvät taidot

Akateemiseen ajatteluun liittyvinä taitoina opiskelijat toivat esille kriittisen ajattelutaidon, asioiden tarkastelun eri näkökulmista ja ajatteluun liittyvät taidot.

Kriittisen ajattelutaidon oppimista opiskelijat kuvasivat asioiden tarkastelulla kriittisesti, lähdekritiikin osaamisella ja eri näkökulmien muodostamisella samasta asiasta, jolloin tarvitaan näiden näkökulmien kriittistä tarkastelua, kuten seuraavat lainaukset osoittavat:

"On oppinu tarkastelee asioita kriittisesti, ni kyllä sekin on parantunu. Se on kuitenkin tossakin täyty esimerkiksi kaikki lähdekritiikki ja kaikki tämmönen täytyy tehdä luonnollisesti". (opiskelija 94.8)

"No sitten tää, että olen oppinut tarkastelemaan asioita kriittisesti. --- olen kuitenkin, siis mun mielestä nämä eri näkökulmista tarkasteleminen ja kriittisesti tarkasteleminen, ne liittyy aika niinku tiiviisti yhteen, että jos asiaan niinku pyritään saamaan mahdollisimman paljon eri näkökulmia, niin siihen samantien tulee tavallaan se kriittisyys mukaan." (opiskelija 105.7)

Kriittistä ajattelua kuvattiin taitona tarkastella tilanteita tarkkailijan näkökulmasta. Eräs opiskelijoista kertoi kriittisen ajattelun kehittymisen vaikuttaneen hänen maailmankuvaansa. Näitä hän kuvaa seuraavasti:

"Mut varmaan ylipäättään erilaisten opintojen myötä juuri semmonen kriittisyys asioita kohtaan on kyllä syntynyt, et se varmaan niinku sillain vaikuttaa ainaki maailmankuvaan, että kuitenkin, et aina tarkastelee vähän etäältä kaikkia tilanteita jossain mielessä." (opiskelija 98.7)

Asioiden tarkastelua eri näkökulmista osa opiskelijoista kuvaili laaja-alaisella ymmärryksellä ja sen hahmottamisella, että näkökulmia on useita eikä jokin opiskelijan lukema näkökulma ole se ainut vaihtoehto, kuten seuraavassa lainauksessa todetaan:

"Ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista ehdottomasti sitäkin just, että, et ymmärtää jos lukee jotain ni se ei välttämättä oo se ainoa mahdollinen ja, että voi pohtia tosi monipuolisesti ---." (opiskelija 75.7)

Eräs opiskelijoista kuvasi asioiden tarkastelua eri näkökulmista historiallisen tarkastelun näkökulmasta ja näkökulmien muuttumisesta eri aikakausilla, kuten hän kuvailee:

"Joo esimerkiksi oppihistoriaa ---. Ne oli lähinnä sellasii kursseja, joissa niinku käytiin sen oppialan historiaa läpi. --- Koska siellähän ne eri näkökulmat ja perustelut niille tulee aika selvästi. --- Niit ei voi niinku käsitellä ilman, jos ei ajatella, et miks joskus on ajateltu näin, mutta sitten sen jälkeen on ruvettu ajattelemaan toisin." (opiskelija 116.6)

Ajatteluun liittyviä taitoja opiskelijat kuvasivat ajattelemisen taitona, kokonaisuuksien näkemisen taitona ja konkreettisesti sen näyttämisenä, että he osaavat ajatella sekä ymmärtää syvällisesti lukemaansa. Näistä kertoo eräs opiskelijoista:

"No ehkä se on just se semmonen niinku ajattelemisen taito, isojen asioiden, niinku, kokonaisuuksien tai semmosen niinku näkemisen taito. --- just jossain niinku tavallaan esimerkiksi esseis voi, jos halua, nii voi niinku näyttää sen semmosen, et mä niinku osaan ajatella." (opiskelija 42.8)

"--- oma ajattelu kehitty, omat tiedot ja semmoset et, niinku nii sit ehkä nous pinnalle se tavallaan semmonen halu niinku oikeesti ymmärtää vaikkapa jotain ilmiötä enemmän, tai niinku ymmärtää sitä sillai syvällisemmin mitä lukee ---." (opiskelija 42.11)

Tiedon prosessointitaidot

Opiskelijoiden mukaan he oppivat analysoimaan tietoa ja omaksumaan sitä, käsittelemään suuria tietokantoja, tiedonkäsittelyä ja tiedon esittämistä, erittelemään ja jäsentämään tietoa sekä etsimään ja hankkimaan tietoa. Tiedon analysoimista kuvattiin asioiden analysoimisella ja olennaisen löytämisellä tekstistä, kuten seuraavassa lainauksessa todetaan:

"--- mut onhan siitä aina hyötyä siitä, et sä osaat analysoida asioita ja löytää olennaisen tekstistä ---". (opiskelija 61.2)

Suurten tietokantojen käsittelytaidon eräs opiskelijoista kuvaili selvästi opittuna työelämätaitona ilman sen tarkempaa kuvausta suurten tietokantojen käsitteystä. Hän kuvaa tätä seuraavasti:

"--- sitten tietysti suurien tietokantojen käsittelyä ---." (opiskelija 105.2)

Tiedon käsittelemisen ja esittämisen oppimista eräs opiskelijoista kuvasi toteamalla oppimisensa ilman sen tarkempaa kuvailua, kuten seuraavassa lainauksessa todetaan:

"--- käsitellä sitä tietoa, ja myös esittää sitä ---." (opiskelija 15.5)

Osa opiskelijoista koki tiedon jäsentämisen ja erittelemisen oppimisen erittäin hyvin opittuna taitona, kuten seuraavat lainaukset osoittavat:

"Mutta kyllä, olen oppinu jäsentämään ja erittelemään tietoa erittäin hyvin." (opiskelija 12.5)

"Sitten kolmas kohta, olen oppinut jäsentämään ja erittelemään tietoa, joo varmaan toi täysin samaa mieltä." (opiskelija 109.4)

Tiedon hakemista opiskelijat kuvasivat yleisesti tiedonhankinnan osaamisena, kun tietoa tarvitsee hakea. He eivät kuitenkaan kuvailleet tarkemmin, miten he hakivat tietoa, tai millaista tietoa he hakivat. Näitä kuvastavat seuraavat lainaukset:

"Mut siis, no varmaan esimerkiksi kaikki tällöinen niinkun tiedonhankinta ja kaiken tällöiseen liittyviä taitoja." (opiskelija 94.3)

"--- just ku hakee, hakee informaatiota, et osaa hakea sitä ---". (opiskelija 75.2)

Tiedonhakua kuvattiin itsenäisenä opiskelutaitona, jolla tarkoitettiin taitoa hakea tietoa itsenäisesti sekä taitoa selvittää, mistä voisi tarvittaessa saada apua tiedonhaussa. Tätä kuvailee eräs opiskelijoista:

"Itsenäinen opiskelutaito. --- Että jos nyt joku asia kiinnostaa tai huomaa, että tästä tietää liian vähän, että niinku osaa itse hakea sitä tietoa. Ja tietää myös niinku mistä kysyä ja mistä saa apua. Että niinku ei tarvitse niinku vaan luottaa johonki Wikipedian artikkeleihin. Että on niinku myös ilman opetusta niinku tavallaan se kyky niinkun saada sitä lisätietoa, ja niinku oikeeta lisätietoo." (opiskelija 26.5)

Argumentointitaidot

Opiskelijat kuvailivat argumentointitaitoja suoranaisesti argumentointitaitoina ja taitoina perustella näkemyksiä sekä taitona etsiä näkemyksille ratkaisuja, kuten seuraavat lainaukset osoittavat:

"--- mä huomasin näiden niinku vuosien aikana, et miten erilaiset taidot niinku kehitty niinku argumentointitaidot ja et osas niinku perustella näkemyksiä." (opiskelija 68.1)

"Ja sitten joo, toi argumentointi ja esittämään perusteluita asioille ja etsimään niille ratkaisuja, niin erityisesti toi argumentointi, että sitä varmasti oon oppinut." (opiskelija 114.8)

Eräs opiskelija kuvasi argumentointitaitoja tarkemmin taitona perustella itse muodostettuja väittämiä. Lisäksi hän kuvaili argumentointitaitoja taitona perustella

omia valintoja, miksi on päätynyt tekemään asioita juuri sillä tavalla eikä jollakin toisella tavalla. Näitä kuvataan seuraavassa lainauksessa:

"Sitten olen oppinut esittämään perusteluja asioille ja etsimään niille ratkaisuja. Hmm mä mietin, että missä yhteydessä, no periaatteessa, että joo, kun jotakin, vaikka lingvistista aineistoa analysoi ja siihen niinkun esittää jonkun oman väitteen, niin kyllähän sitä pitää sitten perustella ja ennen kaikkea ehkä just käännösopinnoissa, niin pitää seistä jokaisen käännetyyn sanan takana, et minkä takia sä oot valinnu juuri sen ---." (opiskelija 105.8)

Analyttiset taidot

Opiskelijat totesivat oppineensa analyttisiä taitoja, kuten analyttisen ja systemaattisen ajattelun taitoja, niin kuin yksi opiskelijoista kertoo:

"--- osaa niinku sillä tavalla ajatella just analyttisesti ja systemaattisesti ---." (opiskelija 15.6)

Lisäksi opiskelijat kuvailivat analyttisiä taitoja abstrakteina taitoina ja taitona käsitellä hallinnollisissa tehtävissä tarvittavia aineistoja. Näistä kertovat eräät opiskelijoista:

"No siis mun mielestä analyttisiä valmiuksia. Eli mä koen, et mä pystyn tekemään esimerkiks jotakin hallintotyötä, jossa vaaditaan just niinku perusanalyttisiä taitoja, vaikkapa niinkun käsitellä joitain aineistoja ja niin edelleen." (opiskelija 105.4)

"Mutta sitten yleisesti niinku sellasia abstrakteja taitoja, niinku analyttistä ajattelua ---." (opiskelija 15.1)

Akateemisen tiedon omaksumiseen liittyvät taidot

Akateemiseen tiedon omaksumiseen liittyvinä taitoina opiskelijat kuvasivat pitkien tekstien ymmärtämisen, nopean tiedon omaksumisen ja tiedonmuodostuksen.

Pitkien tekstien ymmärtämistä eräs opiskelijoista kuvasi taitona ymmärtää nopeasti pitkistä teksteistä ilman lukematta koko tekstiä, mikä tekstissä on keskeistä, ja mitä kannattaa pohtia lisää. Näitä kuvaa seuraava lainaus:

"--- sitä on kuitenkin rivien välistä oppinu, että pystyy aika nopeasti lukemaan pitkii tekstejä ja sitten aika nopeasti ymmärtämään sen olennaisen ja myös silmäilemään ja sitä kautta poimimaan asioita." (opiskelija 68.3)

6.1.2 Sosiaaliset taidot ja viestintätaidot

Sosiaalisista taidoista ja viestintätaidoista ($f=52$) yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen oppiminen korostui opiskelijoiden vastauksissa ($f=26$). Opiskelijoiden kokemuksissa tulivat jonkin verran esille kirjallisen viestinnän taitojen ($f=7$), esiintymistaitojen ($f=6$), kielitaidon ($f=6$), ryhmätyöskentelytaitojen ($f=4$) sekä organisointi- ja neuvottelutaitojen ($f=3$) oppiminen.

Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot

Opiskelijat kuvailivat yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja sosiaalisina taitoina, asiakaspalvelutaitona, vuorokäymisenä, kommunikaatiotaitoina, tapana ilmaista asioita, taitona pitää yhteyttä muiden ihmisten kanssa ja työihmissuhteissa olemisena. Opiskelijat kertoivat sosiaalisista taidoista esimerkkinä taidon kohdata erilaisia ihmisiä sekä tulla toimeen eri taustaisten ja eri-ikäisten ihmisten kanssa, joita kuvaavat seuraavat lainaukset:

"No siinä ehkä tietysti semmoset sosiaaliset kontaktit hyvinkin erilaisten ihmisten kanssa. Pitää tulla sillai toimeen ja pystyä toimimaan." (opiskelija 94.1)

"--- esimerkiks ihan valmennus kohdata eritaustaisia ihmisiä, eri ikäisiä, paljon maahanmuuttajataustaisia on ollut niikun tossa valmennustyössä." (opiskelija 87.1)

Eräs opiskelijoista kuvaili yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja taitona kohdata ihmisiä sekä mutkattomana yhteistyönä. Hän myös pohti tapaansa ilmaista itseään, niin että toinen henkilö ymmärtää sen, mitä hän käytännössä tarkoittaa. Näitä kuvastaa seuraava lainaus:

"--- varmaan niinku tapa kohdata yliopistolla on muuttunu kypsymisen myötä, et sillä lailla pyrkii ehkä niinkun miettimään sitä, siis mä tarkotan hyvin käytännöllisiä asioita, ihan se, et jos lähetän professorille sähköpostia, niin miten mä ilmaisen itseni niin, että se on käytännöllistä vaikkapa, et tavallaan sitä kautta ehkä se muu elämä on niinku etsii käytännöllisiä ratkaisuita. Ja siis semmosta niinku sitä sellasta yhteistyön mutkattomuutta." (opiskelija 98.12)

Vuorovaikutustaitoihin osa opiskelijoista viittasi taitona kommunikoida muiden kanssa ja taitona käyttäytyä työyhteisössä, kuten seuraavissa lainauksissa todetaan:

"--- kommunikaatiotaidot ---." (opiskelija 86.2)

"--- ett miten oikein ihmis... tommosissa työihmissuhteissa olla." (opiskelija 12.2)

Asiakaspalvelutaitoa opiskelijat kuvasivat taitona tulla toimeen asiakkaiden kanssa ja palvella heitä. Tätä eräs opiskelija kuvailee seuraavasti:

"No siis nimenomaan ehkä siis niinkun asiakkaiden kanssa toimimista ja just niinku asiakaspalvelua ---." (opiskelija 105.1)

Vuorovaikutustaidot käsitettiin erään opiskelijan haastattelussa taitoina ilmaista asioita ja esittää niitä. Hänen mukaansa esittämällä tarkkojen ilmaisuja voi edistää vuorovaikutusta, kuten seuraava lainaus osoittaa:

"Mut et tietysti niinkun, mutta siis jos vuorovaikutustaitoihin niinku luetaan ehkä myös sit semmosta niinku tapaa ilmaista asioita ja esittää asioita ihan sitte niinku, pyrkii ehkä tarkkuuteen ilmaisussa esimerkiksi, niin varmasti se vaikuttaa jo kokonaisvaltasesti, mut et mul on myös sitte ku mä oon museo-opaana toiminu, niin sit ikään kuin se peilautuu just tähän kohtaan tosi paljon." (opiskelija 98.4)

Erään opiskelijan mukaan hän oppi vuorovaikutustaitoja aina, kun hän oli vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. Tätä hän kuvailee seuraavasti:

"Jokasessa vuorokäymisessä ihmisen kanssa kehittyy ---." (opiskelija 109.1)

Kirjallisen viestinnän taidot

Opiskelijat kuvasivat kirjallisen viestinnän taitoja hyvällä suomen kielen kirjoittamisella, tieteellisellä kirjoittamisella, raportin kirjoittamisella ja tiedon sekä tekstin tuottamisella.

Suomen kielen kirjoittamisen taidon eräs opiskelijoista kuvasi selvästi opittuna taitona, kuten hän toteaa:

"--- sit tietysti kirjoittamaan hyvää suomen kieltä ---". (opiskelija 68.4)

Tieteellistä kirjoittamista opiskelijat kuvasivat taitona viitata lähteisiin ja toisten ajatuksiin sekä taitona ymmärtää tieteellisen tekstin rakenne ja käytännöt. Lisäksi opiskelijat käsittivät tieteellisen kirjoittamisen taitoina taidon tuottaa akateemista tekstiä, tutkimustekstiä ja raporttien kirjoittamisen. Näitä kuvaavat seuraavat lainaukset:

"Musta se proseminaari, joka meillä oli ennen kandidaatin tutkinnon kirjoittamista tai oikeastaan sen aikana, niin se oli monella tapaa hirveen hyvä, et siinä oppi esimerkiksi --- lähteisiin viittaamista ja sellasta niinku tieteellisen tekstin rakennetta ja käytäntöjä, et joo --- sit vaan ne niinku opeteltiin, et miten ne ajatukset tuodaan paperille niin, että se näyttää niinku akateemiselta tekstiltä." (opiskelija 68.9)

"Tietysti semmosta, ett no, pienii tekstejä tuli kirjoitettuu. --- Semmost tutkimustekstii, mitä tietysti täällä on sitte jonkun verran sitä niinku tavallaan oppia saanu sellaseen." (opiskelija 69.1)

"--- opinnoista on tullu vaan semmonen tekemisen taito ja vaikka just joku raportin kirjoittaminen ---." (opiskelija 85.2)

Esiintymistaidot

Eräs opiskelijoista kuvaili oppineensa akateemisia esiintymistaitoja, sillä hänen mukaansa hän oli oppinut muita esiintymistaitoja jo muussa ympäristössä aiemmin. Näin hän kertoo akateemisen esiintymisen tulleen hänelle uutena taitona:

" --- akateemista esiintymistä, niin on tullu uutenakin, että." (opiskelija 105.6)

Esiintymistaitoja kuvattiin työtehtäviin liittyvänä esiintymisenä ja esillä olemisena, joita voi hyödyntää myös muualla kuin nykyisissä tehtävissä, kuten eräs opiskelijoista kuvailee:

"--- museo-oppaan hommassa on tullu sitä esiintymiskokemusta niinku aika, kokemu et siit saattas olla sit hyötyäki ehkä muissaki töissä." (opiskelija 42.9)

Asioiden ilmaisemisen kuvattiin olevan yhteydessä esiintymistaitoihin. Eräs opiskelijoista kuvasi kykenevänsä esiintymään silloin, kun hän kykenee ilmaisemaan asioita, jota hän kuvailee seuraavasti:

"--- pystyy ilmaisemaan asioita et pystyy myös esiintymään ---." (opiskelija 68.5)

Kielitaito

Kielitaidon oppimista opiskelijat kuvailivat esimerkkinä perustaidoista sekä taitona, joka kehittyy ikään kuin huomaamatta ilman sen tarkoituksellista opettelamista. Näitä kuvaavat seuraavat lainaukset:

"Tietenki ihan tollasia perus... niinku vaikka kielitaito ---." (opiskelija 15.9)

"Ja sitten mulla on tietysti sillä tavalla onni olla sellaisissa paikoissa, että aika paljon on käynyt turisteja, että tietysti kyllä ihan kielitaitoakin se on parantanut." (opiskelija 39.2)

Kielitaidon oppimisen yhteydessä mainittiin erityisesti ruotsin kielen taidon oppiminen. Eräs opiskelijoista oli oppinut toimimaan vuorovaikutustilanteissa ruotsin kielellä, kuten hän kuvailee:

"Ja siihen on varmaan auttanu myös sitten tuohon vuorovaikutukseen sillä ruotsin kielellä toi vaihtovuosi Ruotsissa." (opiskelija 87.4)

Eräs opiskelijoista totesi osaavansa ruotsia ilman tarkempaa kuvaamista sen osaamisesta, kuten hän kuvaa:

"--- kielitaito itse asiassa, ruotsia osaan." (opiskelija 94.4)

Yksi opiskelijoista kuvasi oppineensa eri kielialueiden kieliä varsinaisesti niitä opiskellessaan sekä kansainvälisen kokemuksen kautta ollessaan vaihto-opiskelijana. Tätä kuvaa seuraava lainaus:

"Sitten tietystikkin kielellisiä valmiuksia, että kaikki nää kielialueet mitä olen opiskellut, niin ne on kyllä kehittynyt tosi paljon ja kansainvälistä kokemusta oon saanu vaihto-ohjelman kautta ---." (opiskelija 105.10)

Ryhmätyöskentelytaidot

Ryhmätyöskentelytaitojen oppimista opiskelijat kuvasivat ryhmätyöprosessin oppimisella ja muihin opiskelijoihin tutustumisella ryhmätöiden kautta, joita kuvaavat seuraavat lainaukset:

"--- koko siis tällöinen ryhmätyöprosessi ---." (opiskelija 12.5)

"Ja sitt tietenkin ryhmätyöskentelytaidot, mitä niinku... että totta kai niitä tavallaan oppii yliopisto-opintojen yhteydessä ---." (opiskelija 83.4)

Eräs opiskelijoista kuvaili tutustuneensa muihin opiskelijoiden ryhmätöitä tehdessä sekä työskentelemällä monikulttuurisessa ryhmässä, josta hän kertoo seuraavasti:

"Ja sitten tota, no, yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, no kyllä varsinkin niinku tällaiset ryhmätyöt ja muutet kyllä ne niinkun, et mäkään en tuntenutkaan täältä ketään, et tavallaan tutustu sitä kautta niin, et nytkin viime ryhmätyö oli perulaisen ja meksikolaisen pojan kanssa et myös tälleen, et yliopisto on yllättävän monikulttuurinen paikka." (opiskelija 85.4)

Organisointi- ja neuvottelutaidot

Opiskelijat kuvailivat oppineensa organisointi- ja koordinoitaitoja, joita he kuvasivat kykynä organisoida ja koordinoita asioita niin opiskeluissaan kuin työelämässäkin. Näitä kykyjä kuitenkin pidettiin jonkin verran erilaisina kykyinä opiskeluissa verrattuna työelämään, mutta ei avattu sen tarkemmin, miten ne eroavat toisistaan. Näistä opiskelijat kertovat seuraavasti:

"No ehkä yks asia on semmonen tietynlainen organisointi- ja koordinoitukyky, mitä tietysti opiskelussaki jonkun verran niinku kyllä tarvitaan, mutta työelämässä ehkä vähän niinku kuitenkin eri tavalla ---." (opiskelija 61.1)

"--- et sellasta organisoitumiskykyä ehkä on sitte tullu myös sen työelämän kautta ---." (opiskelija 98.2)

Eräs opiskelijoista kertoi oppineensa neuvottelutaitoja. Hän kuvasi oppineensa neuvottelemaan, vaikka neuvotteleminen ei ollut kaikista keskeisin työtehtävä hänelle. Lisäksi hän kuvaili oppineensa toimimaan palaverissa sekä hoitamaan projekteja. Näin kuvastaa seuraava lainaus:

"--- kuinka niinkun, noh enhän mä niinkun neuvottele tai myy työssäni, mut kuinka niinkun neuvotellaan ja ollaan palaverissa ja tehdään projekteja ja kuinka hoidetaan ne loppuun." (opiskelija 111.3)

6.1.3 Tiedon integraation taidot

Tiedon integraation taidoista ($f=35$) opiskelijoiden kokemuksissa painottui teorian käytäntöön soveltaminen ($f=21$). Lisäksi ongelmanratkaisutaitojen oppiminen tuotiin esille ($f=14$).

Teorian soveltaminen käytäntöön

Opiskelijat kuvasivat oppineensa soveltamaan teoriaa käytäntöön. He kuvailivat oppineensa ymmärtämään teorian merkityksen erilaisissa tilanteissa ja hyödyntämään teorian tietoa käytännössä työtehtävissä. Kun teorian uskottiin olevan halussa, pystyttiin rauhallisin mielin soveltamaan sitä käytännössä. Näitä kuvastavat seuraavat lainaukset:

"Eli teoreettisen tiedon käytäntöön soveltaminen on täs tää ensimmäinen kohta. --- mä uskoisin ninku hahmottavani jollain yleisellä tasolla sitä, niinku tätä tilannetta kuitenkin, et siinä mielessä oon ehkä oppinu ajattelemaan, et mitä se teoreettisuus tai teoria tai mitä ikinä onkaan sitte eri tilanteissa." (opiskelija 98.3)

"--- sitkun sen on teoriassa hallinnu ja on sellanen rauhallinen olo itellä siitä, että mulla on mielessä miten tää teoriassa menee, niin sit se on ollut ehkä, jos mä nyt ajattelen vaikka sitä opettajaharjoittelua, niin sitten tavallan se, että mitä on niinkun käsketty sitä ennen lukea ja opiskella, että tää homma menee näin täällä, niin sitten sit se on ollut ehkä semmonen turvallinen olo siirtää se käytäntöön niinkun siellä." (opiskelija 87.3)

Eräs opiskelijoista kuvaili oppineensa yhdistelemään asioita luovalla tavalla. Lisäksi hän kuvasi oppineensa tekemään sellaisia kurssivalintoja, joista hän koki olevan hyötyä työelämässä. Näistä opiskelija kertoo seuraavasti:

"--- ja sitt toisaalta just tää tietty asioiden yhdisteleminen luovalla tavalla. Ja se, ett opintoja pystyy suuntaamaan myös niin, ett näkee just sen työelämärelevanssin, ett minkä tyyppisistä asioista voi olla hyötyä, ja tekee." (opiskelija 83.7)

Eräs opiskelijoista kuvasi perusteluiden esittämisen, ratkaisujen esittämisen ja kriittisen tarkastelun olevan olennainen osa teoreettisen tiedon soveltamista käytäntöön. Lisäksi hän koki mielipiteen muodostamisen ja kiinnostuksen merkittäviksi asioiksi teorian soveltamisessa käytäntöön. Näitä hän kuvailee seuraavassa lainauksessa:

"Olen oppinut esittämään perusteluja ja etsimään niille ratkaisuja. No siis, mä katsosin, että tää on osa tota niinku kriittistä tarkastelua ja tota tai itse asiassa nää kaikki on jotenki osa tota olen oppinut soveltamaan teoreettista tietoa käytäntöön, mutta tosiaan, että, et se, että väittää jotain ja perustelee sen, mutta senkin mä katson osittain niinku omalla kohdallani koen, että minulta onnistuu se ihan kohtalaisen hyvin silloin kun vaan olen muodostanut jonkun mielipiteen, niin, niin tota ja johtuu osaks siitä, et on ollu kiinnostunu tälläsist asioista ja viestinnästä, et ehkä niinku vielä, jotenki enemmän sitäki, samaan tapaan kun tää lähdekritiikkiä tai niinku tavallaan sen kehyksen tuomista esille." (opiskelija 86.7)

Ongelmanratkaisutaidot

Opiskelijat kuvailivat ongelmanratkaisutaitojensa kehittymistä kertomalla oppineensa kehittämään uusia ideoita ja oivalluksia sekä löytämään ratkaisuja. Lisäksi he kokivat oppineensa hyödyntämään aiempaa tietopohjaansa uusien ideoiden ja oivallusten kehittämisessä. Näitä kuvastavat seuraavat lainaukset:

"Olen oppinut kehittämään uusia ideoita, no tavallaan tän kaiken ikään kun keräämänsä tiedon pohjalta sit löytämään jotain uusia oivalluksia tai onko tätä sanottu tai löytyykö tätä mistä, et voisko tää ehkä olla näin, et semmosia." (opiskelija 86.6)

"Ja on oppinu kehittämään uusia ideoita ni, no kyllä sitäkin jonku verran on kiellettyä. Kyllä sitä tietysti lukiessaki jotenkin kirjatenteissäki tulee sitte ajatuksia." (opiskelija 94.9)

Eräs opiskelijoista kuvasi oppineensa jo liiankin paljon kehittelemään uusia ideoita. Hän piti uusien ideoiden kehittämistä hyvänä asiana, mutta ei kaikista olennaisimpana asiana yliopisto-opiskelussa. Näin hän kertoo:

"Ja uusien ideoiden kehittäminen, niin ehkä tavallaan jos sitä gradua ajattelee, ni vähän niinku liianki paljon siihen suuntaan. --- tosiaan niinku mun mielestä siellä essee-tasolla se oli hyvä asia, ett on ollu semmonen idearikas, mutt ehkä ei niin oleellinen asia." (opiskelija 83.14)

6.1.4 Itsesäätelytaidot

Itsesäätelytaidoista ($f=17$) opiskelijoiden kuvauksissa korostuivat itsensä johtamisen taidot ($f=15$). Lisäksi epävarmuuden sietämisen taitoja tuotiin aineistossa esille ($f=2$).

Itsensä johtamisen taidot

Opiskelijat kuvailivat oppineensa johtamaan itseään ajanhallintataitojen, reflektointitaitojen, periksiantamattomuuden ja sitkeyden sekä oman osaamisen, vahvuuksien ja heikkouksien tunnistamisen oppimisen kautta. Lisäksi heidän kuvailuissaan tuli esille tilannetajuun liittyvät taidot ja paineensietokyky.

Ajanhallintataitoja opiskelijat kuvasivat ajoissa paikalle saapumisena, omien aikataulujen luomisena, asioiden aikatauluttamisena, ajankäytön priorisoimisena sekä rytmittämisenä ja työaikojen noudattamisena. Opiskelijoiden kuvauksissa ilmeni myös heidän ymmärryksensä kehittyminen siitä, kauan jonkin asian tekemiseen kuluu aikaa. Näitä opiskelijat kuvaavat seuraavissa lainauksissa:

"No siis kyl ihan sellanen niinkun, mitä varmaan on yks pyrkimys opettaa ikään ku koko koulu- ja opiskelu-uran aikana on se, että saapuu niinku ajoissa paikalle ja sit toisaalta kyllä mä sanosin, että se myös tää niinkun omien deadlinejen luominen." (opiskelija 111.1)

"--- ehkä just semmosta tavallan jaksottamista, et niinku oppii ymmärtää, et joku asia ei vaa, ei se oo vaa niinku et se vie koko päivän, vaa niinku et oppii tajuu, et kun mä teen tän asian, nii se vie nyt kaks tuntia. Sen jälkeen mul on aikaa, tai siis semmost että niinku, ehkä jonkinnäköstä semmosta aikataulut...rytmitystä." (opiskelija 42.12)

"No ehkä semmoset niinku yleiset työelämän taidot ---. Siel ei myöhästyä, siel ei työaika liu'u ---." (opiskelija 42.1)

Erään opiskelijan kuvauksessa tuli esille itsensä johtaminen toimimaan tehokkaasti ja järjestelmällisesti, jota vaaditaan työelämässä. Tätä hän kuvailee seuraavasti:

"No ehkä oon oppinu miten työelämä toimii jollain tavalla --- niin sellasta tietty tehokkuutta ja tiettyä järjestelmällisyyttä." (opiskelija 68.2)

Eräs opiskelijoista kuvasi oppineensa tekemään useita asioita saman päivän aikana ja priorisoimaan ajankäyttöään opiskeluiden ja työnteon suhteen. Näin hän kuvailee tätä:

"No kylhän sitä koko ajan on niinku sitä ajankäyttöä oppinu tietysti, et ne oli siinä mielessä niinku hyödyllisiä ne kesät, kun opiskeli ja teki töitä, että tota, et oli niinkun, et sitä ajankäyttöä oppi sillon hirveen paljon, vaikka opiskelikin tehotomasti ja luki liikaa tentteihin ynnä muuta, niin kuitenkin niinku se, että, et oppi tekemään myös niinku useempaa asiaa samaan aikaan tai, et vaikka niinku yhtenä päivänä ei tehnykkää pelkästään yhtä asiaa, nii pysty kuitenkin sitä ja sit priorisointi on hirveen tärkeä." (opiskelija 86.8)

Reflektointitaitoja eräs opiskelijoista kuvasi taitona pohtia omia onnistumisiaan ja epäonnistumisiaan sekä taitona pohtia, miksi hän teki jotakin niin kuin teki tai olisiko hän voinut tehdä jotakin toisella tavalla. Nämä ilmenevät seuraavasta lainauksesta:

"Siinä on paljonki varmaan semmost niinku, koska on sellases vaiheessa, et edelleen ajoittain mieli käsittelee sitä, että missä onnistui ja missä epäonnistui, gradussa ja tavallaan siitä, että mitkä on ne puutteet, mitkä siinä on ja mikä oli, mikä on jotenki epäselvää, että, mut et se on tavallaan sitä samaa mun mielestä prosessia, sitä niinku miettii juuri, että miksi päätyi tälläseen ratkaisuun tai, että, et okei, oonks mä perustellu näitä asioita riittävän paljon tai olisinko mä oikeesti pystyny perustelemaan paremmin, et sillain käsittelee kyllä." (opiskelija 98.13)

Sitkeyttä ja periksiantamattomuutta eräs opiskelijoista kuvasi oppineensa huomattessaan, että hän saikin tehtävänsä hoidettua, vaikka niiden hoitaminen tuntui aluksia vaikealta eikä hän meinannut uskoa omiin taitoihinsa hoitaa niitä loppuun. Seuraava lainaus osoittaa tämän:

"Ainakin semmoista peräänantamattomuutta, sanotaanko se niin? Että vaikka tuntuisi sille, että vitsi että tästä päivästä mä en kyllä selviä enkä millään jaksa ja halua, niin sitten kuitenkin huomaa, että kyllä se päivä vaan tulee päätökseen ja hommat tulee tehtyä. Niin kyllä semmoista sitkeyttä tuli sitten opiskeluihinkin." (opiskelija 39.7)

Eräs opiskelijoista kuvaili oppineensa omien vahvuuksien ja heikkouksien tunnistamista joutuessaan pysähtymään ja pohtimaan omia vahvuuksiaan ja heikkouksiaan työhakemuksia kirjoittaessaan. Näitä hän kuvailee seuraavasti:

"--- kun on hakenu näitä töitä, niin on harjaantunu sitten kirjottamaan hakemuksia ja vähän niinkun joutunu tutkiskelemaan itseään myös, että mitä vahvuuksia itsestään löytyy ja mitä heikkouksia." (opiskelija 105.3)

Tilannetajuun liittyvinä taitoina opiskelijat kuvasivat taitoa ottaa tilanteen haltuun, jos muut eivät tiedä mitä tehdä sekä taitoa sopeutua erilaisiin tilanteisiin ja mukautua toimimaan tilanteen mukaan. Näitä kuvataan seuraavissa lainauksissa:

"Ja myös vähän semmoista niinkun tilannetajua, että miten nyt jossain tilanteissa toimitaan, että jos ihmiset on ihan ulalla että mitä tehdään, niin semmoista." (opiskelija 39.3)

"--- mä itse työskentelen --- museossa oppaana --- luulen, että kuitenkin on joutunu sellasiin, no kohtaamaan tilanteita, erilaisia tilanteita ja jotenki niinku olemaan sellases, oppaan työssäki joutuu usein niinku aika nopeesti tekemään erilaisia vaihdoksia suunnitelmiin tai jotenki mukautua tosi paljon." (opiskelija 98.11)

Eräs opiskelijoista totesi oppineensa paineensietokykyä, mutta hän ei kuvaillut sitä tarkemmin. Tämä ilmenee seuraavasta lainauksesta:

"Sit tällasta paineensietokykyä." (opiskelija 94.2)

Epävarmuuden sietäminen

Epävarmuuden sietämisen oppimista eräs opiskelijoista kuvasi itsevarmuuden sekä -luottamuksen jatkuvalla kehittymisellä, vaikka ei varsinaisesti keskittyisi niiden kehittämiseen, vaan ne kehittyvät ammatillisen osaamisen kehittymisen myötä. Tätä hän kuvailee seuraavassa lainauksessa:

"Et sit koulutyössä tietysti ihan mun mielestä musta tuntuu et joka minuutti siellä luokan edessä sijaisena tai lyhytaikaisenakin sijaisena, on niinkun laittais rahaa

pankkiin tavallaan, et se antaa semmosta itsevarmuutta ja itseluottamusta sitten siihen." (opiskelija 87.2)

Epävarmuuden sietämisen oppimista kuvailtiin opettelemalla varautumaan siihen, että asiat eivät aina mene niin kuin on itse suunnitellut ja voi tulla yllättäviä muutoksia. Ennakoimista pidettiin tärkeänä epävarmuuden sietämisen opetteluissa. Näin eräs opiskelijoista kertoo:

"No ainaki mä luulen, että, et jonkinlaista semmost, niinku muutenki kypsymisen myötä, on ehkä, osaa varmaan paremmin arvioida sitä, että voi tulla yllätyksiä tai, että asiat ei toimikkaan tavallaan, tai toiset ihmiset ei toimikkaan niin, tai jotain muuta vastaavaa, että, et varautuu siihen, et voi tulla pettymyksiä tai voi tulla siis, ei nyt ehkä pettymys ei oo se sana, mut kuitenkin, että on kuitenkin sillä lailla varuillaan, että vähän ennakoi sitä, että kaikkee voi tulla ihan käytännön asioidenki järjestämisessä ---." (opiskelija 98.10)

6.1.5 Johtamis- ja verkostoitumistaidot

Johtamistaitoja opiskelijat kuvasivat oppineensa oman roolin omaksumisen ja tunnistamisen kautta sekä käyttäytymällä oman roolinsa mukaisesti sekä ymmärtämällä muiden roolit. Lisäksi opiskelijat kuvailivat oppineensa työyhteisön hierarkian. Nämä tulevat esille seuraavissa lainauksissa:

"--- roolin omaksumisen, että sä oot se työntekijä sit sulla on luultavasti se lähin esimies ja sitten sulla on ihan esimies. Että, miten se tavallaan tai mikä sun rooli on työyhteisössä." (opiskelija 114.2)

"--- niinkun jollain tapaa ehkä näkee sen niinkun paremmin, ett minkälaiset roolit kullaki ihmisellä on, ja miten vois vaikka niinku, miten siin ryhmässä toimis niin, ettei ärsytä muita ai... ett jokaisella on se oman tyyppinen roolinsa ---." (opiskelija 83.3)

Eräs opiskelijoista kuvaili johtamistaitojen oppimista olemalla vastuulla muista ihmisistä. Tämän hän toteaa seuraavasti:

"--- kun olen toiminut iltapäiväkerhon ohjaajana, et periaatteessa, ei ihan, siis on itse niinkun vastuussa siitä porukasta." (opiskelija 109.9)

Opiskelijat kuvasivat verkostoitumistaitojensa kehittyneen, kun heidän piti saada kontakteja sekä oppia tuntemaan ihmisiä. Verkostoitumistaitojen oppimista pidettiin tärkeänä oman uran kehittymisen kannalta. Näitä kuvataan seuraavissa lainauksissa:

"No kyllähän noi taidemuseoala tai niinku tää taide-elämä, taidepiirit Suomessa on niin pienet, ett tavallaan se, että tuntee ihmisiä, ne kontaktit mm. on niinku myöskin tärkeitä." (opiskelija 83.8)

"No varmaan just, ett on halunnu edistää sitä omaa uraa, jonka mä koen, ett pelkällä yliopisto-opinnoilla sitä ei pysty tekemään. Ett se vaatii sitä käytännön työtä, --- ja sitä verkostoitumista." (opiskelija 12.10)

6.1.6 Vastuullisuuteen liittyvät taidot

Vastuullisuuteen liittyvien taitojen oppimista opiskelijat kuvailivat työelämän sääntöjen noudattamisella käyttäytymällä niiden mukaan ja vastuunottamisella, kuten eräs opiskelijoista kuvailee:

"No ehkä semmoset niinku yleiset työelämän taidot --- Töissä ollaan, ni töitä tehdään, töissä ei puhuta omaan kännykkään, siis tämmösi, tosi semmosii, semmosii niinku tietynlaista vastuullisuutta ja ymmärrystä siihen, et työelämä toimii tiettyjen sääntöjen mukaan." (opiskelija 42.2)

Lisäksi eräs opiskelija kuvasi vastuullisuuteen liittyviä taitoja oma-aloitteisena tapana työskennellä ja hoitaa vastuunsa tehtäviensä hoitamisesta. Tätä kuvastaa seuraava lainaus:

"Mä oon ollu myös --- niin siellä tosi monena kesänä töissä. Ja mulla oli siellä muutaman vuoden semmonen itsenäinen ja tosi mielenkiintoinen toimenkuva. Ni ehkä se myöski on opettanu paljon sellasta, että piti vaan niinku ite pitää langat käsissä, ja mennä ihmisten luokse ja selittää asioita." (opiskelija 15.8)

6.1.7 Tietotekniset taidot

Opiskelijat eivät kuvanneet tietoteknisten taitojen oppimista kovin tarkasti, vaan he lähinnä totesivat oppineensa niitä. Eräs opiskelijoista käsitti tietotekniset taidot taidoiksi, joiden oppimista hän piti perustaitoina ja itsestään selvästi opittavina taitoina. Näin hän kuvailee:

"Tietenki ihan tollasia perus... --- tietotekniset taidot ---." (opiskelija 15.10)

Erään opiskelijan kuvailussa tietoteknisten taitojen oppiminen oli hiukan epävarmaa, sillä hän käytti sanaa ehkä ennen niiden mainitsemista. Tätä kuvataan seuraavassa lainauksessa:

"Ja sitte ehkä tietotekniset valmiudet ---." (opiskelija 83.5)

6.2 Millaisten oppimisympäristöjen opiskelijat kokevat edistävän heidän työelämätaitojensa oppimista yliopisto-opintojen aikana?

Toisessa tutkimuskysymyksessä haettiin vastauksia siihen, millaisten oppimisympäristöjen opiskelijat kokevat edistävän heidän työelämätaitojensa oppimista yliopisto-opintojen aikana. Opiskelijat kuvasivat työelämätaitoja edistäviä oppimisympäristöjä vastaamalla suoraan haastattelukysymykseen tilanteista, joissa he kokivat oppineensa työelämätaitoja. Lisäksi he kertoivat työelämätaitojen oppimisympäristöistä läpi haastattelun muiden haastattelukysymysten ohessa.

Työelämätaitojen oppimista edistävinä oppimisympäristöinä esitellään seuraavissa alaluvuissa tarkemmin ensiksi formaalit oppimisympäristöt ja niiden jälkeen informaaliset oppimisympäristöt. Lopuksi vertaillaan työelämätaitojen oppimista näiden oppimisympäristöjen välillä.

6.2.1 Formaaliset oppimisympäristöt

Formaaleina oppimisympäristöinä tulivat aineistossa esille yliopisto-opinnot yleisesti, seminaarityöskentely kandidaatin ja pro gradu –tutkielman kirjoittamisen yhteydessä, yliopiston kurssit ja työharjoittelu.

Alla olevassa taulukossa 3 on esitetty formaaleiden oppimisympäristöjen mainintojen lukumäärät.

Taulukko 3. Formaaleiden oppimisympäristöjen mainintojen lukumäärät ja prosenttiosuudet formaaleiden oppimisympäristöjen mainintojen kokonaislukumäärästä

Formaalit oppimisympäristöt	Formaaleiden oppimisympäristöjen mainintojen lukumäärät (f)	Formaaleiden oppimisympäristöjen mainintojen lukumäärien prosenttiosuudet mainintojen kokonaislukumäärästä
Yliopisto-opinnot yleisesti	92	62%
Seminaarityöskentely kandidaatin ja pro gradu –tutkielman kirjoittamisen yhteydessä	25	17%
Yliopiston kurssit	23	16%
Työharjoittelu	7	5%
Yhteensä	148	100%

Yliopisto-opinnot yleisesti erittelemättä ympäristöä sen tarkemmin korostuivat opiskelijoiden kuvailuissa selkeästi, sillä niiden mainintojen lukumäärä oli 62% mainintojen kokonaislukumäärästä. Seminaarityöskentely (17%) ja yliopiston kurssit (16%) tulivat opiskelijoiden maininnoissa melkein yhtä paljon esille. Työharjoittelun mainintojen lukumäärä (5%) oli vähäinen verrattuna muiden formaaleiden oppimisympäristöjen mainintojen lukumääriin.

Yliopisto-opinnot yleisesti

Opiskelijat kuvasivat yliopisto-opintoja ja yliopistoa yleisesti oppimisympäristönä. Tätä kuvataan seuraavissa lainauksissa:

"Opinnoista on tullu vaan semmonen tekemisen taito ja vaikka just joku raportin kirjoittaminen ---." (opiskelija 85.2)

"Ja sitt pystyy tuottaa kirjoitusta. Ett se on musta ollu kyllä, mitä oon muillaki huomannu, että kyll yliopistossa usein opitaan tietoa tuottamaan, kirjottaa, ja se on hyvä asia. Niinku varmaan iteki on oppinu." (opiskelija 12.3)

"Ja sitt tieteenki ryhmätyöskentelytaidot, mitä niinku... ett totta kai niit tavallaan oppii yliopisto-opintojen yhteydessä ---." (opiskelija 83.4)

Seminaarityöskentely ja kandidaatin tai pro gradu -tutkielman niiden kirjoittaminen niiden yhteydessä

Opiskelijat kuvasivat oppineensa työelämätaitoja osallistuessaan kandidaatin tai pro gradu -tutkielman seminaarityöskentelyyn sekä niiden kirjoittamisen yhteydessä. Pro gradu -tutkielman tutkimuksen tekemistä kuvattiin työelämätaitojen oppimista edistävänä oppimisympäristönä. Näitä kuvataan seuraavissa lainauksissa:

"Musta se proseminaari, joka meillä oli ennen kandidaatin tutkinnon kirjoittamista tai oikeastaan sen aikana, niin se oli monella tapaa hirveen hyvä, et siinä oppi esimerkiksi lähdekritiikkiä, lähteisiin viittaamista ja sellasta niinku tieteellisen tekstein rakennetta ja käytäntöjä, et joo---" ja "--- sit vaan ne niinku opeteltiin, et miten ne ajatukset tuodaan paperille niin, että se näyttää niinku akateemiselta tekstiltä." (opiskelija 68.9)

"Oppinu jäsentämään ja erittelemään tietoa, no siinä oon varmaan kyllä varmasti oppinu aika paljonki. Et varsinki tässä graduvaiheessa tutkimuksen kautta." (opiskelija 94.6)

Eräs opiskelijoista kuvasi gradun tekemisen lisäksi graduoppaan lukemisen sekä seminaarin seuraamisen edistäneen hänen työelämätaitojensa oppimista, vaikka hän ei itse osallistunut seminaarityöskentelyyn jokaisella kerralla. Näitä hän kuvaa seuraavasti:

"Ihan varmasti oon oppinu jäsentämään ja erittelemään tietoa --- loppujen lopuks niinku aika merkittävä asia jossain mielessä kyllä oli ihan tota tollasen graduoppaan lukeminen tai siis graduvaiheessaki sillä lailla, et kyllä se kuitenkin niinku autto hahmottamaan niinkun, et ei siinä nyt ehkä tullu...tai kyl siinä tuli paljon uusia tietoja toki varmasti, se on niinku yks näkemys, mutta siis ei nyt ehkä välttämättä mitään järkyttävän dramaattista muutosta, mutta kuitenkin sen niinku jäsentämisen kannalta ihan todella iso asia. Mut sitten mä luulen juuri, että, et kuitenkin siis, no mä pikkusen kävin seuraamassa seminaaria, seminaarityöskentelyä, et mun ei tarvinnu sitä suorittaa sillain kokonaan, mut kävin joillakin kerroilla ja siel tietysti hahmotti, et miten siinä vaihees niinku jäsennetään sitä ---." (opiskelija 98.5)

Yliopiston kurssit

Opiskelijat kuvasivat oppineensa työelämätaitoja yliopiston kurssien yhteydessä monenlaisissa tilanteissa tai tietyillä kursseilla. Opiskelijat kuvailivat esimerkiksi ryhmätyöskentelyn edistäneen työelämätaitojen oppimista. Nämä tulevat esille seuraavissa lainauksissa:

"Yhteistyö ja vuorovaikutustaitoja niinku kyllä, et tehtiin jotain ryhmätöitä ja muuta ---." (opiskelija 68.7)

"Ja sitten tota, ---, no kyl varsinkin niinku tälläset ryhmätyöt ja muutet kyl ne niinkun, et mäkään en tuntenutkaan täältä ketään, et tavallaan tutustu sitä kautta niin ---." (opiskelija 85.4)

Kaikki eivät kuitenkaan kuvanneet ryhmätyöskentelyä työelämätaitojen oppimista edistävänä oppimisympäristönä. Eräs opiskelijoista kuvasi oppineensa työelämätaitoja pitämällä yhteyttä luennoitsijan ja kurssin järjestäjän kanssa. Näistä hän kertoo seuraavasti:

"Opinnot ovat kehittäneet yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojani, no ihan siis, tämmöstä niinku ryhmätöitä nyt on tehty aika vähän, luojan kiitos, mutta tota, mut kyllä niinku mun mielestä tavallaan niinku ihan jo pelkästään luennoitsijan tai kurssin pitäjän kanssa yhteyden pitäminen ---." (opiskelija 86.4)

Eräs opiskelijoista kuvasi yhteydenpitoa muiden opiskelijoiden kanssa työelämätaitojen oppimista edistäväksi oppimisympäristöksi, kuten hän toteaa seuraavassa lainauksessa:

"Että just kaikki tämmönen niinku yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot, ---, ja sitt muiden niinku opiskelijoiden niinku kanssa ja kesken ---." (opiskelija 26.3)

Opiskelijat kuvailivat luentoja ja lähiopetusta ympäristöinä, jotka olivat edistäneet heidän työelämätaitojen oppimista. Näitä kuvataan seuraavasti:

"Kyllä mä sanoisin, että oikeastaan kaikkia, mitä just äsken luettelit niin kyllä on koskenut. Että meillä kun tehtiin paljon yhdessä käännöksiä ja oli just paljon tota kontaktiopetusta niin se on kyllä edistänyt tai kehittänyt paljon vuorovaikutustaitoja." (opiskelija 39.6)

"--- ja sit koska meillä oli niin pienii ne luennot niin nekin oli tietyllä tavalla vuorovaikutustilanteita." (opiskelija 68.8)

Eräs opiskelijoista kuvasi oppineensa työelämätaitoja paremmin luentojen yhteydessä kuin itsenäisen opiskelun yhteydessä. Tätä hän kuvaa seuraavasti:

"Mutta totta kai tämmönen, niinku olen oppinu tarkastelemaan asioita kriittisesti. Se on ehkä sellanen juttu, mitä oppii sitte luennolla enemmän kun jos opiskelee itse sitten." (opiskelija 26.6)

Itsenäistä opiskelua kuvattiin myös työelämätaitojen oppimista edistävänä oppimisympäristönä. Itsenäistä opiskelua opiskelijat kuvasivat esseiden tekemisenä ja tentteihin valmistumisena sekä niihin vastaamisena. Seuraavat lainaukset kuvaavat näitä:

"Olen oppinut esittämään perusteluja asioille, etsimään niille ratkasuja, niin ehdottomasti on kehittynyt tässä opintojen aikana. Koska taidehistoriassa paljon ku analysoidaan joko tiettyä teosta tai jotain muuta asiaa, niin kyllä tota just tämmössä esseemuutosissa vastauksissa ja tenttivastauksissa ni ehdottomasti ne perustelut on niinku syytä esittää, ja semmonen johdonmukainen kokonaisuus niin." (opiskelija 83.13)

"Oppinu tarkastelemaan asioita eri näkökulmista, ni joo kyllä siinäki on varmasti tapahtunu kehitystä. Et kyllä siinä on joutunu, vaikka tenttikirjasta käyty vähän samaa asiaa käyty läpi eri näkökulmista nimenomaan siinä on sitten täytyny väkisin myös ajatella laajemmin niitä." (opiskelija 94.7)

Opiskelijat kuvailivat myös oppineensa työelämätaitoja tietäntyyppisillä kursseilla. He mainitsivat esimerkkeinä tällaisista kursseista tavallista käytännönläheisimmät kurssit, seminaarityyppiset kurssit, puheviestinnän kurssit, analyttistä filosofiaa käsittelevät kurssit, oppihistorian kurssit sekä kirjoitustieteiden opinnot.

Työharjoittelu

Opiskelijoiden mukaan he pääsivät soveltamaan oppimaansa teoriatietoa käytäntöön työharjoittelussa ja hyödyntämään työharjoittelussa opittua omissa opinnoissaan, esimerkiksi gradun tekemisen yhteydessä. Näitä kuvataan seuraavissa lainauksissa:

"--- mä sain siitä, siis sen harjottelun kautta taas saa kokemusta ja etenki se on hyvä, et saa alan kokemusta, et vaikken mä suoranaisesti toiminu kääntäjänä, mutta kuitenkin mä käänsin ja se oli hyvä. No siis ne harjottelut on tosi hyvä, kun saa kosketusta siihen oikeesti. Siinähan vasta oppi periaatteessa." (opiskelija 109.10)

"Että se oli semmoista jatkuvaa vuoropuhelua ja opinnot tavallaan auttoi työelämää ja sitten taas toisinpäin, mut joo ehdottomasti. No esimerkiksi mä tein gradua siinä samalla tai tein gradua kun olin siellä työharjoittelussa, niin tuli ehdottomasti ideoita siihen omaan tutkimukseen." (opiskelija 114.11)

Eräs opiskelijoista kuvaili oppineensa työelämätaitoja opettajaharjoittelussa. Tätä hän kuvaa seuraavasti:

"--- sitkun sen on teoriassa hallinnu ja on sellanen rauhallinen olo itellä siitä, että mulla on mielessä miten tää teoriassa menee, niin sit se on ollut ehkä, jos mä nyt ajattelen vaikka sitä opettajaharjoittelua, niin sitten tavallan se, että mitä on niinkun käsketty sitä ennen lukea ja opiskella, että tää homma menee näin täällä, niin sitten sit se on ollut ehkä semmonen turvallinen olo siirtää se käytäntöön niinkun siellä." (opiskelija 87.3)

6.2.2 Informaalit oppimisympäristöt

Informaaleina oppimisympäristöinä opiskelijat mainitsivat työelämän yleisesti, työkokemuksen tietyssä kontekstissa ja vapaaehtoisen toiminnan opintojen ohessa.

Taulukossa 4 on esitetty informaaleiden oppimisympäristöjen mainintojen lukumäärät.

Taulukko 4. Informaaleiden oppimisympäristöjen mainintojen lukumäärät ja niiden prosenttiosuudet informaaleiden oppimisympäristöjen mainintojen kokonaismäärästä

Informaalit oppimisympäristöt	Informaaleiden oppimisympäristöjen mainintojen lukumäärät (f)	Informaaleiden oppimisympäristöjen mainintojen prosenttiosuudet mainintojen kokonaismäärästä
Työelämä yleisesti	38	65,5%
Työkokemus tietyssä kontekstissa	16	27,6%
Vapaaehtoinen toiminta opintojen ohessa	4	6,9%
Yhteensä	58	100%

Työkokemus yleisesti korostui selkeästi opiskelijoiden maininnoissa, sillä se tuotiin esille yli puolessa maininnoista (65,5%). Opiskelijat mainitsivat myös jonkin verran työkokemuksen tietyssä kontekstissa (27,6%). Vapaaehtoinen toiminta opintojen ohessa mainittiin vähäisesti opiskelijoiden kuvailuissa (6,9%).

Seuraavaksi informaaleja oppimisympäristöjä tarkastellaan tarkemmin mainintojen suuruusjärjestyksen mukaisesti.

Työelämä yleisesti

Osa opiskelijoista kuvasi oppineensa työelämätaitoja työelämässä, kun heiltä kysyttiin erikseen työelämätaitojen oppimisesta työelämässä. Osa heistä kertoi itse oppineensa työelämätaitoja työkokemuksen kautta ilman suoraa kysymystä niiden oppimisesta työelämässä. Opiskelijat kuvailivat työelämätaitojen oppimista työelämässä yleisesti ilman tarkemman kontekstin erittelemistä. Heidän vastauksistaan ei voinut aina tulkita, puhuivatko he työelämästä useamman eri työpaikan perspektiivistä vai työelämästä yleensä perustuen heidän kokemuksiinsa jossakin tietyssä työpaikassa.

Opiskelijat kuvailivat työelämää työelämätaitojen oppimista edistävänä oppimisympäristönä yleisesti työelämänä ilman tarkempaa erittelemistä. Tätä kuvataan seuraavissa lainauksissa:

"No ehkä semmoset niinku yleiset työelämän taidot --- Töissä ollaan, ni töitä tehdään, töissä ei puhuta omaan kännykkään, siis tämmösii, tosi semmosii, semmosii niinku tietynlaista vastuullisuutta ja ymmärrystä siihen, et työelämä toimii tiettyjen sääntöjen mukaan." (opiskelija 42.2)

"--- ja sitten perusteluja ja etsimään niille ratkaisuja. No, tää mun mielestä kanssa enemmän tulee niinku sieltä työelämän puolelta, mitä on niinku käytännössä opitu työn ohessa." (opiskelija 85.7)

Työkokemus tietyssä kontekstissa

Opiskelijoilla oli työkokemusta eri aloilta aina oman tai jonkin muun alan avustavista tehtävistä esimies- ja asiantuntijatehtäviin sekä yrittäjyyteen. Osalla opiskelijoista oli aiemman maisterin tutkinnon alaan liittyvää työkokemusta. Osa opiskelijoista kuvasi työkokemusta jossakin tietyssä kontekstissa esimerkiksi tietyllä alalla tai tietyssä tehtävässä työelämätaitojen oppimista edistävänä oppimisympäristönä. Opiskelijat kuvasivat työelämätaitojensa kehittyneen sekä oman alan että muun kuin oman alan työkokemuksen konteksteissa.

Osa opiskelijoista kuvasi oppineensa työelämätaitoja oman alansa tehtävissä opettajan sijaisuuksia tehden ja museoalalla työskennellen. Näitä kuvataan seuraavissa lainauksissa:

"Et sit koulutyössä tietysti ihan mun mielestä musta tuntuu et joka minuutti siellä luokan edessä sijaisena tai lyhytaikaisenakin sijaisena, on niinkun laittais rahaa pankkiin tavallaan, et se antaa semmosta itsevarmuutta ja itseluottamusta sitten siihen." (opiskelija 87.2)

"--- museo-oppaan hommassa on tullu sitä esiintymiskokemusta niinku aika, kokemu et siit saattas olla sit hyötyyki ehkä muissaki töissä." (opiskelija 42.9)

Eräs opiskelijoista kuvasi aiemman maisterin tutkinnon alan työkokemuksen työelämätaitoja edistävänä oppimisympäristönä. Tätä hän kuvaa seuraavasti:

"--- tiedon jäsentäminen ja erittelemine. Tässä musta tuntuu, että tää mun konsulttitausta on tuonu niinku tähän niinku itse asiassa näihin opintoihin tätä kautta tehokkuutta ja jäsentelyn taitoa, ehkä se on tullu kuitenkin vielä enemmän niinku sieltä työelämän puolelta." (opiskelija 85.5)

Opiskelijat kuvailivat erilaisia asiakaspalvelutehtäviä ja ohjaajan tehtäviä työelämätaitoja edistävinä oppimisympäristönä, jotka ilmenevät seuraavista lainauksista:

"Toki kaikenlaisia sosiaalisia taitoja, että kahviloissa ja noissa ravintoloissa on tietysti hirveästi erilaisten ihmisten kanssa tekemisissä." (opiskelija 39.1)

"Mutta mä oon sitten ollu sellasessa --- yrityksessä. Se on matkailualan yritys. --- Että ehkä enemmän sitten sieltä on niinku oppinu ainaki semmosia sosiaalisia taitoja." (opiskelija 15.7)

"--- kun olen toiminut iltapäiväkerhon ohjaajana, et periaatteessa, ei ihan, siis on itse niinkun vastuussa siitä porukasta." (opiskelija 109.9)

Eräs opiskelijoista kuvasi oppineensa työelämätaitoja työnhakuprosessin aikana. Tätä hän kuvaa seuraavasti:

"Kun on hakenu näitä töitä, niin on harjaantunu sitten kirjottamaan hakemuksia ja vähän niinkun joutunu tutkiskelemaan itseään myös, että mitä vahvuuksia itsestään löytyy ja mitä heikkouksia." (opiskelija 105.3)

Vapaaehtoinen toiminta opintojen ohessa

Opiskelijat kuvailivat oppineensa työelämätaitoja toimiessaan vapaaehtoisena opiskelijajärjestötoiminnassa. Tätä eräs opiskelijoista kuvaa seuraavassa lainauksessa:

"Ja sitte tää yhteistyö- ja vuorovaikutustaito, niin... Toki siinä niinku jotain, ollaanhan me joskus tehty jotain ryhmitöitä tai näin, mut mun mielestä ehkä siinä kyl on työ opiskelijajärjestössä ja näissä on ollu paljon, tai opettanu paljo enemmän siitä." (opiskelija 75.5)

Eräs opiskelijoista oli toiminut useassa vapaaehtoistehtävässä opiskelijajärjestötoiminnassa eri rooleissa, jota hän kuvaa seuraavasti:

"--- mun vapaaehtoistehtävien kautta varmasti noita yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja. Mä oon siis ollu opiskelijayhdyskunnan ja opetustaitotoimikunnan opiskelijajäsenenä ja sitten tutorina." (opiskelija 15.14)

Opiskelijat kuvasivat työelämätaitojen oppimista edistävänä ympäristönä opiskelijavaihtoa yleisesti sekä toimimista kansainvälisessä ympäristössä. Näitä kuvataan seuraavissa lainauksissa:

"Ja siihen on varmaan auttanu myös sitten tuohon vuorovaikutukseen sillä ruotsin kielellä toi vaihtovuosi Ruotsissa." (opiskelija 87.4)

"Sitten tietystikkin kielellisiä valmiuksia, että kaikki nää kielialueet mitä olen opiskellut, niin ne on kyllä kehittynyt tosi paljon ja kansainvälistä kokemusta oon saanu vaihto-ohjelman kautta ---." (opiskelija 105.10)

6.2.3 Formaaleiden ja informaaleiden oppimisympäristöjen tulosten vertailua

Opiskelijat korostivat kuvauksissaan formaaleiden oppimisympäristöjen edistyneen heidän työelämätaitojensa oppimista selvästi enemmän kuin informaaleiden oppimisympäristöjen. Opiskelijat mainitsivat formaalit oppimisympäristöt yhteensä 148 kertaa, kun taas informaalit oppimisympäristöt saivat heiltä 58 mainintaa.

Yliopisto-opinnot yleisesti tuotiin kaikista oppimisympäristöistä eniten esille työelämätaitoja edistävänä oppimisympäristönä. Formaaleista oppimisympäristöistä yliopisto-opinnot yleisesti ($f=92$) korostui opiskelijoiden kuvauksissa, kun informaaleista oppimisympäristöistä painottui erityisesti työelämä yleisesti ($f=38$). Nämä molemmat saivat yli 60% mainintoja oman oppimisympäristönsä mainintojen kokonaislukumäärästä. Vapaaehtoinen toiminta opintojen ohessa ($f=4$) tuli opiskelijoiden maininnoissa kaikista oppimisympäristöistä vähiten esille.

6.3 Miten opiskelijat kokevat oppineensa työelämätaitoja erilaisissa oppimisympäristöissä?

Kolmannessa tutkimuskysymyksessä yhdistettiin kaksi ensimmäistä tutkimuskysymystä. Kolmannen tutkimuskysymyksen kohdalla selvitettiin, miten opiskelijat kokevat oppineensa työelämätaitoja erilaisissa oppimisympäristöissä?

Ensin tuodaan esille, millaisia työelämätaitoja opiskelijat kokivat oppineensa formaaleissa oppimisympäristöissä. Sen jälkeen tarkastellaan, millaisia työelämätaitoja opiskelijat kokivat oppineensa informaaleissa oppimisympäristöissä. Lopuksi oppimisympäristöjen tuloksia verrataan toisiinsa.

6.3.1 Millaisia työelämätaitoja opiskelijat kokivat oppineensa formaaleissa oppimisympäristöissä?

Opiskelijat kuvasivat oppineensa formaaleissa oppimisympäristöissä kaikkia Nykäsen ja Tynjälän (2012) jaotteluun pohjautuvia työelämätaitoja sekä tietoteknisiä taitoja. Osa opiskelijoista vastasi kysymykseen yliopisto-opintojen aikana opituista työelämätaidoista kuvaamalla taidon ilman oppimisympäristön mainitsemista. Osa opiskelijoista taas mainitsi taidon sekä oppimisympäristön itse.

Alla olevassa taulukossa 5 on esitetty työelämätaitojen oppimisen kontekstit formaaleissa oppimisympäristöissä. Taulukon lukumäärät kuvaavat mainintojen määrää. Mainintojen lukumäärässä tulee huomioida, että opiskelijat kuvasivat oppineensa joitakin työelämätaitoja sekä formaaleissa että informaaleissa oppimisympäristöissä. Näissä tapauksissa maininnat on laskettu molempien oppimisympäristöjen lukuihin. Lisäksi opiskelijoiden kuvauksissa joidenkin työelämätaitojen mainintojen kohdalla on formaaleista oppimisympäristöistä mainittu useampi konteksti, jolloin maininnat on laskettu mukaan molempiin konteksteihin.

Taulukko 5. Työelämätaitojen oppimisen kontekstit formaaleissa oppimisympäristöissä

Oppimisen konteksti Työelämätaidot	Yliopisto-opinnot yleisesti (f)	Seminaari-työskentely tutkielmien yhteydessä (f)	Yliopiston kurssit (f)	Työharjoittelu (f)	Yhteensä (f)
Akateemiseen tiedonmuodostukseen ja tieteelliseen ajatteluun liittyvät taidot	53	16	11	3	83
Tiedon integraation taidot	18	7	3	4	32
Sosiaaliset taidot ja viestintätaidot	15	1	9	0	25
Itsesäätelytaidot	4	1	0	1	6
Johtamis- ja verkostoitumistaidot	1	0	0	0	1
Tietotekniset taidot	1	0	0	0	1
Yhteensä	92	25	23	7	148

Akateemiseen tiedonmuodostukseen ja tieteelliseen ajatteluun liittyvät taidot (f=83) tuotiin esille yli puolessa formaaleiden oppimisympäristöjen työelämätaitojen oppimisen maininnoissa (f=148). Selkeästi eniten verrattuna muihin työelämätaitoihin opiskelijat korostivat akateemiseen tiedonmuodostukseen ja tieteelliseen ajatteluun liittyvien taitojen oppimista yliopisto-opinnoissa yleisesti (f=53). Akateemiseen tiedonmuodostukseen ja tieteelliseen ajatteluun liittyvien taitojen oppiminen tuotiin myös jonkin verran esille seminaarityöskentelyssä tutkielmien teon yhteydessä (f=16) sekä yliopiston kursseilla (f=11). Työharjoittelu mainittiin akateemiseen tiedonmuodostuksen ja tieteelliseen ajatteluun liittyvien taitojen oppimisen kontekstina vain muutamia kertoja (f=3).

Seuraavaksi eniten opiskelijat painottivat tiedon integraation taitojen oppimista formaaleiden oppimisympäristöjen eri konteksteissa ($f=32$) ja kolmanneksi eniten mainintoja saivat sosiaaliset taidot ja viestintätaidot ($f=25$). Tiedon integraation taitojen ($f=18$) sekä sosiaalisten taitojen ja viestintätaitojen ($f=15$) oppimista opiskelijat kuvasivat erityisesti yliopisto-opinnoissa yleisesti. Tiedon integraation taitojen oppimista opiskelijat kuvasivat enemmän seminaarityöskentelyssä tutkielmien yhteydessä kuin sosiaalisia taitoja ja viestintätaitoja, mutta niiden oppimista opiskelijat kuvailivat taas enemmän yliopiston kurssien konteksteissa kuin tiedon integraation taitoja. Työharjoittelun kontekstissa ei mainittu sosiaalisten taitojen ja viestintätaitojen oppimista.

Itsesäätelytaitojen oppimista ei mainittu lainkaan yliopiston kurssien kontekstissa, muissa konteksteissa niiden oppiminen mainittiin muutamia kertoja. Johtamis- ja verkostoitumistaitojen ja tietoteknisten taitojen oppimista kuvattiin aineistossa yksittäisiä kertoja tai ei lainkaan formaaleiden oppimisympäristöjen eri konteksteissa. Lisäksi työharjoittelun kontekstissa työelämätaitojen oppimista kuvattiin vähän verrattuna muihin konteksteihin.

6.3.2 Millaisia työelämätaitoja opiskelijat kokivat oppineensa informaaleissa oppimisympäristöissä?

Opiskelijat kuvasivat oppineensa informaaleissa oppimisympäristöissä kaikkia Nykäsen ja Tynjälän (2012) jaotteluun pohjautuvia työelämätaitoja sekä niiden lisäksi vastuullisuuteen liittyviä taitoja ja tietoteknisiä taitoja. Alla olevassa taulukossa 6 on esitetty informaaleissa oppimisympäristöissä opittujen työelämätaitojen mainintojen lukumäärät.

Taulukko 6. Työelämätaitojen oppimisen kontekstit informaaleissa oppimisympäristöissä

Oppimisen konteksti	Työelämä yleisesti (f)	Työkokemus tietyssä kontekstissa (f)	Vapaaehtoinen toiminta opintojen ohessa (f)	Yhteensä (f)
Työelämätaidot				
Sosiaaliset taidot ja viestintätaidot	16	7	4	27
Itsesäätelytaidot	8	5	0	13
Akateemiseen tiedonmuodostukseen ja tieteelliseen ajatteluun liittyvät taidot	4	1	0	5
Tiedon integraation taidot	4	1	0	5
Johtamis- ja verkostoitumistaidot	3	1	0	4
Vastuullisuuteen liittyvät taidot	2	1	0	3
Tietotekniset taidot	1	0	0	1
Yhteensä	38	16	4	58

Opiskelijoiden kuvailuissa korostui sosiaalisten taitojen ja viestintätaitojen oppiminen informaaleissa oppimisympäristöissä ($f=27$) ja erityisesti työelämässä yleisesti ($f=16$). Melkein puolessa kaikista maininnoista ($f=27/58$) tuotiin esille sosiaalisten taitojen ja viestintätaitojen oppiminen informaaleissa oppimisympäristöissä. Sosiaalisia taitoja ja viestintätaitoja opiskelijat mainitsivat oppineensa vapaaehtoisessa toiminnassa opintojen ohessa, jonka kontekstissa ei mainittu muita työelämätaitoja.

Itsesäätelytaidot tulivat sosiaalisten taitojen ja viestintätaitojen jälkeen seuraavaksi eniten opiskelijoiden maininnoissa esille ($f=13/58$), vaikka niiden

mainintojen lukumäärä oli noin puolet sosiaalisten taitojen ja viestintätaitojen maininnoista. Eniten itsesäätelytaitoja mainittiin opittavan työelämässä yleisesti ($f=8$), mutta ei lainkaan vapaaehtoisessa toiminnassa opintojen ohessa.

Akateemiseen tiedonmuodostukseen ja tieteelliseen ajatteluun liittyvät taidot sekä tiedon integraation taidot tulivat maininnoissa esille täysin samalla tavalla. Johtamis- ja verkostoitumistaitoja sekä vastuullisuuteen liittyviä taitoja mainittiin muutamia kertoja yleisesti työelämän kontekstissa ja tietyssä työkokemuksen kontekstissa.

Opiskelijat painottivat työelämää yleisesti kaikkien työelämätaitojen oppimista edistävänä oppimisympäristönä ($f=38/58$). Lisäksi työkokemus tietyssä kontekstissa esiintyi jonkin verran opiskelijoiden työelämätaitojen oppimista edistävänä oppimisympäristönä kaikkien muiden työelämätaitojen ($f=16/58$), paitsi tietoteknisten taitojen osalta.

6.3.3 Vertailua työelämätaitojen oppimisesta formaaleiden ja informaaleiden oppimisympäristöjen välillä

Opiskelijat kuvasivat oppineensa monia eri työelämätaitoja sekä formaaleissa että informaaleissa oppimisympäristöissä. Akateemiseen tiedonmuodostukseen ja tieteelliseen ajatteluun liittyvien taitojen oppimisen kuvailu painottui yleisesti formaaleissa oppimisympäristöissä ($f=83$), kun taas informaaleissa oppimisympäristöissä niitä kuvattiin vain muutamia kertoja ($f=5$). Sosiaalisten taitojen ja viestintätaitojen oppimista painotettiin aineistossa melko samalla lailla molemmissa oppimisympäristöissä (informaalit $f=27$, formaalit $f=25$).

Tiedon integraation taitojen oppiminen korostui selkeästi formaaleissa oppimisympäristöissä ($f=32$) verrattuna informaaleihin oppimisympäristöihin ($f=5$). Itsesäätelytaitojen kuvailu painottui taas enemmän informaaleissa oppimisympäristöissä ($f=13$) kuin formaaleissa oppimisympäristöissä ($f=6$). Johtamis- ja verkostoitumistaitojen sekä tietoteknisten taitojen oppimista kuvattiin vähäisesti molemmissa oppimisympäristöissä. Vastuullisuuteen liittyvien taitojen oppimista kuvattiin vain informaaleissa oppimisympäristöissä.

7 Pohdinta

Tässä luvussa esitellään ensin tutkimustuloksia verrattuna aiempiin tutkimuksiin, jonka jälkeen pohditaan tutkimuksen eettisyyttä sekä luotettavuutta sen rajoitusten ja vahvuuksien perusteella. Lopuksi tuodaan esille, miten tutkimustuloksia voisi hyödyntää ja esitetään mahdollisia aiheita jatkotutkimuksille.

7.1 Tulokset verrattuna aiempiin tutkimuksiin

Tässä tutkimuksessa selvitettiin, millaisia työelämätaitoja opiskelijat kokevat oppineensa yliopisto-opintojensa aikana, millaisten oppimisympäristöjen opiskelijat kokevat edistävän heidän työelämätaitojensa oppimista yliopisto-opintojen aikana sekä miten opiskelijat kokevat oppineensa työelämätaitoja erilaisissa oppimisympäristöissä. Seuraavaksi pohditaan opiskelijoiden työelämätaitojen oppimisen tuloksia verrattuna aiempiin tutkimuksiin, jonka jälkeen tulosten mukaisia työelämätaitojen oppimista edistäviä oppimisympäristöjä verrataan aiempiin tutkimuksiin. Lopuksi pohditaan työelämätaitojen ja niiden oppimista edistävien oppimisympäristöjen suhdetta aiempiin tutkimuksiin.

7.1.1 Työelämätaitojen oppiminen yliopisto-opintojen aikana

Tulosten perusteella opiskelijat kuvasivat oppineensa samantyyppisiä työelämätaitoja kuten aiemmissa eri tieteenaloilla tehdyissä tutkimuksissa (esim. de Jansz & Forret, 2008; Friar & Eddleston, 2007; Neill ja muut, 2004; Sleaf & Reed, 2006; Tuononen ja muut, 2017; Vaatstra & De Vries, 2007). Toisaalta osa opiskelijoista toi esille työelämätaitojen painotuksen alakohtaisesti. Joissakin aiemmissa tutkimuksissa työelämätaitojen on myös todettu painottuvan alakohtaisesti (esim. Badcock ja muut, 2010; Jones, 2009).

Tulosten mukaan selkeästi eniten korostuivat akateemiseen tiedonmuodostukseen ja tieteelliseen ajatteluun liittyvien taitojen oppiminen, joita myös useissa aiemmissa tutkimuksissa opiskelijat ovat kuvanneet oppineensa yliopisto-opintojensa aikana (esim. Chan, 2010; Hadiyanto & Ibrahim, 2013; Humburg ja muut, 2017; Kember ja muut, 2007; Leggett ja muut, 2004; Mistry ja muut, 2009; Penttinen ja muut, 2013; Sleaf & Reed, 2006; Tuononen ja muut, 2017, 2019a;

Tymon, 2013; Vaatstra & De Vries, 2007; katsaus: Young & Chapman, 2010). Tähän tulokseen mahdollisesti vaikutti joltakin osin haastattelijan viittaaminen aiempaan kyselyyn, jossa oli mukana useita akateemiseen tiedonmuodostukseen ja tieteelliseen ajatteluun liittyviä taitoja. Esimerkkien jälkeen opiskelijat totesivat oppineensa kyseisiä taitoja, joita he eivät olisi välttämättä muuten osanneet itse mainita. Opiskelijat olivat juuri suorittaneet akateemisen loppututkinnon, jonka suorittamisen aikana näiden taitojen oppiminen oli läsnä koko ajan. Lisäksi tutkimuskontekstina oli tiedeyliopisto, jolla oli luultavasti myös vaikutusta tähän tulokseen. Akateemiseen tiedonmuodostukseen ja tieteelliseen ajatteluun liittyviä taitoja pidetään tärkeinä yliopistokoulutuksen tuottamina taitoina, joita opiskelijat tarvitsevat työelämässä (esim. Barnett, 2012; Jackson & Chapman, 2012; Kallio & Liitos, 2011; Kember ja muut, 2007; Niu ja muut, 2013).

Sosiaalisten taitojen ja viestintätaitojen oppiminen painottui myös tuloksissa. Tähän tulokseen saattoi vaikuttaa sosiaalisiksi taidoiksi ja viestintätaidoiksi mielletävät useat eri taidot, joista käytetään monenlaisia termejä mm. yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot, ihmissuhdetaidot jne. Erityisesti opiskelijat kuvasivat oppineensa toimimaan yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot ovat tulleet esille opiskelijoiden kokemuksissa opituina työelämätaitoina myös aiemmissa tutkimuksissa (esim. Andrews & Higson, 2008; Sleep & Reed, 2006; Tuononen ja muut, 2019a; Tynjälä, 2016). Kirjalliset viestintätaidot korostuivat tuloksissa verrattuna suullisen viestinnän taitoihin. Tähän saattoi vaikuttaa se, että opiskelijat opiskelivat pääosin esseitä kirjoittaen tai tentteihin lukien, jolloin he hyödynsivät opinnoissaan enemmän kirjallisen viestinnän taitoja kuin suullisen. Myös aiemmissa tutkimuksissa opiskelijat ovat kokeneet oppineensa kirjallisia viestintätaitoja, joita he ovat pitäneet hyödyllisinä työelämätaitoina (Andrews & Higson, 2008; Leggett ja muut, 2004; Neill ja muut, 2004; Tymon, 2013).

Tuloksissa esiintyi myös tiedon integraation taitojen oppiminen, joiden oppimista ovat kuvanneet myös aiempien tutkimusten opiskelijat (Hadiyanto & Ibrahim, 2013; Sleep & Reed, 2006; Vaatstra & De Vries, 2007). Lisäksi tulokset osoittivat itsesäätelytaitojen, johtamis- ja verkostoitumistaitojen sekä tietoteknisten taitojen oppimisen. Näitä taitoja opiskelijat ovat myös kuvanneet oppineensa myös

aiemmissa tutkimuksissa (esim. Chan, 2010; de Janasz & Forret, 2008; Friar & Eddleston, 2007; Kember, 2009; Neill ja muut, 2004; Sleaf & Reed, 2006; Vaatsra & De Vries, 2007).

Johtamis- ja verkostoitumistaitojen sekä tietoteknisten taitojen oppiminen tuli tuloksissa vähäisesti esille. Tämä oli yllättävä tulos erityisesti tietoteknisten taitojen osalta, sillä ne on esitetty useissa aiemmissa tutkimuksissa työelämätaitoina (Hadiyanto & Ibrahim, 2013; McLean ja muut, 2013; katsaus: Pitman & Broomhall, 2009). Toisaalta tuloksissa ne tuotiin esille ikään kuin automaattisina perustaitoina, joita ei välttämättä ajateltu työelämätaidoiksi. Johtamis- ja verkostoitumistaitojen vähäiseen esiintymiseen tuloksissa saattoi vaikuttaa se, etteivät kaikki opiskelijat olleet työskennelleet johtamisrooleissa ja aktiivisesti pyrkineet verkostoitumaan tai käsittäneet verkostoitumistaitojen olevan olennaisia työelämässä. Opiskelijoiden omaa vastuuta pidetään olennaisena verkostojen luomisessa (Nykänen & Tynjälä, 2012). Toisaalta itsensä johtamisen taidot käsiteltiin sekä itsesäätelytaidoiksi että osittain myös johtamistaidoiksi Nykäsen ja Tynjälän (2012) jaottelussa. Tässä tutkimuksessa niitä käsiteltiin itsesäätelytaitoina, joka vaikuttaa tähän tulokseen.

Vaikka tämän tutkimuksen tulokset työelämätaitojen oppimisesta ovat pääosin linjassa aiempien tutkimusten tulosten kanssa, niin tämän tutkimuksen tuloksissa tuli esille vastuullisuuteen, tilannetajuun sekä paineensietokykyyn liittyviä työelämätaitoja, joita ei ole aiemmissa tutkimuksissa tuotu suoranaisesti esille opiskelijoiden kuvaamina yliopisto-opintojen aikana opittuina työelämätaitoina. Tämän-tyyppisiin taitoihin on kuitenkin viitattu aiemmassa tutkimuksessa persoonaan viittaavina taitoina (katsaus: Young & Chapman, 2010). Osa opiskelijoista oli ollut työelämässä ennen yliopisto-opintojen aloittamista, jolla voi olla vaikutusta näiden taitojen esiintymiseen tuloksissa.

Osa tähän tutkimukseen osallistuneista opiskelijoista totesi työelämätaitojen olevan osittain persoonaan liittyviä taitoja tai ominaisuuksia, ei niinkään kehitettävissä olevia taitoja. Opiskelijoilla voi olla vaikeuksia käsittää persoonaan viittaavia taitoja työelämätaidoiksi, sillä he voivat ajatella niiden olevan persoonaan liittyviä ominaisuuksia taitojen sijaan. Tilannetaju kehittyy tutkimusten mukaan

työelämässä työkokemuksen myötä (Billett, 2015; Eraut, 2000). Työrooleihin kohdistuvilla omilla tai esimerkiksi esimiehen odotuksilla on vaikutusta aikuisten persoonaan liittyvien ominaisuuksien kehittymiselle (Roberts, Wood, & Smith, 2005). Tuloksissa vastuullisuuteen liittyvien taitojen ja paineensietokykyyn liittyvien taitojen oppimista esille tuoneet opiskelijat saattoivat ajatella esimiehensä odottavan heiltä vastuullisuuteen liittyvien taitojen osaamista ja kykyä sietää painetta erilaisissa tilanteissa. Lisäksi he mahdollisesti odottivat myös itseltään sellaisten taitojen osaamista työelämässä. He olivat saattaneet seurata muiden käyttäytymisen kyseisten taitojen mukaan työelämässä (Roberts ja muut, 2005). Aineistossa tuli esille myös opiskelijoiden näkemykset kypsymisen vaikutuksesta työelämätaitojen kehittymiselle. Osa opiskelijoista koki työelämätaitojen oppimiseen vaikuttavan opiskelun ja työnteon lisäksi iän mukanaan tuoma elämäkokemus.

Tulosten perusteella osalla opiskelijoista oli haasteita kuvailla oppimiaan työelämätaitoja ilman esimerkkien mainitsemista. Kaikki opiskelijat eivät olleet pysähtyneet miettimään työelämätaitojen oppimista opintojensa aikana. Osa opiskelijoista kertoi ensin, etteivät he koe oppineensa minkäänlaisia työelämätaitoja yliopisto-opintojensa aikana ja osaavat niitä jo valmiiksi ilman niiden opettamista tai he kokivat oppineensa heikosti työelämätaitoja. Kaikkien mielestä yliopiston ei tulisi edes opettaa työelämätaitoja, vaan se koettiin ammattikorkeakoulun tehtäväksi.

Opiskelijoilla on myös aiemmissa tutkimuksissa ollut haasteita työelämätaitojen oppimisen kuvailussa (Robley ja muut, 2005; Tuononen ja muut, 2019b). Aiemmassa tutkimuksessa osa opiskelijoista on kuvannut oppineensa monia vaativana pidettyjä työelämätaitoja, kuten kriittistä ajattelua tai tiedon integraation taitoja, kun taas toiset opiskelijoista ovat kuvanneet oppineensa suoraan työhön sovellettavia työelämätaitoja, kuten kieli- ja tietoteknisiä taitoja, tai he eivät ole kuvanneet oppineensa työelämätaitoja lainkaan (Tuononen, 2019). Yhdeksi selittäväksi tekijäksi todetaan tutkimuksen perusteella ero opiskelijoiden reflektointitaitojen kehittämisessä yliopintojen aikana, sillä reflektointitaidot auttavat opiskelijoita pohtimaan, mitä he ovat oppineet opintojensa aikana (Tuononen, 2019). Voisiko myös se selittää osin opiskelijoiden vaikeuksia kuvata oppimiansa työelämätaitoja yliopisto-opintojen aikana, ettei generalistialojen opiskelijoilla ole

välttämättä selkeää käsitystä siitä, millaisiin tehtäviin he voivat työllistyä? Nykypäivän työelämässä yliopistosta valmistuneiden odotetaan olevan joustavia vaihtamaan työpaikkoja uransa aikana, joten heidän on mahdollista suunnata monenlaisille urapoluille (Puhakka ja muut, 2010).

Haastatteluissa opiskelijoita ohjattiin pohtimaan tiettyjen työelämätaitojen oppimista, jotka oli mainittu heidän aiemmin toisen tutkimuksen yhteydessä täyttämässään kyselyssä (Tuononen ja muut, 2016). Tuloksista ilmeni, että esimerkiksi jälkeen osa opiskelijoista alkoi vasta kuvailemaan työelämätaitojen oppimista ja he totesivat oppineensa kyseisiä työelämätaitoja, jotka mainittiin aiemmassa kyselyssä. Voisiko tähän olla vaikutusta esimerkiksi työelämätaitojen arvioimisella yleisesti epävirallisesti osana kurssia (Bath ja muut, 2004; Mistry ja muut, 2009)? Osa opiskelijoista mainitsi, ettei työelämätaitojen oppimista erityisesti korostettu kurssitavoitteissa tai niitä ei yhdistetty tiettyihin kursseihin, vaan niitä opittiin pikkuhiljaa opintojen edetessä. Joidenkin opiskelijoiden mukaan työelämätaitojen oppiminen osana kurssia tuotiin selkeästi esille ja ne mainittiin kurssitavoitteissa sekä niitä arviointiin osana kurssisuorituksia. Kun työelämätaitoja ei arvioitu erikseen, opiskelijoilla saattoi olla vaikeuksia tunnistaa niiden oppiminen ja oppimisen konteksti. Työelämätaitojen oppimisen arviointia on aiempien tutkimusten mukaan toivottu näkyvän arvioinneissa entistä selkeämmin (esim. Bath ja muut, 2004; Hadiyanto & Ibrahim, 2013; Mistry ja muut, 2009).

7.1.2 Työelämätaitojen oppimista edistävät oppimisympäristöt

Tulosten perusteella sekä formaalit että informaalit oppimisympäristöt ovat työelämätaitojen oppimista edistäviä oppimisympäristöjä. Formaali oppimisympäristöt korostuivat tuloksissa enemmän verrattuna informaaleihin oppimisympäristöihin. Useiden aiempien tutkimusten mukaan formaaleiden oppimisympäristöjen on todettu edistävän opiskelijoiden työelämätaitojen oppimista (esim. Andrews & Higson, 2008; Jackson, 2013; Shaw & Ogilvie, 2010; Trede & McEwen, 2015; Tynjälä ja muut, 2016; Virtanen & Tynjälä, 2013). Aiemmissa tutkimuksissa myös informaalit oppimisympäristöt on esitetty työelämätaitojen oppimista edistävinä oppimisympäristöinä (esim. Chan, 2010; Penttinen ja muut, 2014; Sleaf & Reed, 2006; Vaatstra & De Vries, 2007). Tässä tutkimuksessa keskityttiin

työelämätaitojen oppimiseen yliopisto-opintojen aikana, jolla lienee vaikutusta formaaleiden oppimisympäristöjen laajempaan esiintymiseen tuloksissa.

Tuloksista kävi ilmi työelämätaitojen oppimisen korostuminen yliopisto-opinnossa yleisesti ja luennoilla sekä ryhmätyöskentelyssä vuorovaikutuksessa muiden kanssa, mutta toisaalta myös itsenäisessä työskentelyssä. Myös monissa aiemmissa tutkimuksissa opiskelijoiden työelämätaitojen kehittymistä on edistänyt yliopisto-opintojen vuorovaikutteinen oppimisympäristö (esim. Friar & Eddleston, 2007; Iksan ja muut, 2012; Schaeper, 2009; Vaatstra & De Vries, 2007). Usean aikaisemman tutkimuksen mukaan tiedon siirtämisen tai itsenäisen opiskelun ei ole koettu edistävän työelämätaitojen oppimista (Bratianu & Vatamanescu, 2017; Kember, 2009; Kember & Leung, 2005; Klegeris ja muut, 2017; Virtanen & Tynjälä, 2018). Tulokset kuitenkin osoittivat tiedon siirtämisellä ja itsenäisellä opiskelulla olleen positiivinen vaikutus työelämätaitojen kehittymiselle. Samantyyppinen tulos on esitetty myös aiemmassa tutkimuksessa (Sleap & Reed, 2006). Opiskelijat suorittivat opintoja luentoja ja lähiopetuksen lisäksi myös itsenäisesti työskennellen, esimerkiksi esseitä kirjoittaen tai kirjatentteihin osallistumalla, jolla voi olla vaikutusta tähän tulokseen. Tulosten perusteella työelämätaitoja opitaan pääosin silloin, kun niiden opettamista yhdistetään alakohtaisen tiedon kanssa. Tämä tulos on linjassa aiempien tutkimusten kanssa (esim. Schaeper, 2009; Sleap & Reed, 2006). Työelämätaitojen opettaminen alakohtaisen tiedon yhteydessä on koettu toimivammaksi menetelmäksi kuin niiden opettaminen omilla kursseilla (esim. Litchfield ja muut, 2010; Simatele, 2015).

Tulokset osoittivat, ettei työharjoittelua koettu erityisen työelämätaitojen oppimista edistävänä oppimisympäristönä. Tulos oli yllättävä verrattuna siihen, kuinka tärkeänä työelämätaitojen oppimista edistävänä oppimisympäristönä se on esitetty aiemmissa tutkimuksissa (Andrews & Higson, 2008; Jackson, 2013; Mistry ja muut, 2009; Nykänen & Tynjälä, 2012; Penttinen ja muut, 2014; Shaw & Ogilvie, 2010; Trede & McEwen, 2015). Osa opiskelijoista piti kuitenkin työharjoittelun merkitystä tärkeänä erityisesti työllistymisen kannalta. Opiskelijat saivat oman alan työkokemusta, jota kaikilla ei ollut ennen harjoittelua. Suurin osa opiskelijoista oli suorittanut työharjoittelun, tosin osa heistä oli suorittanut sen essee-muotoisesti. Kaikilla opiskelijoista oli työkokemusta, joten he saattoivat kuvata

oppineensa työelämätaitoja enemmän työkokemuksen myötä kuin varsinaisesti työharjoittelussa tai he kertoivat yleisesti oppineensa työelämätaitoja työelämässä, johon he sisällyttivät myös työharjoittelun.

Työelämä yleisesti painottui tuloksissa työelämätaitojen oppimista edistävänä informaalina oppimisympäristönä. Työelämä on tuotu esille myös aiemmissa tutkimuksissa opiskelijoiden työelämätaitojen oppimista edistävänä oppimisympäristönä (Broadbridge & Swanson, 2006; James, 2000; Penttinen ja muut, 2013; Penttinen ja muut, 2014; Sleaf & Reed, 2006; Watts & Pickering, 2000). Tulosten mukaan työelämätaitoja opittiin työelämässä yleensä käytännönläheisenä oppimisena käytännön tehtävissä sekä kokemuksen kautta niiden muodollisen opettamisen sijaan.

Tuloksista tuli esille, ettei vapaaehtoinen toiminta opintojen ohessa ollut erityisesti opiskelijoiden työelämätaitojen oppimista edistävä oppimisympäristö. Se on aiemmissa tutkimuksissa esitetty työelämätaitoja edistävänä oppimisympäristönä (Chan, 2010; Sleaf & Reed, 2006; Vaatstra & De Vries, 2007). Tähän tulokseen oli mahdollisesti vaikutusta sillä, että kaikki opiskelijat eivät osallistuneet vapaaehtoiseen toimintaan opintojen ohessa esimerkiksi toimimalla opiskelijajärjestössä tai lähtemällä opiskelijavaihtoon. Osa opiskelijoista kertoi työskennelleensä täysipäiväisesti opintojensa ohella ja osallistuneensa vain pakollisiin luentoihin.

Tulosten perusteella osa opiskelijoista ei osannut aina yhdistää työelämätaitoja eri konteksteihin ilman tarkentavia kysymyksiä. Kaikissa muissakaan tutkimuksissa opiskelijoiden työelämätaitojen kokemusten yhdistäminen oppimisympäristöihin ei ole ollut helppoa (esim. Robley ja muut, 2005). Osalla haastateltavista oli jo toinen maisterin tutkinto ja yliopisto-opintoja edeltävää työkokemusta, joten he olivat voineet oppia työelämätaitoja jo edellisten opintojensa aikana tai työelämässä ennen yliopisto-opintoja. Kaikki eivät kuitenkaan kokeneet edellisten yliopisto-opintojen kehittäneen heidän työelämätaitojaan. Aiemmassa tutkimuksessa on tuotu esille, etteivät opiskelijat ole ajatelleet yliopistokoulutuksen kehittävän työelämätaitoja lisää, sillä ne ovat jo kehittyneet heidän aiemman työkokemuksensa myötä (Tuononen ja muut, 2017).

Osa opiskelijoista koki yliopisto-opinnot teoreettisina, joten työelämätaitojen oppimista opintojen aikana oli haastavaa pohtia. Aiemman tutkimuksen mukaan osa opiskelijoista on kokenut, etteivät he ole oppineet työelämätaitoja teoreettisen yliopistokoulutuksen aikana (Tuononen ja muut, 2017). Työelämätaitojen oppimista yliopisto-opintojen aikana on kuitenkin pidetty tärkeänä (Hadiyanto & Ibrahim, 2013; Klegeris ja muut, 2017), vaikka tulevaisuudessa tarvittavia työelämätaitoja ei voida täysin ennustaa (Barnett, 2012). Joten tältä osin työelämätaitojen oppiminen yliopisto-opintojen aikana on tärkeää.

7.1.3 Työelämätaitojen oppimisen ja niitä edistävien oppimisympäristöjen suhde

Tuloksissa korostui akateemiseen tiedonmuodostukseen ja tieteelliseen ajatteluun liittyvien taitojen oppiminen yliopisto-opinnoissa yleisesti. Akateemiseen tiedonmuodostukseen ja tieteelliseen ajatteluun liittyvien työelämätaitojen oppiminen yliopisto-opinnoissa on esitetty myös aiemmissa tutkimuksissa (esim. Chan, 2010; Humburg ja muut, 2017; Kember, 2009; Leggett ja muut, 2004; Mistry ja muut, 2009; Tuononen ja muut, 2017, 2019a; Vaatstra & De Vries, 2007; Virtanen & Tynjälä, 2013). Tieteellisen ajatteluun liittyviä taitoja pidetään keskeisinä opittavina työelämätaitoina yliopistokoulutuksen aikana, joita tarvitaan monenlaisissa tilanteissa työelämässä (Barnett, 2012; Kallio & Liitos, 2011; Niu ja muut, 2013). Tulosten perusteella opiskelijat onnistuivat yliopisto-opintojensa aikana oppimaan keskeisinä pidettyjä työelämätaitoja. Tulosten mukaan akateemiseen tieteenmuodostuksen ja tieteelliseen ajatteluun liittyvien taitojen oppiminen informaaleissa oppimisympäristöissä mainittiin vähäisesti, mitä ei myöskään ole korostettu aiemmissa tutkimuksissa.

Sosiaaliset taidot ja viestintätaidot esiintyivät tuloksissa yleisesti yliopisto-opinnoissa tai kursseilla opittuina työelämätaitoina. Opiskelijat työskentelivät opintojensa aikana jonkin verran ryhmissä ja olivat vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden ja opettajien kanssa esimerkiksi luennoilla, jolla saattoi olla vaikutusta tähän tulokseen. Vuorovaikutus ja yhteistyö on koettu aiemmissa tutkimuksissa tärkeinä työelämätaitojen kehittämisessä (esim. Kember & Leung, 2005; Virtanen & Tynjälä, 2018). Opiskelijoiden sosiaalisten taitojen ja viestintätaitojen on

aiemmissä tutkimuksissa todettu kehittyneen yliopiston kursseilla (esim. Iksan ja muut, 2012).

Tulosten mukaan sosiaaliset taidot ja viestintätaidot korostuivat selkeästi eniten verrattuna muiden työelämätaitojen oppimiseen työelämässä. Tähän tulokseen saattoi vaikuttaa se, että opiskelijat kohtasivat työssään erilaisia ihmisiä ja olivat vuorovaikutuksessa asiakkaiden kanssa. Lisäksi opiskelijat toimivat työelämässä työyhteisöissä, joten he tarvitsivat sosiaalisten taitojen ja vuorovaikutustaitojen osaamista. Myös aiemmissä tutkimuksissa työelämän on todettu olevan opiskelijoiden sosiaalisia taitoja ja vuorovaikutustaitoja edistävä oppimisympäristö (esim. Broadbridge & Swanson, 2006; James, 2000; Sleaf & Reed, 2006; Watts & Pickering, 2000).

Tiedon integraation taitojen oppiminen painottui tulosten perusteella yliopisto-opintoissa yleisesti sekä seminaarityöskentelyn ja tutkielman kirjoittamisen yhteydessä. Esimerkiksi pro gradu -tutkielmaa kirjoittaessaan opiskelijat kuvasivat tarvetta osata soveltaa oppimaansa teorian tietoa tutkielmaan. Aiemmissä tutkimuksissa opiskelijat ovat kokeneet tiedon integraation taitojen kehittyneen yliopisto-opinnoissaan (Hadiyanto & Ibrahim, 2013; Sleaf & Reed, 2006; Vaatstra & De Vries, 2007), mutta seminaarityöskentelyä ja tutkielman kirjoittamista ei ole aiemmissä tutkimuksissa tuotu esille tiedon integraation taitojen oppimista edistävänä oppimisympäristönä. Tulosten mukaan tiedon integraation taitojen oppiminen mainittiin vähäisesti informaaleissa oppimisympäristöissä eikä niiden oppimista informaaleissa oppimisympäristöissä ole myöskään korostettu aiemmissä tutkimuksissa.

Itsesäätelytaitoja opittiin tulosten perusteella enemmän informaaleissa kuin formaaleissa oppimisympäristöissä. Tähän tulokseen saattoi vaikuttaa joiltakin osin se, että opiskelijat kuvasivat työelämän aikatauluja tiukemmiksi verrattuna yliopisto-opintoihin, jolloin he tarvitsivat enemmän ajanhallintataitojen osaamista. Lisäksi tulosten mukaan opiskelijoilta odotettiin taitoa johtaa itseään ja samalla työtään enemmän kuin yliopisto-opinnoissa. Aiemmissä tutkimuksissa opiskelijat ovat kokeneet oppineensa itsesäätelytaitoja molemmissa oppimisympäristöissä (esim. Chan, 2010; Shaw & Ogilvie, 2010; Sleaf & Reed, 2006).

Tulokset osoittivat, että johtamis- ja verkostoitumistaitojen sekä tietoteknisten taitojen oppimista kuvattiin vähäisesti molemmissa oppimisympäristöissä. Tähän tulokseen oli mahdollisesti vaikutusta sillä, etteivät opiskelijat erityisesti tunnistaaneet oppineensa näitä työelämätaitoja niin formaaleissa kuin informaaleissakaan oppimisympäristöissä. Tulosten mukaan vastuullisuuteen liittyvien taitojen oppimista kuvattiin vain informaaleissa oppimisympäristöissä. Tähän tulokseen saattoi vaikuttaa se, että tulosten perusteella vastuullisuuteen liittyvien taitojen koettiin linkittyvän työelämässä vastuullisesti toimimiseen, jollaista samanlaista vastuunottoa heiltä ei odotettu yliopisto-opinnoissa.

7.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tässä luvussa pohditaan tutkimuksen luotettavuuteen ja eettisyyteen liittyviä kysymyksiä.

7.2.1 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimuksessa noudatettiin tutkimuseettisiä periaatteita, joina pidetään luotettavuutta, rehellisyyttä, kunnioitusta ja vastuullisuutta sekä tarkkuutta ja huolellisuutta koko tutkimusprosessin ajan (ALLEA - All European Academies, 2017; Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2012). Tutkimuksen luotettavuus varmistettiin esimerkiksi kuvailemalla avoimesti valittua tutkimusmenetelmää ja analyysin teon eri vaiheita. Tutkimuksen eri vaiheista kerrottiin rehellisesti ja selkeästi eikä tutkija jättänyt lukijaa pimentoon. Tutkimuksen teon aikana kaikkia osapuolia kunnioitettiin ja tutkija koki olevansa vastuussa tutkimuksen tekemisestä. Haastatteluai-
neiston käyttämiseen pyydettiin lupa haastattelijalta ja hän pääsi kommentoimaan niistä tehtyjä tulkintoja useaan kertaan ennen tutkimuksen julkaisua. Lisäksi haastattelijan tutkimukseen viitattiin asianmukaisella tavalla menetelmäosiossa. Tutkija pyrki tarkkuuteen ja huolellisuuteen kaikessa tekemisessään aina tutkimussuunnitelman teosta tutkimuksen toteuttamiseen ja sen raportointiin.

Tutkimuksessa käytettiin aiemmin kerättyä haastatteluaineistoa, joten haastatellut tehnyt tutkija oli jo varmistanut tutkittavien anonymiteetin sekä vapaaehtoisen osallistumisen (Tuononen ja muut, 2017). Tutkimukseen osallistuneet henkilöt eivät olleet tunnistettavissa heille annetuista numeroista. Tutkittavien pääaineita ei

mainittu, jotta välttyttäisiin opiskelijoiden tunnistamiselta. Osa haastateltavista kertoi opiskelijoiden määrän olevan pieni omassa pääaineessaan. Pääaineiden mainitseminen ei myöskään ollut olennaista, sillä tässä tutkimuksessa keskityttiin humanistiseen tiedekuntaan ja vain 20:een opiskelijaan.

7.2.2 Tutkimuksen vahvuudet ja rajoitukset

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa ei ole käytössä selkeitä käsitteitä, kuten määrällisessä tutkimuksessa (Tuomi & Sarajärvi, 2009; Tynjälä, 1991). Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan yleensä kokonaisvaltaisesti tutkimuksen johdonmukaisuutta tarkastellen (Tuomi & Sarajärvi, 2009). Tässä tutkimuksessa pyrittiin johdonmukaisuuteen kertomalla avoimesti tutkimusprosessista, muodostamalla tutkimuskysymykset aiemman tutkimuskirjallisuuden pohjalta, kuvaamalla yksityiskohtaisesti tutkimusmenetelmää ja analyysintekoa sekä vastaamalla tutkimuskysymyksiin. Avoimen menetelmän kuvailun avulla lukija pystyy arvioimaan tutkimuksen mahdollista soveltamista toisessa kontekstissa (Lincoln & Guba, 1985). Lisäksi tutkimuksen tulokset raportoitiin johdonmukaisesti tutkimuskysymysten mukaisessa järjestyksessä.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioidessa tulee myös pohtia tutkimuksen puolueettomuutta, jolla tarkoitetaan esimerkiksi tutkijan aseman vaikutusta tutkimuksen tulosten tulkinnassa (Tuomi & Sarajärvi, 2009). Tutkijana tässä tutkimuksessa oli itsekkin yliopisto-opiskelija, joka on hyvä huomioida tulosten tulkinnoissa. Tutkija ei kuitenkaan opiskellut samassa tiedekunnassa kuin tutkittavat tai edes samaan aikaan samassa yliopistossa kuin tutkittavat. Mahdollisesti toinen tutkija, joka ei olisi ollut yliopisto-opiskelija, olisi voinut tehdä erilaisia tulkin-toja aineistosta. Toisaalta laadullisessa tutkimuksessa tutkijalla todetaan olevan aina vaikutus tutkimusasetelmaan ja tulkintoihin, sillä hän tekee ne itse (Tuomi & Sarajärvi, 2009).

Tutkimuksen tärkeimpänä vahvuutena voidaan nähdä se, että tutkimuskysymyksiin pystyttiin vastaamaan kaikkien tutkimuskysymysten osalta. Laadullisen aineiston sisällönanalyysin tekeminen on yleistä kasvatustieteisessä (katsaus: Graneheim & Lundman, 2004), se oli toimiva menetelmä myös tässä

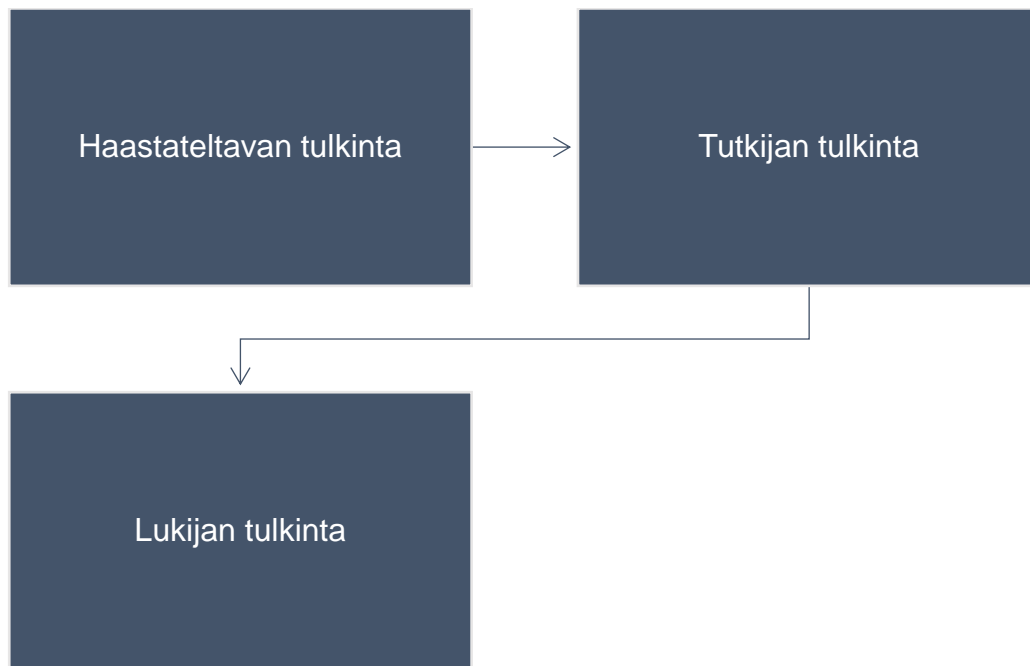
tutkimuksessa, sillä sisällönanalyysillä onnistuttiin analysoimaan tutkimuskysymysten vastauksiin tarvittavat tiedot. Yhtenä tutkimuksen vahvuuksista voidaan pitää myös avoimesti esitettyä aineiston analyysiä ja aineiston johdonmukaista pelkistämistä, tyypittelyä ja luokittelua. Analyysiyksiköitä tuotiin esille aineistolainauksina, jotta lukija pystyi näkemään tutkittavien alkuperäisiä tulkintoja tutkijan tekemien tulkintojen lisäksi. Aineistolainauksen avulla lukijalle avataan tutkimuksen tulkintasäännöt (Eskola & Suoranta, 2000). Lisäksi tuloksista raportoitiin avoimesti jättämättä pois mitään olennaista tietoa niiden osalta.

Tutkimuksen rajoituksia pohtiessa herää kysymys tutkimusaineistosta tehtyjen tulkintojen luotettavuudesta verrattuna niiden sisältämiin merkityksiin. Haastatteluaineistosta tehtyjen tulkintojen yhteydessä on hyvä huomioida tulkintojen moninkertaisuus (Eskola & Suoranta, 2000; Hirsjärvi ja muut, 2007; Lincoln & Guba, 1985) sekä tulkittavan tekstin monenlaiset merkitykset (katsaus: Graneheim & Lundman, 2004). Tutkittavan tulkintoja voidaan kutsua ensimmäisen asteen tulkinnoiksi ja tutkijan tulkintoja toisen asteen tulkinnoiksi (Eskola & Suoranta, 2000). Tässä tutkimuksessa tutkittavat eli haastateltavat tekivät omat tulkintansa vastatessaan haastattelukysymyksiin. Tutkija tekee tulkintansa tutkittavan vastauksen perusteella ja pyrkii ymmärtämään tutkittavaa tehdessään teoreettisia tulkintoja (Eskola & Suoranta, 2000; Hirsjärvi ja muut, 2007). Tutkija oli tässä tutkimuksessa eri henkilö kuin haastattelija ja hän teki tulkintansa haastattelijalta saamansa litteroidun haastatteluaineiston perusteella. Lukija muodostaa omat tulkintansa tutkijan haastatteluaineistosta tekemien tulkintojen perusteella (Hirsjärvi ja muut, 2007). Toisaalta laadullisessa tutkimuksessa pyritään yleensä tuottamaan tietty näkökulma tutkittavasta ilmiöstä eikä yhtä ja ainoaa oikeaa tulkintaa tai tekemään yleistyksiä tulkinnoista (Laine, 2010; Tynjälä, 1991). Tässä tutkimuksessa pyrittiin ymmärtämään opiskelijoiden kokemuksia työelämätaitojen oppimisesta ja niitä edistävästä oppimisympäristöistä tulkintojen kautta, ei tekemään yleistyksiä niistä.

Haastatteluja tehdessä tutkijan ja tutkittavan on tärkeää päästä yhteisymmärrykseen erityisesti käsitteiden osalta (katsaus: Tynjälä, 1991). Haastattelija kysyi tarkentavia kysymyksiä haastattelun edetessä, joilla hän pyrki varmistamaan yhteisen ymmärryksen käsitteistä. Tämän tutkimuksen osalta tutkijan tuli luottaa

siihen, että haastattelija sekä haastateltava olivat ymmärtäneet käsitteet samalla tavalla.

Tulkintojen moninkertaisuus on esitetty alla olevassa kuviossa 4.

Kuvio 4. Haastateltavan, tutkijan ja lukijan tulkinnat tuloksista Hirsjärveä ja muita (2007, s. 224) soveltaen

Yhtenä tutkimuksen rajoitteista voidaan pitää opiskelijoiden kokemusten tutkimista, jotka ovat heidän subjektiivisia näkemyksiä. Kokemusten tutkimisen yhteydessä voidaan pohtia, toivatko opiskelijat esille kaikkea kokemaansa, joita he olisivat voineet tuoda tai jättivätkö he mahdollisesti kertomatta jotakin. Kokemukset ovat omakohtaisia ja yksittäisiä eivätkä ihmiset aina välttämättä ymmärrä kokemuksiaan täysin tai pysty sanoittamaan niitä selkeästi (Laine, 2010). Osa opiskelijoista totesi itse objektiivisen arvioinnin olevan haasteellista työelämätaitojen oppimisen osalta.

7.3 Mahdollisuudet hyödyntää tutkimuksen tuloksia ja ehdotuksia jatkotutkimusaiheiksi

Tutkimuksen tuloksia voisi hyödyntää yliopisto-opetuksen ja koulutuksen kehittämisessä. Voitaisiin esimerkiksi pohtia, miten opetusmenetelmiä kannattaisi kehittää niin, että opiskelijat tunnistaisivat oppineensa työelämätaitoja sekä voitaisiin selvittää, miten työelämätaitojen arviointia voisi tuoda näkyvämmäksi opiskelijoille. Lisäksi generalistialoilla voitaisiin pohtia, kuinka opintojen uraohjausta voisi kehittää, jotta opiskelijat tunnistaisivat entistä paremmin, kuinka he voisivat hyödyntää yliopisto-opintojen aikana oppimiansa työelämätaitoja, ja mitä työelämätaitoja he tarvitsevat tulevalla työurallaan.

Tutkimuksen analyysissä ja tulkinnoissa käytetty analysointitaulukko kuvattiin yksiselitteisesti, joten sitä voitaisiin käyttää myös muissa tutkimuksissa. Luokittelun ja tulkintojen tekemisen tarkalla kuvaamisella pystytään osoittamaan tutkimuksen toistettavuus jossakin toisessa kontekstissa (Eskola & Suoranta, 2000). Tutkimuksen voisi toteuttaa samalla menetelmällä uudestaan erilaisessa kontekstissa, sillä tutkimuskysymyksiin onnistuttiin vastaamaan ja saatiin tietoa opiskelijoiden oppimista työelämätaidoista sekä niiden oppimista edistävästä oppimisympäristöstä. Tutkimuksen voisi myös toteuttaa jossakin muussa maassa, sillä työelämätaidot käsitetään kansainvälisesti melko samantyyppisiksi taidoiksi.

Aiempien tutkimusten mukaan työelämätaitojen pedagogiikan ja niiden kehittymisen tutkimus on vielä vähäistä (Tynjälä ja muut, 2016) ja tutkimusta opiskelijoiden työelämätaitojen oppimisesta erityisesti opiskelijoiden näkökulmasta tarvitaan lisää (Tymon, 2013; Virtanen & Tynjälä, 2018). Tulevaisuudessa opiskelijoiden työelämätaitojen oppimista voitaisiin tutkia esimerkiksi jonkin tietyn pedagogisen lähestymistavan suhdetta työelämätaitojen oppimiseen opiskelijoiden näkökulmasta, sillä tässä tutkimuksessa opiskelijat painottivat työelämätaitojen oppimista yliopisto-opinnoissa yleisesti. Lisäksi voitaisiin toteuttaa laadullinen pitkittäistutkimus, jossa selvitettäisiin yliopisto-opiskelijoiden työelämätaitojen osaaminen opintojen alussa ja valmistumisvaiheessa tai kandidatin tutkinnon ja maisterin tutkinnon jälkeen. Näin saataisiin selville opiskelijoiden työelämätaitojen

osaaminen yliopistoon tullessa ja voitaisiin nähdä, mitkä taidot ovat erityisesti kehittyneet yliopisto-opintojen aikana ja mitä taitoja opiskelijoilla on ollut jo valmiiksi.

Tutkimustuloksia voisi hyödyntää myös määrällisessä tutkimuksessa, jos työelämätaitojen oppimista haluttaisiin tutkia tätä tutkimusta laajemmalla tutkimusjoukolla. Määrällisessä tutkimuksessa voitaisiin laajemmalla tutkimusjoukolla verrata työelämätaitojen oppimista eri-ikäisten opiskelijoiden välillä tai eri vuosikursseilla opiskelevien opiskelijoiden välillä. Aiemman tutkimuksen mukaan opiskelijoiden ikä sekä vuosikurssi olisi tarpeen huomioida työelämätaitojen tutkimuksissa (Virtanen & Tynjälä, 2018). Lisäksi voitaisiin tehdä vertailututkimus eri tieteidenalojen opiskelijoiden välillä tai eri korkeakoulujen opiskelijoiden välillä.

Lähteet

Abrami, P. C., Bernard, R. M., Borokhovski, E., Waddington, D. I., Wade, C. A. & Persson, T. (2015). Strategies for Teaching Students to Think Critically: A Meta-Analysis. *Review of Educational Research*, 85(2), 275-314.

ALLEA - All European Academies. (2017). The European Code of Conduct for Research Integrity Revised Edition. Berlin: ALLEA - All European Academies.

Andrews, J., & Higson, H. (2008). Graduate Employability, 'Soft Skills' Versus 'Hard' Business Knowledge: A European Study. *Higher Education in Europe*, 33(4), 411–422.

Badcock, P. B. T., Pattison, P. E., & Harris, K.-L. (2010). Developing generic skills through university study: a study of arts, science and engineering in Australia. *Higher Education*, 60(4), 441–458.

Ballantine, J., & McCourt Larres, P. (2007). Cooperative learning: a pedagogy to improve students' generic skills? *Education + Training*, 49(2), 126–137.

Barnett, R. (2012). Learning for an unknown future. *Higher Education Research & Development*, 31(1), 65–77.

Barrie, S. C. (2006). Understanding What We Mean by the Generic Attributes of Graduates. *Higher Education*, 51, 215–241.

Barrie, S. C. (2012). A research-based approach to generic graduate attributes policy. *Higher Education Research & Development*, 31(1), 79–92.

Bath, D., Smith, C., Stein, S., & Swann, R. (2004). Beyond mapping and embedding graduate attributes: bringing together quality assurance and action learning to create a validated and living curriculum. *Higher Education Research & Development*, 23(3), 313–328.

Biggs, J. (1999). *Teaching for Quality Learning at University*. Buckingham, UK: SRHE and Open University Press.

Billett, S. (2015). Work, discretion and learning: Processes of learning and development at work, *International Journal of Training Research*, 13(3), 214–230.

Bratianu, C., & Vatamanescu, E.-M. (2017). Students' perception on developing conceptual generic skills for business: A knowledge-based approach. *VINE Journal of Information and Knowledge Management Systems; Bingley*, 47(4), 490–505.

Bridgstock, R. (2009). The graduate attributes we've overlooked: enhancing graduate employability through career management skills. *Higher Education Research & Development*, 28(1), 31–44.

Broadbridge, A., & Swanson, V. (2006). Managing two roles: A theoretical study of students' employment whilst at university. *Community, Work & Family*, 9(2), 159–179.

Campbell, A. (2010). Developing generic skills and attributes of international students: the (ir)relevance of the Australian university experience. *Journal of Higher Education Policy and Management*, 32(5), 487–497.

Chan, W. S. C. (2010). Students' understanding of generic skills development in a university in Hong Kong. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 4815–4819.

Choi, B.K. & Rhee, B.S. (2014). The influences of student engagement, institutional mission, and cooperative learning climate on the generic competency development of Korean undergraduate students. *Higher Education*, 67(1), 1-18.

Crebert, G., Bates, M., Bell, B., Patrick, C., & Cragolini, V. (2004). Developing generic skills at university, during work placement and in employment: graduates' perceptions. *Higher Education Research & Development*, 23(2), 147–165.

Dahlgren, M. A., Hult, H., Dahlgren, L. O., af Segerstad, H. H., & Johansson, K. (2006). From senior student to novice worker: learning trajectories in political science, psychology and mechanical engineering. *Studies in Higher Education*, 31(5), 569–586.

Davies, H. & Reynolds, C. (2009). Developing student transferable skills through reflective portfolios. *Proceedings of AUBEA 2009: 34th Australian Universities Building Educators Conference: Managing change - challenges in education and construction for the 21st century*, University of South Australia, Adelaide, South Australia, 1-22.

de Janasz, S. C., & Forret, M. L. (2008). Learning The Art of Networking: A Critical Skill for Enhancing Social Capital and Career Success. *Journal of Management Education*, 32(5), 629–650.

Elo, S., & Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing*, 62(1), 107–115.

Eraut, M. (2000). Non-formal learning and tacit knowledge in professional work. *British Journal of Educational Psychology*, 70, 113-136.

Eskola, J., & Suoranta, J. (2000). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

Freudenberg, B., Brimble, M., & Cameron, C. (2011). WIL and generic skill development: The development of business students' generic skills through work-integrated learning. *Asia-Pacific Journal of Cooperative Education*, 12(2), 79-93.

Friar, J. H., & Eddleston, K. A. (2007). Making Connections for Success: A Networking Exercise. *Journal of Management Education*, 31(1), 104–127.

Frison, D., Tino, C., Tyner, J. W., & Fedeli, M. (2016). Work-related teaching and learning methods to foster generic skills in Higher Education. An Italian experience. *Tuning Journal for Higher Education*, 4(1), 145-167.

Gedye, S., Fender, E., & Chalkley, B. (2004). Students' Undergraduate Expectations and Post-graduation Experiences of the Value of a Degree. *Journal of Geography in Higher Education*, 28(3), 381–396.

Graneheim, U., & Lundman, B. (2004). Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Education Today*, 24(2), 105–112.

Hadiyanto, & Ibrahim, M. S. B. (2013). Students' Generic Skills at The National University of Malaysia and The National University of Indonesia. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 83, 71–82.

Hager, P. (1998). Understanding workplace learning: General perspectives. In D. Boud (Ed.), *Current issues and new agendas in workplace learning* (pp. 31–46). Springfield, VA: NCVER.

Helsingin yliopisto. (2018a). Humanistinen tiedekunta. Lainattu 27.10.2018, saatavilla: <https://www.helsinki.fi/fi/humanistinen-tiedekunta>

Helsingin yliopisto. (2018b). Humanistinen tiedekunta. Lainattu 5.3.2019, saatavilla: <https://www.helsinki.fi/fi/humanistinen-tiedekunta/opiskelijaksi/millaista-opiskelu-on>

Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (2007). *Tutki ja kirjoita* (13., osin uudistettu painos). Helsinki: Tammi.

Humburg, M., de Grip, A., & van der Velden, R. (2017). Which skills protect graduates against a slack labour market? *International Labour Review*, 156(1), 25–43.

Iksan, Z. H., Zakaria, E., Meerah, T. S. M., Osman, K., Lian, D. K. C., Mahmud, S. N. D., & Krish, P. (2012). Communication Skills among University Students. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 59, 71–76.

Jackson, D. (2013). The contribution of work-integrated learning to undergraduate employability skill outcomes. *Asia-Pacific Journal of Cooperative Education*, 14(2), 99-115.

Jackson, D., & Chapman, E. (2012). Non-technical competencies in undergraduate business degree programs: Australian and UK perspectives. *Studies in Higher Education*, 37(5), 541–567.

James, P. (2000). The Influence of a Period of Environment-orientated Work Experience on Students' Perception of their Learning Style. *Environmental Education Research*, 6(2), 157–165.

Johansson, K., Kopciwicz, L., & Dahlgren, L. O. (2008). Learning for an unknown context: a comparative case study on some Swedish and Polish Political Science students' experiences of the transition from university to working life. *Compare: A Journal of Comparative and International Education*, 38(2), 219–231.

Jones, A. (2009). Generic attributes as espoused theory: the importance of context. *Higher Education*, 58(2), 175–191.

Justice, C., Rice, J. & Warry, W. (2009). Developing Useful and Transferable Skills: Course Design to Prepare Students for a Life of Learning, *International Journal for the Scholarship of Teaching and Learning*, 3(2), 1-19.

Jääskelä, P., Nykänen, S., & Tynjälä, P. (2018). Models for the development of generic skills in Finnish higher education. *Journal of Further and Higher Education*, 42(1), 130–142.

Kallio, E. & Liitos, H.-M. (2011). Tieteellinen ajattelu luo perustan akateemisen koulutuksen tuottamille työelämävalmiuksille. Teoksessa L. Penttinen (Toim.), *Opinnoista (työ)elämään. Tutkimustietoa korkeakouluopiskelijoiden ohjauksen ja työelämätaitojen kehittämiseen* (s. 20–21). Jyväskylä: Ohjauksen ja työelämätaitojen kehittäminen korkea-asteella ESR-projekti 2008-2011, Jyväskylän yliopisto.

Kember, D. (2009). Nurturing generic capabilities through a teaching and learning environment which provides practise in their use. *Higher Education*, 57(1), 37–55.

Kember, D., & Leung, D. Y. P. (2005). The Influence of the Teaching and Learning Environment on the Development of Generic Capabilities Needed for a Knowledge-Based Society. *Learning Environments Research*, 8(3), 245–266.

Kember, D., Leung, D. Y. P., & Ma, R. S. F. (2007). Characterizing Learning Environments Capable of Nurturing Generic Capabilities in Higher Education. *Research in Higher Education*, 48(5), 609–632.

Klegeris, A., McKeown, S. B., Hurren, H., Spielman, L. J., Stuart, M., & Bahniwal, M. (2017). Dynamics of undergraduate student generic problem-solving skills captured by a campus-wide study. *Higher Education*, 74(5), 877–896.

Knight, P. T. & Yorke, M. (2002). Employability through the curriculum, *Tertiary Education and Management*, 8(4), 261–276.

Laine, T. (2010). Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa J. Aaltoja & R. Valli (Toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II - Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* (s. 28-45). Jyväskylä: PS-Kustannus Oy.

Lee, K. S. & Chen, W. (2017). A long shadow: Cultural capital, techno-capital and networking skills of college students. *Computers in Human Behavior*, 70, 67–73.

Leggett, M., Kinnear, A., Boyce, M., & Bennett, I. (2004). Student and staff perceptions of the importance of generic skills in science. *Higher Education Research & Development*, 23(3), 295–312.

Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Beverly Hills: SAGE Publications, Inc.

Lindblom-Ylänne, S. & Nevgi, A. (2002). Oppimisen arviointi – laadukkaan opetuksen perusta. Teoksessa S. Lindblom-Ylänne, & A. Nevgi (Toim.), Yliopisto- ja korkeakouluopettajan käsikirja (s. 253-267). Helsinki: WSOY.

Litchfield, A., Frawley, J., & Nettleton, S. (2010). Contextualising and integrating into the curriculum the learning and teaching of work-ready professional graduate attributes. *Higher Education Research & Development*, 29(5), 519–534.

Martin, R., Maytham, B., Case, J., & Fraser, D. (2005). Engineering graduates' perceptions of how well they were prepared for work in industry. *European Journal of Engineering Education*, 30(2), 167–180.

Mateo, J., Escofet, A., Martinez-Olmo, F., Ventura, J., & Vlachopoulos, D. (2012). Evaluation tools in the European Higher Education Area (EHEA): An assessment for evaluating the competences of the Final Year Project in the social sciences. *European Journal of Education*, 47, 435–447.

McLean, M., Murdoch-Eaton, D., & Shaban, S. (2013). Poor English language proficiency hinders generic skills development: a qualitative study of the perspectives of first-year medical students. *Journal of Further and Higher Education*, 37(4), 462–481.

Mistry, J., White, F., & Berardi, A. (2009). Skills at Master's Level in Geography Higher Education: Teaching, Learning and Applying. *Journal of Geography in Higher Education*, 33(1), 123–148.

Neill, N., Mulholland, G., Ross, V., & Leckey, J. (2004). The influence of part-time work on student placement. *Journal of Further and Higher Education*, 28(2), 123–137.

Nghia, T. L. H. (2018). "It is complicated!": Practices and challenges of generic skills assessment in Vietnamese universities. *Educational Studies*, 44(2), 230–246.

Niu, L., Behar-Horenstein, L. S., & Garvan, C. W. (2013). Do instructional interventions influence college students' critical thinking skills? A meta-analysis. *Educational Research Review*, 9, 114–128.

Nykänen, S., & Tynjälä, P. (2012). Työelämätaitojen kehittämisen mallit korkeakoulutuksessa, *Aikuiskasvatus*, 32(1), 17–28.

OECD. (2013). Assessment of Higher Education Learning Outcomes. AHELO. Feasibility Study Report. Volume 2. Data Analysis and National Experiences.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2017). Korkeakoulutus ja tutkimus 2030-luvulle - Taustamuistio korkeakoulutuksen ja tutkimuksen 2030 visiotyölle. *Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja* 2017:44.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2018). Kärkihanke 3: Nopeutetaan siirtymistä työelämään (YO). Lainattu 19.4.2019, saatavilla:
<https://minedu.fi/documents/1410845/9263112/Aalto-yliopisto%2C+ty%C3%B6el%C3%A4m%C3%A4n+siirtymisen+nopeuttaminen+2018>.

Penttinen, L., Skaniakos, T., Karhu, K., Liimatainen, J. & Keskinarkaus, P. (2014). Miten tukea opiskelijan työelämäorientaatiota opintojen aikana? – Pedagogisia malleja kehittämässä ja tutkimassa. Teoksessa L. Penttinen, K. Karhu, J. Liimatainen & P. Keskinarkaus (Toim.), *Yliopistosta työelämään: opintopolun työelämäorientaatiota tukemassa* (s. 6–20). Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Penttinen, L., Skaniakos, T., & Lairio, M. (2013). Supporting students' pedagogical working life horizon in higher education. *Teaching in Higher Education*, 18(8), 883–894.

Pitman, T., & Broomhall, S. (2009). Australian universities, generic skills and life-long learning. *International Journal of Lifelong Education*, 28(4), 439–458.

Puhakka, A., Rautopuro, J., & Tuominen, V. (2010). Employability and Finnish University Graduates. *European Educational Research Journal*, 9(1), 45–55.

Resnick, L. B. (1987). The 1987 Presidential Address Learning In School and Out. *Educational Researcher*, 16(9), 13–54.

Roberts, B. W., Wood, D., & Smith, J. L. (2005). Evaluating five factor theory and social investment perspectives on personality trait development. *Journal of Research in Personality*, 39, 166–184.

Robley, W., Whittle, S., & Murdoch-Eaton, D. (2005). Mapping generic skills curricula: a recommended methodology. *Journal of Further and Higher Education*, 29(3), 221–231.

Schaeper, H. (2009). Development of competencies and teaching–learning arrangements in higher education: findings from Germany. *Studies in Higher Education*, 34(6), 677–697.

Shaw, S., & Ogilvie, C. (2010). Making a virtue out of a necessity: part time work as a site for undergraduate work-based learning. *Journal of European Industrial Training*, 34(8/9), 805–821.

Simatele, M. (2015). Enhancing the portability of employability skills using e-portfolios. *Journal of Further and Higher Education*, 39(6), 862–874.

Sleap, M., & Reed, H. (2006). Views of sport science graduates regarding work skills developed at university. *Teaching in Higher Education*, 11(1), 47–61.

Smith, K., Clegg, S., Lawrence, E., & Todd, M. J. (2007). The challenges of reflection: students learning from work placements. *Innovations in Education and Teaching International*, 44(2), 131–141.

Sousa, M. C. (2014). Prospective Analysis on Innovation Competences. *Proceedings of 6th International Conference on Applied Economics, Business and Development (AEBD '14)*, 147–154.

Sousa, M. J., & González-Loureiro, M. (2017). Comparative study on skills needed by organizations and effectively developed in eLearning management courses. *Universal Access in the Information Society*, 16(4), 877–888.

Strijbos, J., Engels, N., & Struyven, K. (2015). Criteria and standards of generic competences at bachelor degree level: A review study. *Educational Research Review*, 14, 18–32.

Tilastokeskus. (2019). Opiskelijoiden työssäkäynti. Liitetaulukko 1. Vähintään 18-vuotiaiden opiskelijoiden työssäkäynti 2017 sekä työssäkäyvien opiskelijoiden osuus kaikista opiskelijoista 2005 – 2017. Lainattu 19.4.2019, saatavilla: http://www.stat.fi/til/opty/2017/opty_2017_2019-03-14_tau_001_fi.html.

Timmermans, S., & Tavory, I. (2012). Theory Construction in Qualitative Research: From Grounded Theory to Abductive Analysis. *Sociological Theory*, 30(3), 167–186.

Trede, F., & McEwen, C. (2015). Early workplace learning experiences: what are the pedagogical possibilities beyond retention and employability? *Higher Education*, 69(1), 19–32.

Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (6., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Tuononen, T. (2019). *Employability of university graduates: The role of academic competences, learning and work experience in the successful transition from university to working life*. (Doctoral Thesis). University of Helsinki, Faculty of Educational Sciences. Helsinki Studies in Education, number 46.

Tuononen, T., Parpala, A. & Lindblom-Ylänne, S. (2017). The transition from university to working life - An exploration of graduates perceptions of their academic competences. In E. Kyndt, V. Donche, V., K. Trigwell, and S. Lindblom-Ylänne (Eds.), *Higher Education Transitions - Theory and Research* (pp. 238–253). Routledge: Taylor & Francis Group.

Tuononen, T., Parpala, A., & Lindblom-Ylänne, S. (2019a). Graduates' evaluations of usefulness of university education, and early career success – a longitudinal study of the transition to working life. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 1–14.

Tuononen, T., Parpala, A. & Lindblom-Ylänne, S. (2019b). Complex interrelations between academic competences and students' approaches to learning – A mixed-method study. Käsikirjoitus arvioitavana.

Tuononen, T., Parpala, A., Mattsson, M., & Lindblom-Ylänne, S. (2016). Work experience in relation to study pace and thesis grade: investigating the mediating role of student learning. *Higher Education*, 72(1), 41–58.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2012). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje.

Tymon, A. (2013). The student perspective on employability. *Studies in Higher Education*, 38(6), 841–856.

Tynjälä, P. (1991). Kvalitatiivisten tutkimusmenetelmien luotettavuudesta. *Suomen kasvatustieteellinen aikakauskirja Kasvatus*, 22(5-6), 387–398.

Tynjälä, P. (2008). Perspectives into learning at the workplace. *Educational Research Review*, 3(2), 130–154.

Tynjälä, P., Slotte, V., Nieminen, J., Lonka, K., & Olkinuora, E. (2006). From university to working life: Graduates' workplace skills in practice. In P. Tynjälä, J.

Välimaa & G. Boulton-Lewis (Eds), *Higher education and working life: Collaborations, confrontations and challenges* (pp. 73–88). Oxford, NY: Elsevier.

Tynjälä, P., Virtanen, A., Klemola, U., Kostiainen, E., & Rasku-Puttonen, H. (2016). Developing social competence and other generic skills in teacher education: applying the model of integrative pedagogy. *European Journal of Teacher Education*, 39(3), 368–387.

Työelämäpedagogiikka korkeakoulutuksessa –hanke. (2019). Lainattu 16.4.2019, saatavilla: <https://www.tyopeda.fi/>.

Vaatstra, R., & De Vries, R. (2007). The effect of the learning environment on competences and training for the workplace according to graduates. *Higher Education*, 53(3), 335–357.

van der Meer, J., Jansen, E., & Torenbeek, M. (2010). It's almost a mindset that teachers need to change: first-year students' need to be inducted into time management. *Studies in Higher Education*, 35(7), 777–791.

Virtanen, A. & Tynjälä, P. (2013). Kohti työelämätaitoja kehittävää yliopistopedagogiikkaa – opiskelijoiden näkökulma. *Yliopistopedagogiikka*, 20(2), 2–10.

Virtanen, A., & Tynjälä, P. (2018). Factors explaining the learning of generic skills: a study of university students' experiences. *Teaching in Higher Education*, 1–15.

Watts, C., & Pickering, A. (2000). Pay as you learn: student employment and academic progress. *Education + Training*, 42(3), 129–135.

Young, J., & Chapman, E. (2010). Generic Competency Frameworks: A Brief Historical Overview. *Education Research and Perspectives; Nedlands*, 37(1), 1–24.

Liitteet

Liite 1. Haastattelulomake/Maisteriksi valmistuneille/K2013

Nimi:

TDK ja pääaine:

Opintojen aloitusvuosi:

Harjoittelu suoritettu:

Työssäkäynti opintojen aikana:

OSA 1 OPPIMINEN YLIOPISTOSSA

1. Mitä oppiminen on?
  2. Kuvaile, miten yleensä opiskelit yliopistossa+
  3. Mikä opiskelussa oli tärkeää?
- Miten opetus tuki oppimistasi?

OSA 2 TYÖSSÄKÄYNTI OPINTOJEN AIKANA

4. Minkälaista työtä olet tehnyt opintojen aikana?
  - alaa vastaava vai muu työ
5. Kuinka paljon olet työskennellyt opintojen aikana?
6. Miksi olet tehnyt töitä opintojen ohella?
7. Miten koit työssäkäynnin opintojen aikana?
8. Miten se vaikutti opiskeluusi?
  - estänyt, edistänyt

9. Koitko stressiä työn ja opiskelun yhteensovittamisesta? kuormittavuus, aikatauluttaminen/ajanhallinta
10. Millaisia taitoja olet oppinut työelämässä, joista koet, että on hyötyä myöhemmin elämässä?
11. Miten ja millaisissa tilanteissa olet oppinut tällaisia valmiuksia tai taitoja?
12. Koetko, että opiskeluaikaisesta työstä on ollut hyötyä opinnoissasi?
13. Koetko, että opiskeluaikaisesta työstä on hyötyä valmistumisen jälkeen/myöhemmin työelämässä?

Jos opiskelija ei ole käynyt töissä opintojen ohella:

- Minkälaisia syitä sinulla on, ettet ole tehnyt työtä opintojen aikana?
- Onko sinulla opintoja edeltävää työkokemusta?

OSA 3 YLEISTEN TYÖELÄMÄVALMIUKSIEN KEHITTYMINEN YLIOPISTOKOULUTUKSEN AIKANA

Yliopisto-opintojen pitäisi kehittää sellaisia taitoja, joita tarvitaan erilaisissa työtehtävissä ja erilaisissa työyhteisöissä. (esim. ongelmanratkaisutaidot, kriittinen ajattelut, yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot)

14. Koetko, että olet saanut tällaisia yleisiä taitoja/valmiuksia? Millaisia?
15. Millaisilla kursseilla tai tilanteissa tällaisia taitoja/valmiuksia opetettiin tai ne kehittyivät?
  - tutkimusmenetelmäopinnot?
  - harjoittelu?

16. Mikä näistä taidoista on mielestäsi tärkein? Miksi?

17. Onko taidoista ollut hyötyä yliopisto-opinnoissasi? Mitä ja miten?

18. Olisitko kaivannut lisää mahdollisuuksia taitojen oppimiselle yliopistossa?

Millaisia?

OSA 3 SIIRTYMINEN TYÖELÄMÄÄN/NYKYINEN TYÖ

19. Oletko tällä hetkellä töissä?

Ei tällä hetkellä töissä:

20.a) Olet nyt siirtymässä työelämään. Mitä ajattelet siirtymisestä tällä hetkellä? Helppoa, vaikeaa?

21. Olisitko kaivannut tukea tai apua opintojen loppuvaiheessa/siirtymävaiheessa työelämään siirtymiseen liittyen? Millaista?

22. Koetko, että sinulla on riittävät valmiudet toimia työelämässä?

23. Miten hyvin yliopisto antoi valmiuksia työelämään?

- entä muu työkokemus?

24. Onko sinulla luottavainen tunne siitä, että pystyt ymmärtämään ja oppimaan vaikeimmatkin työhön liittyvät asiat?

25. Uskotko, että pärjät/menestyt hyvin työelämässä?

SIIRRY OSAAN 5 TYÖELÄMÄSSÄ OPPIMINEN

Siirtynyt työelämään:

16 b) Olet siirtynyt työelämään. Miten siirtyminen yliopistosta työelämään sujui?

- Miten sait töitä?
  - Mitkä tekijät vaikuttivat työpaikan saamiseen?
17. Koetko, että opiskeluaikaisella työllä on merkitystä tai hyötyä nykyiseen työhön? Millaista?
18. Miten olet voinut hyödyntää yliopistossa oppimiasi asioita nykyisessä työssäsi?
19. Koetko, että sinulla on riittävät valmiudet toimia työelämässä?
- yliopistosta saadut vai muualta
  - Oletko tyytyväinen yliopistokoulutukseen?
20. Onko sinulla luottavainen tunne siitä, että pystyt ymmärtämään ja oppimaan vaikeimmatkin työhön liittyvät asiat?
21. Uskotko, että pärjääät/menestyt hyvin työelämässä?
22. Jos vielä mietit sitä siirtymävaihetta, niin olisitko kaivannut tukea tai apua opintojen loppuvaiheessa/siirtymävaiheessa työelämään siirtymiseen liittyen? Millaista?

OSA 5 TYÖELÄMÄSSÄ OPPIMINEN MYÖHEMMIN/TULEVAISUUDESSA

26. Millainen merkitys oppimisella ja itsensä kehittämisellä on sinulle tulevaisuudessa nyt opintojen päätyttyä?
27. Luuletko, että oppiminen on erilaista työelämässä kuin yliopistossa?
28. Luuletko, että sinun tulee muuttua oppijana ollessasi työelämässä?
29. Jos mietit lähitulevaisuuteen parin vuoden päähän, niin minkälaista työtä sä haluaisit tehdä tai missä sä näkisit itsesi töissä?

Kiitos haastattelusta!

Tutkimuksen tarkoituksena on seurata maisteriksi valmistuneita työelämäään noin 1-1,5 vuotta valmistumisen jälkeen.

Saako sinuun ottaa yhteyttä uudelleen haastattelun merkeissä?

Yhteystiedot:

Liite 2. Analyysin teossa käytetty taulukko

Tämä excel-tilukko on muokattu vertikaaliseen muotoon luettavuuden takia, alkuperäisessä taulukossa otsikot ovat horisontaalisessa taulukkomuodossa.

Analyysiyksikkö: Kuvaa taitoa ja ympäristöä opiskelijoiden haastatteluista

Mistä työelämätaidosta on kyse? (Nykänen & Tynjälä, 2012)

Tarkempi määrittely taidosta

Alakategoria

Oppimisympäristö

Informaali vai formaali oppimisympäristö

Informaalin tai formaalin oppimisympäristön alakategoriat

Lisätiedot haastateltavan numerosta tms.

Viittausten numeroinnit juoksevässä järjestyksessä